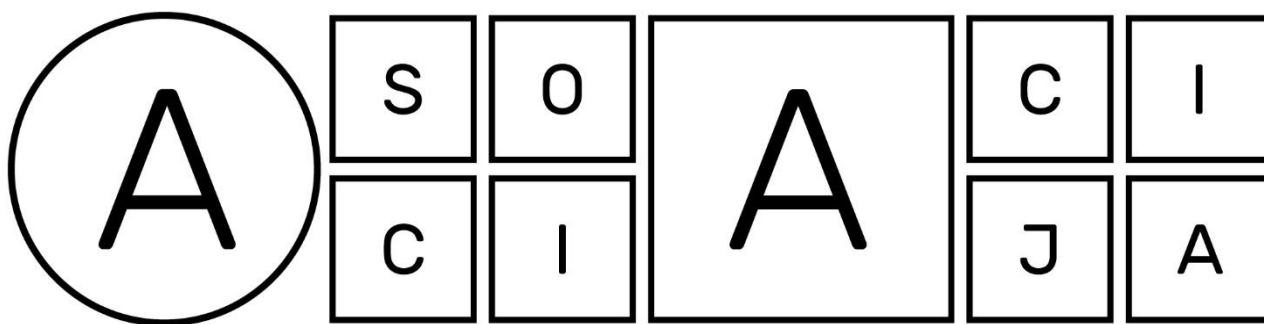

Kulturno-umetnostna vzgoja in nevladni sektor v kulturi

Ocena stanja v letu 2015

Pripravila: Urška Jež

Uredila: Anela Bešo

Izdala: Asociacija, društvo nevladnih organizacij in samostojnih ustvarjalcev na področju kulture in umetnosti

Ljubljana, april 2017

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Kazalo vsebine

1.	Definicije kulturne vzgoje	3
2.	Pretekle analize stanja na področju kulturno-umetnostne vzgoje v Sloveniji	5
3.	Dokumenti	8
3.1.	Mednarodni dokumenti	8
3.2.	Nacionalni dokumenti	9
3.3.	Lokalni dokumenti	17
4.	Akterji	22
4.1.	Regulativa	22
5.	Povpraševanje	30
6.	Ponudba (javni zavodi, nevladne organizacije, zasebni sektor)	32
7.	Ugotovitve in predlogi za nadaljnje korake	34
7.1.	Rezultati ankete	34
7.2.	Ugotovitve fokusnih skupin	47
8.	Predlogi za nadaljnje korake	60
9.	Literatura in viri	64
10.	Priloge	68
10.1	Priloga 1 – Anketna vprašanja	68
10.2	Priloga 2: Načrt za izvedbo fokusnih skupin	75
10.3	Priloga 3: Dopis Ministrstva za kulturo lokalnim skupnostim	78
10.4.	Priloga 4: Okrožnica MK in MIZŽ o imenovanju koordinatorjev KUV v VIZ	79

1. Definicije kulturne vzgoje

Nacionalni program za kulturo 2008–2011 javni interes na področju kulturno-umetnostne vzgoje opredeli kot »preplet sprejemanja in ustvarjanja na vseh področjih kulture, ki jih obravnava nacionalni kulturni program, in hkrati kulturna vzgoja kot vsebina, ki **prežema več šolskih programov in učnih načrtov** (tako imenovana kroskurikularna vsebina). Kulturna vzgoja je koncept, ki se po svoji vsebini in poslanstvu **pojavlja na presečišču kulturnega in vzgojno-izobraževalnega sektorja**, zato je skrb zanjo naloga Ministrstva za kulturo in Ministrstva za šolstvo in šport. Kulturna vzgoja vključuje vidik sprejemanja kulture kot ustvarjalni oziroma produktivni vidik. Vključuje torej *kulturo za otroke in mladino* – ko je posameznik »uporabnik« kulture in nastopa v vlogi gledalca, bralca, poslušalca, obiskovalca – ter *kulturo, ki so jo ustvarili otroci in mladi, oziroma kulturo z otroki in mladimi* – ko so dejavno vključeni v kulturne dejavnosti.« (Ministrstvo za kulturo 2008, 4. poglavje, 10. tč.)

»Kulturna vzgoja je zelo širok pojem, saj vključuje dejavnosti s področij človekovega umskega ter predvsem umetniškega delovanja in ustvarjanja ter omikanosti. Kulturne vzgoje zaradi širine in kompleksnosti ne moremo obravnavati ali umestiti kot samostojni predmet v kurikulum na katerikoli ravni izobraževanja. [...] V področje neformalnega učenja sodijo tudi vse kulturno-umetniške dejavnosti različnih profesionalnih in amaterskih ustanov, zavodov, zvez, vsa javnosti predstavljena umetniška dela ter medijske obravnave kulturno-umetniških dogodkov in vsebin. V preteklih letih smo neformalnemu učenju na področju medijske vzgoje namenjali premajhno pozornost, danes pa jo hromi predvsem komercialni pristop, ki večinoma propagira vsebine dvomljive umetniške vrednosti. Tudi polje estetike se premika od estetike lepega k estetiki grdega, kriččega in provokativnega. To tematsko področje bi bilo treba izpostaviti v okviru razprav o povezanosti umetnosti in kulture z izobraževanjem.« (Rotar Pance v Požar Matjašič in Bucik 2008, 112)

»**Kulturna vzgoja v formalnih oblikah vzgoje in izobraževanja** temelji predvsem na spoznavanju in uvajanju šolajoče se populacije v različne umetnosti in umetniške prakse ter v največji možni meri vključuje aktivne oblike dela. Njena umeščenost v programe življenja in dela vrtcev, osnovnih in srednjih šol ter visokošolskih ustanov je že tradicionalna, njen obseg in vsebine pa se spreminjajo v toku časa in družbenih sprememb. Uresničuje se v različnih oblikah (pri različnih predmetih, kulturnih dnevih, projektih, obiskih kulturnih prireditelj, ekskurzijah, delavnicah, izbranih predmetih, šolskih interesnih dejavnostih, prireditvah ...) v šolskih prostorih in izven njih. Čeprav je kulturna vzgoja neposredno usmerjena k otrokom in mladini, se posredno dotika tudi staršev in s svojimi dosežki vpliva na lokalno in širšo družbeno skupnost. Vzgojno-izobraževalne ustanove povezuje s kulturno-umetniškimi institucijami, društvi, drugimi organizacijami ter posameznimi umetniki in umetniškimi skupinami, ki pripravljajo in izvajajo kulturno-izobraževalne programe in projekte.« (Rotar Pance v Požar Matjašič in Bucik 2008, 113)

Nacionalne smernice za kulturno-umetnostno vzgojo (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport 2009) kulturno-umetnostno vzgojo opredelijo tako: »Da bi široko pojmovanje kulture za vzgojno-izobraževalne namene v skladu s cilji kulturne vzgoje v NPK 2008–2011 zamejili,

namesto zveze 'kulturna vzgoja' uporabljamo poimenovanje 'kulturno-umetnostna vzgoja'. S tem želimo v Smernicah izpostaviti predvsem umetnostni vidik kulture. [...] Bistvo sodobne kulturno-umetnostne vzgoje je njena kroskurikularnost – vpeta je v vsa področja dejavnosti, učne predmete in druge šolske dejavnosti. Predstavlja temelj za posameznikov ustvarjalni odnos do kulture ter razumevanje njenega pomena za razvoj človeške družbe. Prispeva k celovitemu razvoju osebnosti vsakega posameznika, sooblikuje njegovo estetsko občutljivost, kulturno zavest in izražanje ter vzpodbuja vseživljenjsko učenje. Otrokom in mladini pomaga spoznavati kulturo lastnega naroda in graditi zavest o pripadnosti tej kulturi; spodbuja tudi spoštljiv odnos do drugih kultur in medkulturni dialog.« (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport 2009, 4–5) Temeljni namen kulturno-umetnostne vzgoje je vzbuditi željo po posameznikovem sodelovanju v kulturnem, predvsem umetniškem izražanju – tako v smislu lastnega ustvarjanja kot uživanja v umetniškem izražanju drugih. Razvijanje teh veščin in zmožnosti omogoča posameznikovo osebno rast, spodbuja različne načine mišljenja in ravnanja ter predstavlja osnovo za družbo, ki temelji na znanju, ustvarjalnosti in strpnosti. (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport 2009, 6)

Tudi sami smo si zastavili vprašanje, kako določiti parametre kulturno-umetnostne vzgoje za potrebe analize. Ta se nam je zdela potrebna predvsem pri določanju kriterija za vključevanje posameznih nevladnih organizacij v raziskovalni vzorec.

Vsebine, namenjene otrokom in mladostnikom, lahko delimo po več ločnicah. Najprej je tu delitev glede na starost ciljnih skupin. Kje se pravzaprav kulturno-umetnostna vzgoja konča? S formalnim izobraževanjem ali je v posameznikovem življenju, odvisno seveda od njegove življenjske poti in osebne angažiranosti, prisotna vse življenje? Drži, da je največ pozornosti namenjene kulturno-umetnostnim vzgojnim vsebinam za otroke in mlade, vendar je tudi v Nacionalnem programu za kulturo zapisano, da gre za vseživljenjski proces.

Drugi kriterij, po katerem bi lahko ločevali vsebine, je prostor oziroma čas izvedbe. Gre strogo za vsebine, ki so vpete v formalne oblike vzgoje in izobraževanja, a sem sodijo tudi prostočasne dejavnosti. Velik del kakovostnih vsebin kulturno-umetnostne vzgoje, ki jih izvajajo profesionalne javne in nevladne kulturne organizacije, se odvija v prostem času. Prav tako pa šole te vsebine najpogosteje odrivajo na rob učnega procesa in jih v izobraževalni proces vključujejo kot kulturne in tehnične dneve, obvezne izbirne vsebine ali projekte, ki potekajo ob rednem šolskem delu. Tako stanje je posledica neupoštevanja meddisciplinarnosti kot temeljnega načela kulturno-umetnostne vzgoje. Tako se tudi ta distinkcija ne zdi smiselna.

Tretji kriterij je profesionalizacija organizacij in mentorjev, ki izvajajo te vsebine. Tej ločnici v prid govorita vsaj dva argumenta: (1) strokovnost pri izvajanju vsebin kulturno-umetnostne vzgoje poudarjajo poleg Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo, Nacionalnega programa za kulturo in Nacionalnih smernic za kulturno-umetnostno vzgojo tudi predstavniki nevladnih organizacij, ki smo jih vključili v raziskavo. Ob tem ta kriterij (2) omogoča obvladovanje množice ponudnikov, saj na tem področju deluje več kot osemnajst tisoč organizacij.

Pri določanju ustreznih enot smo si pomagali z definicijo kulturne vzgoje in kriterijem profesionalnosti. V anketo smo vključili celotno populacijo, za katero menimo, da ustreza

kriteriju profesionalnega ukvarjanja s kulturo. Skladno s predlogom Društva Asociacija, da se NVO definira tudi v 2. členu Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo, razumemo kot nevladne organizacije producente umetnosti, ki se s produkcijo trajno ukvarjajo, so pravne osebe zasebnega prava, ki so ustanovljene za nepridobitno profesionalno ustvarjanje in poustvarjanje na vseh področjih umetnosti in podpornih dejavnosti in katerih namen je opravljati kulturno dejavnost, ki je v javnem interesu.

Resolucija o Lokalnem programu kulture v Mariboru 2015–2020 definira neodvisne kulturne producente kot »kulturne organizacije in posameznike, ki poklicno in z namero doseganja profesionalnih standardov ustvarjajo, poustvarjajo ali organizirajo kulturne dogodke oziroma izvajajo dejavnosti, s katerimi ustvarjajo, posredujejo ali ohranjajo kulturne dobrine in kulturne vrednote, in niso osebe javnega prava.« (Mestna občina Maribor 2015, 7)

Pomemben vidik kulturno-umetnostne vzgoje je v poročilu raziskovalne študije *Kulturna vzgoja: evalvacijska študija* opisala dr. Majda Hrženjak. Zapisala je, da je »kulturna pismenost, ki jo posameznik doseže v življenju, tesno povezana s kulturnim kapitalom njegovega izvirnega miljeja, njegove izvirne družine torej, zato je umestitev kulturne vzgoje kot elementa vzgojno-izobraževalnega sistema lahko možnost korekcije oziroma kompenzacije družbenih neenakosti. Kulturna vzgoja bi tako lahko omogočala in olajšala otrokom iz kulturno manj spodbudnih okolij, da se spopadejo s svojo socialno določenostjo, ki jih sicer obsoja na to, da ostajajo del istega družbenega, kulturnega, ekonomskega in izobrazbenega okolja kot njihovi starši. Druga razsežnost kulturne vzgoje, ki se tesno povezuje z omenjeno socialno funkcijo, pa se nanaša na problem zastavitve kulturne vzgoje kot sredstva za zagotavljanje enakih možnosti pri dostopnosti do kulture.« (Hrženjak 2004, 3)

2. Pretekle analize stanja na področju kulturno-umetnostne vzgoje v Sloveniji

Dr. Majda Hrženjak je v svoji evalvaciji, katere naročnik je bilo Ministrstvo za kulturo, v letu 2004 opravila anketo med desetimi kulturnimi javnimi zavodi in nevladnimi organizacijami, ki imajo uveljavljene programe na področju kulturno-umetnostne vzgoje. Ugotovila je, da imajo v vseh institucijah konkretno vizijo in idejo o tem, kaj kulturna vzgoja je, kako pomembna je in kakšno je njihovo poslanstvo pri njenem izvajanju. (Hrženjak 2004, 8) Dodala je, da je »mogoče iz opisa izvedenih projektov v letu 2003 ugotoviti, da poteka inovativna diferenciacija kulturno-vzgojnih umetniških projektov tudi pri snovanju takih vsebin, ki bi poleg vrtcev in šol pritegnila tudi družine.« (Hrženjak 2004, 9)

Njena raziskava je izjemno zanimiva za vzporejanje z rezultati naše ankete in fokusnih skupin, izvedenih dobrih deset let pozneje, saj omogoča primerjavo stanja na področju financiranja, notranje organizacije dela in povezovanja z vzgojno-izobraževalnimi ustanovami. Dovolite nam, da na tem mestu kratko povzamemo nekatere ključne izsledke te analize. Pri analizi financiranja Hrženjakova ugotavlja, da je od umestitve kulturne vzgoje v institucijo odvisna tudi razporeditev sredstev, saj **kulturne institucije ne dobivajo posebnih sredstev za izvajanje kulturno-**

vzgojnih programov ali projektov. Verjamemo, da je v kulturnih ustanovah, ki niso pretežno programsko financirane, težko nameniti del sredstev izključno za kulturni program oziroma izključno za osebni dohodek pedagoške vodje. Težje pa je razumeti, da kulturno-vzgojne dejavnosti niso sistemsko umeščene tudi v ustanovah, ki so programsko pokrite in ki imajo vzgojno dejavnost vpisano v svoje ustanovne listine. (Hrženjak 2004, 12)

»Kulturne institucije, v katerih si posamezniki prizadevajo za razvoj kulturno-vzgojnih programov, pa nimajo s tem težav samo »v svoji hiši«, pač pa tudi pri realizaciji svojih prizadevanj navzven. Če naštejemo samo nekaj teh relacij: načini pridobivanja publike, sredstev, medsebojnega povezovanja in sodelovanja z vzgojno-izobraževalno sfero. Na vseh teh točkah, ki jih vidimo kot izrazito medsebojno povezane, je mogoče zaznati sistemske pomanjkljivosti. Način pridobivanja publike za kulturno-vzgojne programe in projekte je namreč močno odvisen od vzpostavljanja sodelovanja med kulturnimi in vzgojno-izobraževalnimi institucijami. Oboje je spet zelo povezano s financiranjem kulturno-vzgojnih programov, natančneje s sodelovanjem Ministrstva RS za kulturo in Ministrstva RS za šolstvo, znanost in šport pri spodbujanju kulturne vzgoje. V zvezi s tem je zgovorno mnenje Zveze glasbene mladine Slovenije, kjer pravijo takole: *"Boljše povezovanje kulturno-izobraževalnih aktivnosti bi bilo zelo priporočljivo. Čutimo predvsem pomanjkanje organa, ki bi skrbel za izobraževanje. Smo ena redkih držav, ki ima Ministrstvo za šolstvo (šport in znanost!) in Ministrstvo za kulturo, nikjer pa ni omenjeno izobraževanje. Naša dejavnost sodi vmes, in namesto da bi nas podpirali obe ministrstvi, se nas obe branita, šolstvo uspešno in popolnoma, češ da mora skrbeti za redno šolanje, kultura pa tako, da nas vsako leto prepušča presoji strokovne komisije in finančni negotovosti."*

Očitno je, da je perspektiva kulturne vzgoje brez tesnejšega sodelovanja med Ministrstvom za kulturo in Ministrstvom za šolstvo, znanost in šport, torej brez večje sistemske vpetosti kulturne vzgoje v vzgojno-izobraževalni sistem, slaba. Vodi namreč v stanje, v katerem bodo kulturne institucije prisiljene svoje kulturno-vzgojne projekte predvsem tržiti, ker ne bo sistemsko urejenih poti, po katerih bi porabniki, torej otroci in mladina (in odrasli), prišli do njih.« (Hrženjak 2004, 12–13)

Opozorila je tudi na problem trženja in cen vstopnic kulturno-vzgojnih vsebin. »Čeprav si kulturne ustanove nadvse prizadevajo maksimalno znižati vstopnice za kulturno-vzgojne projekte – kar spet vodi v določen izpad dohodka – in s tem povečati dostopnost kulture vsem družbenim slojem, pridobivajo zanje tudi sponzorska in evropska sredstva, se odpovedujejo honorarjem, se povezujejo in tako dalje.« (Hrženjak 2004, 13) Njeni sogovorniki opozarjajo, da če naj se sredstva za vsebine kulturno-umetniške vzgoje pridobivajo na trgu, »bi bilo vsekakor modro odpreti in olajšati jim nekatere od teh poti, tudi tu, s sistemsko analizo problema.« (Hrženjak 2004, 14)

Dodaja, »da kulturno-vzgojni projekti in programi vsekakor niso področje, ki bi ga lahko prepustili trgu. S tem bi namreč nekaj, kar spada v območje temeljnih otrokovih pravic, to je zagotavljanje enakih možnosti pri dostopu do kulture in do kulturne pismenosti, prepustili zakonitostim kulturnega in ekonomskega kapitala otrokovega izvornega miljeja. Zavzemamo se za to, da se področje pridobivanja sponzorjev za kulturno-vzgojne dejavnosti maksimalno

razvija, vendar da se sponzorska sredstva namenijo ukinjanju vstopnin za kulturno-vzgojne projekte. Hkrati pa se poskuša kulturno vzgojo tesno povezati s sistemom vzgoje in izobraževanja, torej rednega, za vse otroke enako dostopnega, nenazadnje tudi obveznega šolanja. Vsebinsko povezovanje in naslonitev kulturno-vzgojnih projektov na učne programe bi lahko vse otroke pripeljalo iz šol v kulturne ustanove in hkrati ustvarjalno povežalo pedagoške vodje kulturnih ustanov s pedagoškim osebjem vzgojno-izobraževalnega sistema.« (Hrženjak 2004, 14)

O povezovanju preko izbirnih predmetov je zapisala, da »v strokovni javnosti velja za eno od sredstev vzpostavljanja tesnejše povezanosti vzgojno-izobraževalnega in kulturnega sistema uvajanje izbirnih predmetov, osredotočenih na kulturne vsebine v devetletki. Čeprav o uspešnosti in smotrnosti tega podjetja ni narejenih nobenih evalvacijskih raziskav, si upamo trditi, da vsaj v zdajšnji obliki to ne funkcioniira. Izbirni predmeti namreč niso povsem izbirni, saj se izvajajo samo tisti predmeti, h katerim se prijavi zadostno število otrok. Večina otrok pa se, verjetno po volji svojih staršev, usmeri predvsem v izbirne predmete s pragmatičnimi vsebinami in cilji. To so drugi tuji jezik in računalništvo. Šole zaradi pomanjkanja strokovnega osebja namreč večino izbirnih predmetov niso sposobne izvajati. Če pa jih izvajajo, je zelo vprašljiva njihova strokovnost. Tako kot pedagoškim vodjem, ki oblikujejo in pogosto tudi izvajajo kulturno-vzgojni program v svojih ustanovah, včasih manjkajo nekatere pedagoške veščine, strokovni pedagoški prijemi in tehnike, tako tudi pedagogom iz šol, ki poskušajo izvajati kulturno-vzgojni predmet, manjka strokovno poznavanje področja, ki ga poučujejo.« (Hrženjak 2004, 15) Dodaja, da so na tem presečišču odprte številne možnosti sodelovanja med pedagoškimi vodji in učitelji v smislu medsebojnega izobraževanja. (Hrženjak 2004, 15–16). Ob tem opozarja, da bi bilo smotrnejše kot »vpeljevati kulturne vzgoje v šole kot neko dodatno vsebino, ki bo obremenila že tako prenatrpane učne načrte in delovne obveznosti šolarjev in šolark, pač pa preplesti kulturne vsebine z že obstoječimi kurikuli in v ta namen povezati šole in kulturne ustanove.« (Hrženjak 2004, 16)

Hrženjakova svojo evalvacijo zaključi z ugotovitvijo, da je, v nasprotju z izjemno pozitivnim stanjem na vsebinskem področju kulturne vzgoje v Sloveniji, v sistemskem razvoju kulturne vzgoje še veliko problemov. Na posameznih področjih je kulturno-vzgojna dejavnost dobro uveljavljena, večinoma pa je značilno, da je kulturno-vzgojna dejavnost precej slabo umeščena znotraj kulturnih ustanov in kot taka odvisna od volunterstva posameznikov. Stiki z vzgojno-izobraževalnimi ustanovami so zato, razen izjem, bolj ali manj naključni. (Hrženjak 2004, 17–18)

Kot bo bralcu tega dokumenta postalo jasno ob branju izsledkov ankete in fokusnih skupin, se razmere na področju kulturno-umetnostne vzgoje v zadnjih desetih letih niso bistveno spremenile. Oblikovani so bili nekateri strateški dokumenti, cilji in smernice. Vzpostavil se je Kulturni bazar, ki ga lahko razumemo kot ekvivalent Nacionalnega portala za kulturno-umetnostno vzgojo, saj poleg strokovnih gradiv ponuja tudi pregled ponudnikov. Uvedba Nacionalnega portala za kulturno-umetnostno vzgojo je namreč eden od ukrepov, ki jih v Predlogu modela kulturno-umetnostne vzgoje oblikuje Pečjakova. (Pečjak 2009) Veliko bolj je prisotno zavedanje o pomembnosti kulturno-umetnostne vzgoje, menimo pa, da še vedno ni mogoče govoriti o sistemski urejenosti področja.

3. Dokumenti

3.1. Mednarodni dokumenti

Med najpomembnejše strateške dokumente na področju kulturno-umetnostne vzgoje zagotovo štejemo dokument Road map for Arts education (Smernice umetnostne vzgoje), ki je rezultat UNESCOVE konference v Lizboni leta 2006. UNESCO ga je vsem svojim članicam posredoval kot priporočilo, kako naj potekata razvoj in spodbujanje umetnostne vzgoje. Dokument predstavlja pregled razmišljanj strokovnjakov o kulturni oz. umetnostni vzgoji ter poskuša raziskati vlogo umetnostne vzgoje pri spodbujanju kreativnosti in kulturne osveščenosti v družbi v 21. stoletju, želi promovirati umetnostno vzgojo v učečem se okolju ter poudariti njeno vlogo pri izboljšanju kakovosti izobraževanja. (Pečjak 2009, 21)

Med pomembne dokumente, ki poudarjajo kulturno-umetnostno vzgojo v izobraževanju, je treba šteti tudi Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje, usmerjenega izobraževanja in usposabljanja iz leta 2006. Ključni poudarek teh priporočil je zagotavljanje kompetenc vsem državljanom. »Sistemi osnovnega izobraževanja in usposabljanja naj bi vsem mladim ponujali sredstva za razvoj ključnih kompetenc do ravni, ko bodo sposobni za odraslo življenje in ki ustvarja podlago za nadaljnje učenje in poklicno življenje, ter da bi bilo odraslim omogočeno razviti in posodabljati njihove ključne kompetence prek ponudbe skladnega in obsežnega vseživljenjskega učenja. [...] Različne potrebe učencev je treba zadovoljevati zlasti z nadgradnjo raznolikih individualnih kompetenc z zagotavljanjem enakosti in dostopnosti tistim skupinam, ki zaradi izobraževalne prikrajšanosti, nastale zaradi osebnih, družbenih, kulturnih ali ekonomskih okoliščin, potrebujejo posebno podporo za izpolnitev svojega izobrazbenega potenciala, ki naj prispeva k razvoju kakovostnega, v prihodnosti.« (Pečjak 2009, 21)

Pomoč pri opredelitvi področja kulturno-umetnostne vzgoje smo poiskali tudi v UNESCOVI raziskavi, prva pregledna raziskava The Wow Factor: Global research compedium on the impact of the arts in education (Anne Bamford), UNESCOV projekt, ki je poskušala povzeti in primerjati dogajanja na področju umetnosti v vzgoji in izobraževanju po vsem svetu. S predstavitvijo različnih primerov dobre prakse želi Bamfordova predstaviti pozitivne učinke sistematične vzgoje na področju umetnosti. (Pečjak 2009, 26) V uvodnih poglavjih avtorica pojasni, da je bilo že poenotenje definicije »umetnosti« in »umetnostne vzgoje« izziv, saj ju države zelo različno definirajo. Študija se izogne vrednotenju posameznih definicij in vključi vse, kar posamezne države zajemajo s tem terminom. V jedru vseh definicij (držav, vključenih v raziskavo) najdemo opažanje, da so z umetnostjo oplemeniteni modeli izobraževanja tisti, ki spodbujajo približevanje kulturne dediščine mladim in jim omogočajo razvoj njihovega lastnega umetniškega jezika in prispevajo k njihovemu celostnemu razvoju (čustvenemu in kognitivnemu). (Bamford 2006, 15–18)

Road Map for Arts Education (UNESCO) kot eno ključnih strategij za doseganje visoke kakovosti umetnostne vzgoje opredeljuje in utemeljuje tudi uspešno partnerstvo med učitelji in visoko usposobljenimi umetniki, saj so njihove izkušnje kompatibilne in skupaj tvorijo zaokroženo

celoto. Temu je treba dodati medsektorsko povezovanje na vseh ravneh: »Treba je spodbujati kreativna partnerstva na vseh ravneh med ministrstvi, šolami, učitelji in umetniki, znanostjo in različnimi organizacijami v skupnosti (lokalni in širši, regionalni in nacionalni). Programi za izobraževanje učiteljev in umetnikov morajo omogočiti, da bodo učitelji in umetniki dobili znanje in izkušnje, potrebne za skupno delo, in deljeno odgovornost za spodbujanje učenja ter se bodo naučili izkoristiti prednosti tega medstrokovnega sodelovanja. Poleg partnerstva med učitelji in umetniki je nujno tudi partnerstvo med kulturnim in izobraževalnim sistemom in drugimi akterji, ki omogočajo tako sodelovanje.« (Pečjak 2009, 32)

Pečjak dodaja, da prav umetnostna vzgoja pogosto spodbudi partnerstvo z najrazličnejšimi strokovnjaki in organizacijami v skupnosti. Dejavnosti, kot so obiskovanje muzejev in galerij, ogledi predstav, programi, ki vključujejo umetnike v šoli (npr. Artists in School – AiS programmes), okoljska vzgoja skozi umetnostno vzgojo ipd., so dragocene izobraževalne prilležitosti za učitelje in učence v različnih učnih kontekstih. (Pečjak 2009, 33)

Kot pove Pečjak, je v dokumentu Road map for Arts Education večkrat izpostavljen pomen prepletanja sektorjev, na operativni ravni pa je opaziti pomanjkanje temeljnega prepoznanja pomembnosti kakovosti izobraževanja mentorjev kot temelja za spodbujanje kreativnosti. Najprej morajo vse strani prepoznati pomen partnerstva in sinergij med umetnostjo in izobraževanjem za kreativno učenje. Dokument tako priporoča, »da naj se partnerstvo vzpostavi tako na nacionalni ravni med posameznimi resornimi ministrstvi (kulturnim, šolskim, za znanost ...), ki oblikujejo skupno politiko in financiranje projektov, ki se dogajajo v šoli ali izven nje (kurikularne ali ekstrakurikularne). Umetnost in izobraževanje naj se združujeta pri oblikovanju politik tudi med ministrstvi (šolskim, kulturnim) in občinskimi inštitucijami (ki so pogosto financerji tako šolskih kot kulturnih organizacij), kar bo omogočilo tudi partnerstvo pri skupnih projektih med kulturnimi ustanovami in šolami.« (Pečjak 2009, 32–33) Nove možnosti poučevanja kulturno-umetnostne vzgoje se kažejo prav v partnerstvu med šolami in kulturnimi inštitucijami, pri čemer je nujno, da se obe strani zavedata pomembnosti in potrebnosti sodelovanja. »Pogosto so največji problem sredstva: če so, so pogosto razdrobljena, marsikje je problem tudi ozkogleda birokracija, ki ne kaže motivacije za sodelovanje, ključna težava pa so pogosto zelo različni pogledi na umetnostno vzgojo (»šolski« in »kulturni«).« (Pečjak 2009, 32–33) Ob tem pisci tudi nacionalnim ministrstvom in pripravljavcem politik priporočajo, da je treba prepoznati vlogo umetnostne vzgoje v širši javnosti, saj bodo le na ta način dosegli, da bodo publika in različni javni sektorji cenili umetniško ustvarjanje. [...] Ključno je dati umetnostni vzgoji stalno osrednje mesto v izobraževalnem kurikulumu, jo ustrezno finančno podpreti ter zagotoviti učitelje z ustreznimi strokovnimi referencami, hkrati pa je treba izvajati raziskave in evalvacijo programov in projektov, ki bodo lahko pokazale na pozitivne učinke umetnostne vzgoje.« (Pečjak 2009, 34)

3.2. Nacionalni dokumenti

Nacionalni program za kulturo 2014–2017

Nacionalni program za kulturo 2014-2017 ob poglavju, ki ga namenja prav kulturno-umetnostni vzgoji (13. poglavje), to vprašanje vključuje tudi v nekatera specifična področja. Posvečanje vprašanju kulturno-umetnostne vzgoje med posameznimi področji ni poenoteno, v svoji eksplicitnosti izstopajo ljubiteljska kulturna dejavnost (7. poglavje), film in avdiovizualna umetnost (2. poglavje), vizualna umetnost (5. poglavje) in kulturna dediščina (10. poglavje). Vsem je skupno, da v primerjavi z drugimi ukrepi tisti, ki so namenjeni kulturni vzgoji, niso jasno finančno ovrednoteni.

Konkretne ukrepe in kazalnike, povezane s kulturno vzgojo, tako najdemo v poglavju *Ljubiteljske kulturne dejavnosti* (ukrep: »Ciljna podpora kulturnim projektom, ki povezujejo ustanove s področja šolstva v smeri povečanja kakovostnih projektov kulturno-umetnostne vzgoje za otroke in mladino«) (Ministrstvo za kulturo 2014) s pojasnilom, da se »prvi ukrep [se] nanaša na vključevanje kulturno-umetnostnih vsebin v programe obšolskih dejavnosti, ustrezno izobraževanje učiteljev oziroma mentorjev za izvajanje teh dejavnosti ter izboljševanje pogojev za ustvarjalnost mladih na vseh kulturno-umetniških področjih, kar je bistvenega pomena za ambiciozno in dobro motivirano kulturno vzgojo najbolj talentiranih učencev. Gre za oblikovanje skupnih projektov z ustanovami s področja šolstva za povečanje kakovostnih projektov kulturno-umetnostne vzgoje za otroke in mladino ter ohranjanje in dvig kakovosti obšolskih kulturnih dejavnosti z ustreznim izobraževanjem mentorjev prek projekta »Kulturna šola« in drugimi izobraževalnimi oblikami« (Ministrstvo za kulturo 2014), in kazalniki: število kulturnih skupin v okviru osnovnih in srednjih šol (2012: 2.000; 2017: 2.100); število izobraževanj za mentorje (2012: 432; 2017: 450); število udeležencev izobraževanj (2012: 11.592; 2017: 12.400); število vključenih šol v projekt Kulturna šola (2012: 250; 2017: 450); število skupnih prireditev in projektov (2012: 53; 2017: 80); število gostujočih umetnikov (2012: 24; 2017: 30). (Ministrstvo za kulturo 2014)

Poglavje *Film in avdiovizualna umetnost* podrobneje obravnava področje filmske vzgoje in izobraževanja, ki ga definira kot enega od področij javnega interesa na področju filma, ter poenotene nacionalne mreže art kinematografov. Uvodoma preberemo, da »smo še vedno soočeni z nezadostno prisotnostjo filmske vzgoje in izobraževanja v osnovnih in srednjih šolah ter mankom univerzitetnega študija zgodovine in teorije filma. S cilji in ukrepi odgovarjamo na to stanje.« (Ministrstvo za kulturo 2014)

Med ukrepi tako najdemo »dolgoročno podporo festivalom kakovostnega filma, art kino mreži, projektom promocije kakovostnega filma in projektom filmske vzgoje kot bistvenih orodij pri dvigovanju filmske kulture in pismenosti (prehod na večletno financiranje); v sodelovanju s SFC, Slovensko kinoteko in MIZŠ priprava strokovnih podlag za vključitev filmske vzgoje v šolski kurikulum.« (Ministrstvo za kulturo 2014) Vendar kot smo zapisali zgoraj, v nadaljevanju manjkajo finančna ocena ukrepov in kazalniki za področje filmske vzgoje. Se pa filmska vzgoja pojavlja kot eno od področij, za katere želi ministrstvo zagotoviti večje in večletno programsko financiranje ter dodatno podpreti akterje, ki za tovrstno dejavnost pridobijo evropska sredstva. Za ukrep »večletni programski razpisi za sofinanciranje art kinematografov in programov filmske vzgoje (na način sofinanciranja javnih kulturnih programov), ob nujni udeležbi financiranja s strani lokalnih skupnosti« (Ministrstvo za kulturo 2014) skupaj s širitvijo nacionalne art kino mreže

tako predvideva »860.000 EUR v okviru razpoložljivih sredstev na letni ravni, 60.000 EUR dodatno na letni ravni (sredstva EU)« (Ministrstvo za kulturo 2014), vendar ni jasno, kolikšen delež teh sredstev bo namenjen prav programom filmske vzgoje. Filmska vzgoja manjka tudi pri naštevanju kazalnikov.

V poglavju *Vizualne umetnosti* najdemo ukrep »podpora projektom KUV, ki jih izvajajo javni zavodi na področju in je njihova kvaliteta potrjena z vključitvijo v Katalog kulturno-umetnostne vzgoje (Ministrstvo za kulturo 2014), ki ga lahko povežemo s kazalnikom »delež mladih obiskovalcev do 20 let (cilj: povečanje deleža mladih obiskovalcev do 20 let (2012: 12 %; do 2017: 20 %).« (Ministrstvo za kulturo 2014)

Na področju *kulturne dediščine* so državni muzeji »v letu 2012 [...] za mlajše obiskovalce izvedli 2.943 različnih pedagoških programov, ki jih je obiskalo 66.252. [...] V pooblaščenih muzejih in galerijah je bilo izvedenih 721 pedagoških programov, ki jih je obiskalo 185.893 mladih.« (Ministrstvo za kulturo 2014) Javi interes varstva kulturne dediščine med drugim vključuje tudi vključevanje vedenja o dediščini v vzgojo in izobraževanje na vseh ravneh. Eden od ciljev je tako »povečan obseg kakovostnih pedagoških in andragoških programov v muzejih za pridobivanje ciljnega občinstva« (Ministrstvo za kulturo 2014), ki ga avtorji pospremijo z razlago: »Pomembna je spodbuda slovenskim muzejem, galerijam in javnim zavodom s področja nepremične kulturne dediščine k pripravi in kvalitetni izvedbi raznolikih izobraževalnih vsebin (pedagoških in andragoških programov) z upoštevanjem sodobnih pristopov interpretacije muzejskih zbirk in druge kulturne dediščine, vključno s predstavitvami vzorčnih vzdrževalnih ali obnovitvenih del.« (Ministrstvo za kulturo 2014)

Ob tem Nacionalni program za kulturo 2014-2017 posveča polju kulturno-umetnostne vzgoje enega od poglavij, ki prečijo vsa polja. V nadaljevanju povzemamo le nekatere ključne poudarke.

»KUV se po vsebini in poslanstvu pojavlja na presečišču kulturnega, vzgojno-izobraževalnega in znanstvenega sektorja, zato je njen načrtni razvoj primarna naloga MK in MIZŠ. Zaradi njenih prepoznanih učinkov na celosten razvoj posameznika ter družbe kot celote je pomembno njeno umeščanje v vsa področja človekovega delovanja in bivanja ter v vsa obdobja posameznikovega življenja, zato je njeno izvajanje naloga in odgovornost tudi drugih resorjev (sociala, zdravje, turizem, okolje, gospodarstvo, promet in podobno). Posebno pozornost se namenja tudi različnim družbenim skupinam in subkulturam, ki tako ali drugače vključujejo različne kulturne dejavnosti.« (Ministrstvo za kulturo 2014)

V uvodni analizi stanja kot ključne probleme polja izpostavi pomanjkanje kazalnikov in meril, s katerimi bi merili kakovost in primernost izvedenih vsebin. To vprašanje smo si zastavili tudi sami, saj sta kakovost vsebin in ustrezna strokovna usposobljenost izvajalcev nedvomno ena od ključnih elementov kulturno-umetnostne vzgoje. V nadaljevanju analiza izpostavi »šibko trajnejše sodelovanje VIZ in KU (pozitivni rezultati projektov, ki so to omogočali, npr. Kulturno žlahtnenje najmlajših, Kulturni anticiklon in Kulturstik)« (Ministrstvo za kulturo 2014) in »pomanjkanje dostopnosti kulture zaradi pomanjkanja namenskih sredstev, tako v KU kot v VIZ

(problem prevozov organiziranih skupin otrok in mladih do KU ipd.).« (Ministrstvo za kulturo 2014)

Zanimivo je, da analiza ugotavlja pomanjkanje kakovostnih vsebin za nekatere ciljne skupine, med katerimi izpostavi mlade od 15 leta dalje in starejše.

Nacionalni program za kulturo 2014-2017 opredeli štiri cilje, ki so povezani z vsemi področji:

- Sistem kulturno-umetnostne vzgoje, ki ga bo mogoče načrtno dolgoročno izvajati in bo temeljil na kakovostni kulturni produkciji.
- Priporočene vsebine kakovostne, raznolike in dostopne ponudbe kulturno-umetnostne vzgoje na vseh področjih kulture za različne ciljne skupine.
- Izvajanje kulturno-umetnostne vzgoje kot vseživljenjske dimenzije, s poudarkom na pripravi programov, ki vključujejo starejše oziroma katerih nosilci so starejši (organizacije za starejše v sodelovanju s kulturnimi ustanovami) ter skrbijo za medgeneracijsko povezovanje na različnih področjih kulture.
- Strokovno usposabljanje na področju kulturno-umetnostne vzgoje za strokovne delavce v kulturi ter vzgoji in izobraževanju.

Znotraj njih najdemo nabor ukrepov in kazalnikov za merjenje uspešnosti uresničevanja zastavljenih ciljev, v nadaljevanju pa izpostavljamo le tiste, ki (1) se nam zdijo ključni za izboljšanje položaja nevladnih organizacij, ki ponujajo kulturno-umetnostne vsebine in/ali (2) zanemarijo vlogo nevladnih organizacij kot enega od akterjev in deležnikov.

Ministrstvo želi v okviru prvega cilja zagotoviti medresorsko sodelovanje z imenovanjem nacionalnega odbora za kulturno-umetnostno vzgojo, ki bo skrbel za akcijske načrte na tem področju: vsako področje kulture naj ima svojega nacionalnega koordinatorskega za kulturno-umetnostno vzgojo, v odboru pa so tudi predstavniki Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, Zavoda Republike Slovenije za šolstvo, Vzgojno-izobraževalnih zavodov in Slovenske nacionalne komisije UNESCO. Vzgojno-izobraževalne zavode naj se spodbudi k pripravi programa kulturno-umetnostne vzgoje v letnem delovnem načrtu in vzgojnem programu, s čimer se odpravi obstoječe razlike v izvajanju in dostopnosti v posameznih vzgojno-izobraževalnih zavodih; kulturno-umetnostna vzgoja naj bo vključena tudi v programe za nadarjene, za ranljive ciljne skupine, za ljudi z različnimi invalidnostmi in podobno. Ob tem pa naj se spodbuja tudi sodelovanje nacionalne mreže koordinatorske kulturno-umetnostne vzgoje v vzgojno-izobraževalnih zavodih (predstavniki tima, ki v vzgojno-izobraževalnem zavodu skrbi za izvajanje načrtovanih kulturnih dejavnosti) in koordinatorske v kulturnih ustanovah, kar bo na nacionalni, regionalni in lokalni ravni prispevalo k načrtnejši in organizacijsko učinkovitejši izvedbi kakovostne kulturno-umetnostne vzgoje.

Znotraj drugega cilja je treba pri ukrepu »na nacionalni ravni oblikovati kriterije kakovostnih projektov oziroma programov KUV na vseh področjih kulture, katerih rezultat bo predlog 'priporočenih kakovostnih vsebin KUV« (Ministrstvo za kulturo 2014), ki kot primere navaja projekte javnih zavodov, nujno zagotoviti, da bo v priporočilne seznane kot enakovredna vključena tudi ponudba nevladnih organizacij. Prav tako se morata tudi ukrepa »podpora večletnim nacionalnim projektom oziroma programom na vseh področjih kulture in za različne

ciljne skupine, ki se izvajajo v KU oziroma VIZ« in »VIZ spodbujati k trajnejšemu sodelovanju s KU – priprava pilotnega nacionalnega projekta vključevanja umetnikov oziroma ustvarjalcev« nanašati tako na javne kot nevladne ponudnike.

Kot kazalnike, vezane na drugi cilj Nacionalni program za kulturo (2014-2017), tako navaja:

»Kazalniki:

- izdelani priporočilni sezname vsebin KUV na posameznih kulturnih področjih (2012: 1 – knjiga; 2014: 3 – film in gledališče; 2015: 6 – glasbena in likovna umetnost ter muzeji);
- število novih večletnih nacionalnih projektov oziroma programov na posameznem področju kulture do leta 2017 (cilj: vsaj en nov večletni nacionalni projekt oziroma program na posameznem področju kulture do leta 2017);
- število programov oziroma projektov KUV na nacionalni ravni, ki povezujejo različna področja kulture (cilj: povečano število programov/projektov KUV na nacionalni ravni, ki povezujejo različna področja kulture (2012: 2; 2017: 10);
- priprava in izvedba pilotnega nacionalnega projekta, ki bo otrokom in mladim v VIZ omogočil projektno delo s KU (npr. projekt po zgledu »Artists in creative education – Umetniki v kreativnem izobraževanju«) – do leta 2017 v projektu sodeluje vsaj 30 % vseh VIZ;
- delež programov oziroma projektov, ki aktivno vključujejo mlade od 15. leta naprej, vzpostavljena medresorska ponudba KUV, ki vključuje tudi ranljive družbene skupine (medgeneracijsko povezovanje in integracija, ponudba, namenjena ljudem z različnimi invalidnostmi) (cilj: povečan delež teh programov oziroma projektov).« (Ministrstvo za kulturo 2014)

Menimo, da bi bilo smotrno pri vseh naštetih kazalnikih spremljati tudi razmerje med vključenimi in podprtimi projekti in programi javnih zavodov in nevladnih organizacij. Med načrtovanimi priporočilnimi seznamami vsekakor manjkata dve najbolj deficitarni področji: sodobni ples in intermedijske umetnosti. Morda gre za naključje, a ponovno gre zaznati odrinjenost nevladnega sektorja.

V nadaljevanju Nacionalni program za kulturo 2014–2017 definira tudi ukrepe po posameznih področjih kulture. Navajamo izbor tistih, pri katerih vloga nevladnih organizacij vsekakor ne bi smela biti izpuščena.

Bralna kultura:

Ukrep: »Na MIZŠ vzpostavitev nacionalnega koordinacijskega telesa, ki povezuje vse deležnike, odgovorne za bralno pismenost, vključno s promocijo branja in načrtnim razvojem bralne kulture (MIZŠ, ZRSŠ, ACS, PI, MK, JAK, NUK, Združenje splošnih knjižnic itd.).« (Ministrstvo za kulturo 2014) Glede na to, da so v nadaljevanju kot primeri dobrih praks navedeni številni projekti nevladnih organizacij, menimo, da bi v tem koordinacijskem telesu moral dobiti mesto tudi predstavnik nevladnih organizacij.

Film in avdiovizualna umetnost:

Nacionalni program za kulturo 2014-2017 predlaga, da se v okviru formalnega izobraževanja otrokom in mladim vsaj enkrat na leto zagotovi obisk programa filmske vzgoje v Art kino mreži ali Slovenski kinoteki. Z infrastrukturnega vidika to drži, saj smo pri izboru kakovostnih vsebin vezani na kino dvorane, ki jih nevladni ponudniki programov filmske vzgoje praviloma nimajo v upravljanju. Vendar pa ti pri posameznih ukrepih ne bi smeli izostati, saj so na nekaterih poljih filmske vzgoje prav nevladne organizacije tiste, ki lahko edine ponudijo celotne programe kulturne vzgoje (npr. program Slon za animirane filme). Ukrep »Ustanovitev medresorske strokovne skupine na SFC (MIZŠ, MK, ZRSŠ, SFC, Art kino mreža, Slovenska kinoteka), ki bo pripravila strategijo razvoja nacionalnega programa filmske vzgoje; skupina bo pregledala kurikule na vseh ravneh vzgoje in izobraževanja ter predlagala umestitev filmske vzgoje v vzgojno-izobraževalne kurikule« (Ministrstvo za kulturo 2014) torej po našem mnenju izpušča predstavnika nevladnih organizacij.

Enako pripombo lahko podamo k ukrepu »Vzpostavitev skupne ponudbe filmske vzgoje na nacionalni ravni (SFC, Art kino mreža in Slovenska kinoteka); zagotovitev dodatnega usposabljanja predstavnikov Art kino mreže za izvajanje kakovostne filmske vzgoje; zagotovitev skupne promocije v VIZ.« (Ministrstvo za kulturo 2014) V skupno ponudbo naj se vključijo tudi nevladne organizacije, ki imajo zlasti na lokalnem nivoju izjemno pomembno vlogo pri uvajanju vsebin filmske vzgoje v šole in vrtce.

Glasba:

Na področju spodbujanja kakovostnih koncertnih vsebin bi bilo pri kazalniku »Število kulturno-vzgojnih programov za aktivnejšo udeležbo študentskega občinstva na kakovostnih koncertnih dogodkih (2013: 1, 2017: 5)« (Ministrstvo za kulturo 2014) nujno spremljati tudi, koliko programov izvajajo javni zavodi in koliko nevladne organizacije. Glede na to dolgoročno predlagamo tudi redistribucijo finančnih sredstev ministrstva, ki bo zagotavljala rast in krepitev programom, ki so pri realizaciji ciljev uspešnejši.

Arhitektura:

Nacionalni program za kulturo kot enega od ciljev zapiše, da se otrokom in mladim v okviru formalnega in neformalnega izobraževanja zagotovi kakovostno izobraževanje o arhitekturi, oblikovanju, krajinski arhitekturi, urbanizmu, prostorski kulturi oziroma celovito grajenemu prostoru. V pozitivnem smislu želimo izpostaviti, da med ukrepi kot primere dobrih praks vključuje tudi številne projekte, ki so plod dela v nevladnih organizacijah – npr. ukrep »Podpora KUV projektom, ki zagotavljajo kakovostno vzgojo in izobraževanje otrok in mladih o arhitekturi in oblikovanju (primeri dobre prakse so na primer: Mala šola arhitekture v MAO, Igriva arhitektura Centra arhitekture, delavnice KD ProstoRož in KUD Obrat).« (Ministrstvo za kulturo 2014)

Eden od ciljev, ki jih opredeli Nacionalni program za kulturo 2014-2017, je »Pet medresorskih mrežnih projektov KUV v okviru projekta Kulturna šola«. Projekt kulturna šola poteka na način pridobivanja »certifikata« šol. Tako za utrditev tega projekta ukrepi zajemajo »v sodelovanju z MIZŠ dodelati kriterije za naziv Kulturna šola in zagotoviti sistem, ki bo OŠ spodbujal za pridobitev in ohranitev naziva Kulturna šola« (Ministrstvo za kulturo 2014), zagotoviti izvedbo

mrežnih aktivnosti kulturno-umetnostne vzgoje, ki bodo dvignile kakovostno raven obšolskih dejavnosti, ter zagotavljanje dodatnih strokovnih usposabljanj.

Ob tem dokument podaja pojasnilo o strokovnem usposabljanju strokovnih delavcev v vzgojno-izobraževalnih zavodih, zlasti na področjih, ki znotraj kurikula niso ustrezno zastopana: »Zaradi pomanjkanja ustreznega kadra številni VIZ otrokom in mladim ponudijo dejavnosti le na določenih področjih kulture – zagotoviti je treba kakovostno dodatno usposabljanje strokovnih delavcev v VIZ (mentorjev za izvajanje teh dejavnosti). V okviru kurikula je treba v sklopu dopolnilnih dejavnosti (interesne dejavnosti, podaljšano bivanje ipd.) otrokom in mladim omogočiti neposredno delovanje na različnih področjih kulture ter jim tako zagotoviti kakovostno in ustvarjalno preživljanje prostega časa. Vključevanje KUV v ta del kurikula je zlasti pomembno in nujno z vidika omogočanja enakih možnosti za razvoj ključnih kompetenc kulturne zavesti in izražanja.« (Ministrstvo za kulturo 2014) Pri tovrstnih aktivnostih lahko veliko pripomorejo ravno nevladne organizacije, saj (1) veliko število anketiranih nevladnih organizacij ponuja strokovna usposabljanja za mentorje in (2) ponujajo tovrstne vsebine na nekaterih področjih, ki so za mlade zelo atraktivna (film, sodobni ples, strip, intermedijske umetnosti), strokovni delavci v vzgojno-izobraževalnih zavodih so jih manj vešči, javni sektor pa nekaterih področij sploh ne pokriva (ples in intermedijske umetnosti). Tako naj se v kazalnik »Število usposobljenih projektnih vodij v VIZ (2012: 0; 2017: 50)« (Ministrstvo za kulturo 2014) vključi spremljanje izvajalcev (javni/nevladni) in skladno s tem razporeja sredstva, namenjena za strokovna usposabljanja. Številna tovrstna usposabljanja nevladne organizacije že zagotavljajo s pomočjo sredstev Evropske unije.

V poročilu o Kulturno-umetnostni vzgoji v šolah po Evropi zasledimo tudi informacijo, da je Slovenija izrabila Evropsko leto medkulturnega dialoga in začrtala strategijo razvoja kulturno-umetnostne vzgoje. Ministrstvo za kulturo je ustanovilo delovno skupino Koordinacijski odbor za Evropsko leto medkulturnega dialoga, tako da je združevala predstavnike Ministrstva za kulturo, Ministrstva za zunanje zadeve, Ministrstva za šolstvo in šport, Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, Urada RS za mladino, Urada vlade za komuniciranje in Službe vlade RS za evropske zadeve. Odbor je pripravil Nacionalno strategijo za izvedbo Evropskega leta medkulturnega dialoga, ki je strateški dokument za implementacijo Direktive v Sloveniji, skladno z ustreznimi izobraževalnimi politikami. Eden od ciljev strategije je razvoj priložnosti za posameznike, da lahko izrazijo svojo lastno kulturo, raziskujejo, razumejo in sprejmejo raznolikost in presežejo medkulturne predsodke, primerjajo različne kulture, cenijo strpnost ter ohranjajo in oblikujejo svojo lastno identiteto in kulturo. (Eurydice 2010, 45)

V nadaljevanju preberemo, katere ukrepe so posamezne države sprejele na tem področju. Leta 2007 je Ministrstvo za šolstvo in šport v sodelovanju z Zavodom Republike Slovenije za šolstvo in Ministrstvom za kulturo sprejelo te cilje:

- povečati zavedanje o vlogi kulturnega izobraževanja v izobraževalnem sistemu,
- izboljšati raven kulturne pismenosti,
- vzpostaviti povezavo med izobraževanjem in kulturo.

Odtlej se vrstijo aktivnosti, kot so organizacija široke javne razprave o kulturnem izobraževanju, seminarji za kulturne koordinatorje, publikacije, priprava dokumentov in raziskovalne dejavnosti v kulturnem in ustvarjalnem izobraževanju. Med rezultati teh aktivnosti so tudi:

- učni načrti z umetnostjo povezanih srednješolskih predmetov – popravljene so bili v šolskem letu 2008/2009,
- Projekt Kulturna vzgoja v šoli 2009 – 2011 se je začel,
- doseženo je bilo soglasje o pripravi besedila, ki določa vlogo kulturne vzgoje v poglavju kroskurikularne povezave in zadeva učence osnovnih in srednjih šol. (Eurydice 2010, 92–93)

3.3 Lokalni dokumenti

Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (v nadaljevanju ZUJIK) s spremembami je v letu 2014 pozval lokalne skupnosti k oblikovanju lokalnega programa za kulturo (14. člen).

Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije je 30. 6. 2014 na Skupnosti občin Slovenije, Združenje občin Slovenije, Združenje mestnih občin Slovenije in lokalne skupnosti naslovilo dopis z zadevo »Skrb za načrtno kulturno-umetnostno vzgojo na nacionalni in lokalni ravni« (glej priloge), v kateri je opomnilo na spremembo Zakona o javnem interesu za kulturo in obvezo oblikovanja lokalnega kulturnega programa, ter pozvalo, da lokalne skupnosti Ministrstvu za kulturo do 15. 7. 2014 posredujejo kontakt osebe, ki v lokalni skupnosti skrbi za kulturno-umetnostno vzgojo. V tem istem dopisu so pošiljatelji lokalne skupnosti prepoznali kot enega ključnih akterjev pri povezovanju kulturnih ustanov in vzgojno-izobraževalnih zavodov.

Pregledali smo lokalne programe mestnih občin (torej enajst občin), saj naj bi te, skladno z drugim odstavkom 14. člena, imele oblikovane lokalne programe za obdobje štirih let: »Lokalnim skupnostim, razen mestnim občinam, ni treba sprejeti lokalnega programa za kulturo, če opredelijo javni interes na področju kulture, prioritete, ukrepe ter cilje in kazalce za njihovo doseganje v drugem dokumentu razvojnega načrtovanja lokalne skupnosti.« (Ministrstvo za kulturo 2014)

Mestna občina Ljubljana

V dokumentu Strategija razvoja kulture v Mestni občini Ljubljana v obdobju 2012–2015 v poglavju Kulturno-umetnostna vzgoja definirajo štiri cilje, med katerimi sta dva pomembna tudi za nevladni sektor. Prvi cilj Mestne občine Ljubljana je: »Zagotoviti večji obseg kakovostnih programov in boljšo dostopnost vsebin kulturne vzgoje, namenjenih otrokom in mladim med 12. in 18. letom na vseh področjih umetnosti na način, da bo vsak otrok in mladostnik v MOL do leta 2015 letno obiskal vsaj en dogodek, ki je umeščen v program kulturne vzgoje.« Za njegovo doseglo dokument predvidi dva ukrepa, pri čemer je vsaj eden usmerjen le v javne zavode: »Ukrep 1: Javne zavode in izvajalce kulturnih programov spodbuditi k oblikovanju specifičnih kulturnih ponudb za starostno skupino med 12. in 18. letom, in sicer po vzoru abonmaja KUL.« In: »Ukrep 2: Javne zavode s področja glasbe spodbuditi k oblikovanju kontinuiranega kulturno-vzgojnega programa na področju sodobne glasbe.« (Mestna občina Ljubljana 2012)

Kot drugi cilj snovalci dokumenta definirajo izboljšanje dostopnosti do izbranih vrhunskih umetniških dogodkov, namenjenih otrokom in mladim, v produkciji poklicnih kulturnih ustanov in nevladnih organizacij. Nenavadno je, da pri ukrepih dokument ne le v celoti izpušča vlogo in pomen nevladnega sektorja, ampak Mestna občina Ljubljana sama zavzema pozicijo soorganizatorja projektov in festivalov (npr. Abonma KUL, festival Bobri, projekt Ljubljana bere). Nevladne organizacije so izpuščene tudi pri ukrepih, vezanih na cilja tri in štiri.

Mestna občina Maribor

Resolucija o Lokalnem programu kulture v Mariboru za obdobje 2015–2020 med splošnimi cilji definira, da bo »mesto podpiralo šole za umetniške poklice ter programe kulturne in umetnostne vzgoje v šolskih in zunajšolskih dejavnosti v smislu seznanjanja in navduševanja nad umetnostjo in kulturo.« (Mestna občina Maribor 2015, 1)

V poglavju o kulturno-umetnostni vzgoji priznava velik pomen nevladnemu sektorju, saj je v dokumentu zapisano, da »velik delež navduševanja nad posameznimi kulturnimi področji prispevajo neodvisni kulturni producenti, ki različnim generacijam nudijo širok spekter kulturno-umetnostne vzgoje in izobraževalnih vsebin, ter posameznike preko njih uvajajo in vključujejo v svet produkcije in kulturne konzumacije.« (Mestna občina Maribor 2015, 5) Na tem področju sprejme ukrep 22: »Mesto bo podpiralo platformo "Kulturni dnevnik" kot povezovalca projektov kulturno-umetnostne vzgoje in izobraževanja ter projekte, ki bodo vključeni v ta povezovalni program.« (Mestna občina Maribor 2015, 6) Več o tem projektu nam je povedala udeleženka fokusne skupine v Velenju.

Mestna občina Kranj

Program kulture v Mestni občini Kranj 2015–2019 (dokument v obravnavi) obravnava kulturno-umetnostno vzgojo v ločenem poglavju. Uvodoma ugotavljajo, da »kulturno-umetnostna vzgoja se po vsebini in poslanstvu pojavlja na presečišču kulturnega in vzgojno-izobraževalnega sektorja. Zaradi njenih prepoznavnih učinkov in celostnega razvoja posameznika ter lokalne skupnosti kot celote je pomembno njeno umeščanje v vsa področja človekovega bivanja ter v vsa obdobja posameznikovega življenja, zato je njeno izvajanje naloga in odgovornost tudi drugih resorjev (sociala, zdravje, turizem, gospodarstvo itd.). Posebno pozornost se namenja tudi različnim družbenim skupinam in subkulturam, ki tako ali drugače vključujejo različne kulturne dejavnosti.« (Mestna občina Kranj 2014)

Dokument določi tri cilje, pomembne za področje kulturne vzgoje, ter ukrepe, s pomočjo katerih naj bi bili doseženi. Izpostaviti velja cilj 1: vzpostavitev sistema kulturno-umetnostne vzgoje z ukrepi (med drugim) »spodbuditi je treba osnovne in srednje šole, da v šolske programe bolj vključijo koordinatorje za kulturo; vzpostaviti je treba delovne skupine, v katerih sodelujejo MOK, predstavniki šol, vrtcev, kulturnih organizacij itd.; vzpostavitev festivala kulturne vzgoje v Kranju (primer: *Bobri v Lj*).« (Mestna občina Kranj 2014) Med nosilci odgovornosti ni nevladnega sektorja. V želji, da vrne kulturo v izobraževanje, da boljša življenje starejših na temelju izobraževanja in kulture in da krepí družbeni položaj starejših, bo Mestna občina Kranj podpirala tudi izgradnjo Medgeneracijskega središča in vzpostavitev medgeneracijskega kulturnega festivala v soorganizaciji javnih kulturnih ustanov in kulturnih društev. Tretji cilj pa je »zagotoviti pogoje za krepitev participacije mladih v kulturi«, kar bo doseženo z reševanjem prostorske problematike, ciljnim usmerjanjem finančnih sredstev, ki bodo generaciji od 14 do 27 let omogočili pogoje za kreativno preživljanje prostega časa in svobodno izražanje njihove ustvarjalnosti. Ob tem pa mora »občina skrbeti za strokovnost in rast kadra v mladinskih

kulturnih organizacijah (vsaj enkrat na leto naj občina financira usposabljanje/izobraževanje za mlade ustvarjalce, ki aktivno delujejo na področju kulture).« (Mestni občini Kranj 2014)

Mestna občina Nova Gorica

V lokalnem programu za kulturo Mestne občine Nova Gorica 2014-2017 med poglavji o medpodročnem sodelovanju na prvem mestu najdemo kulturno-umetnostno vzgojo. »Kulturno-umetnostna vzgoja se nanaša na vsa področja kulturnega delovanja, tako na javne zavode kot tudi druge organizacije, in je temeljna pravica posameznika, zato v javni interes na tem področju sodi tako vzgoja in izobraževanje o umetnosti in kulturi kot tudi izražanje lastne ustvarjalnosti. V javnem interesu je skrb za kakovostne kulturno-vzgojne programe in projekte na vseh področjih kulture, omogočanje čim širšega dostopa do teh programov in projektov ter povezovanje med vzgojno-izobraževalnimi, socialnovarstvenimi in kulturnimi ustanovami.« (Mestna občina Nova Gorica 2014) Cilji Mestne občine Nova Gorica so (1) zagotoviti večji obseg kakovostnih programov in boljšo dostopnost vsebin kulturne vzgoje, namenjenih otrokom in mladim na vseh področjih umetnosti, (2) vzpostaviti učinkovit sistem obveščanja o kakovostnih kulturno-vzgojnih projektih in doseči njihovo promocijo, kar želi doseči z neposrednim obveščanjem preko šol, in (3) povečati število programov na področju programov kulturno-umetnostne vzgoje, kjer med deležniki najdemo »kulturne inštitucije, organizacije in posameznike.« Tega bo zasledovala z ukrepom »povečati število kulturnih programov za otroke in mladino v Mladinskem centru v Novi Gorici (koncerti, predstave itd.), kreativno sodelovanje otrok in mladine v kulturnih programih, spoznavanje kulturne dediščine mesta in okolice itd.«, ki pa žal ni finančno ovrednoten. (Mestna občina Nova Gorica 2014)

Le pri prvem cilju bralca zmoti opredelitev pričakovanih učinkov, ki se glasi »kontinuirano sodelovanje javnih zavodov s področja kulture z vzgojno-izobraževalnimi ustanovami, povečano število obiskovalcev, medpodročno povezovanje pri podpori projektom kulturno-umetnostne vzgoje« (Mestna občina Nova Gorica 2014), vedoč, da je v občini kar nekaj nevladnih organizacij s kakovostnim kulturnim programom, kar izkazuje tudi zapis pri tretjem cilju. Dokument torej z vidika systemskega vključevanja nevladnega sektorja v kulturno-umetnostno vzgojo ni konsistenten.

Mestna občina Celje

Najprej najdemo kulturno-umetnostno vzgojo med temeljnimi cilji Programa za kulturo Mestne občine Celje 2014-2020. Med njimi sta »krepitev medresorskega sodelovanja, zlasti povezovanje kulturnih, turističnih in vzgojno-izobraževalnih programov« in »krepitev vzgojnih programov na področju kulture in kulturne ponudbe za otroke, mladino, starostnike.« Eden od ukrepov za Slovensko ljudsko gledališče Celje je »z gledališkim izobraževanjem mladih vzgajati zvesto in estetsko odprto občinstvo.« (Mestna občina Celje 2014) O neodvisnih producentih na področju gledališča ne izvemo ničesar. Na področju plesa dokument priznava pomen neodvisnih producentov in predvsem samozaposlenih v kulturi, ki so ključnega pomena pri razvoju in mednarodni uveljavljenosti plesne scene v Celju, »zato je eno temeljnih vprašanj v prihodnje

potreba in želja po profesionalizaciji sodobnega plesa tudi v Celju, ki bi v prvi vrsti omogočila mladim šolanim ustvarjalcem pogoje za ustvarjanje in osebni umetniški razvoj ter poskrbela za večjo in še kakovostnejšo produkcijo ter postprodukcijo plesnih projektov. Več kot 25 let po ustanovitvi prve profesionalne skupine sodobnega plesa v Republiki Sloveniji, izredno razvejeni produkcijski aktivnosti ter umetniških uspehih v nacionalnem in mednarodnem prostoru je profesionalizacija sodobnega plesa osnovni cilj v okviru javnega interesa na področju sodobnega plesa. Z zagotovitvijo sredstev za izvedbo ciljnega razpisa, ki bi odprl možnosti za zaposlovanje ustvarjalcev ter organizacijo in izvedbo določenih podpornih dejavnosti, pomembnih za razvoj in profesionalizacijo področja (kot so npr. redni plesni profesionalni treningi, izobraževanje in usposabljanje, predstavitev, promocija, raziskovanje, dokumentiranje in zgodovinenje sodobnega plesa), bodo zagotovljeni osnovni pogoji za ustvarjanje večjih in zahtevnejših produkcij ter še večjo prepoznavnost sodobnega plesa.« (Mestna občina Celje 2014) Iz tega izhaja tudi konkreten zapis ukrepov, ciljev in kazalnikov za področje plesa.

Program za kulturo Mestne občine Celje konkretnije govori o kulturno-umetnostni vzgoji le v navezavi na področje filma in filmske vzgoje. Tako lahko preberemo, da so v letih 2013/2014 začeli intenzivno uvajati filmsko vzgojo, ki so jo dijaki in učitelji odlično sprejeli. Ob ogledu filmov ponujajo tudi pogovore s filmskimi strokovnjaki, nadgradili pa so jo tudi z brezplačnimi video delavnicami. Temu program doda pojasnilo: »Zakaj sploh filmska vzgoja? Želijo, da je obisk kina dogodek in da se začne o(b) filmu tudi razmišljati. Najlepše pri sedmi umetnosti je, da ni pomembno, kako jo razumejo, saj dopušča, da morebitne vrzeli zapolnijo z lastnimi izkušnjami. Opažajo, da se je obisk mlajših na rednih, tj. večernih projekcijah, bistveno povečal, kar pripisujejo ravno izvajanju filmske vzgoje, ki bo tudi vnaprej ena poglobitvenih skrbi v prihodnjih letih, ko naj bi se v šole uvedla umetnost kot predmet. Program filmske vzgoje skušajo čim bolj približati smernicam združenja Europa Cinemas, katerega član so.« (Mestna občina Celje 2014)

Mestna občina Ptuj

Zanimiv pristop k področju kulturno-umetnostne vzgoje najdemo v Lokalnem programu za kulturo Mestne občine Ptuj za obdobje 2011–2014. Kulturno-umetnostna vzgoja je uvodoma vpisana kot ena od priložnosti: »Mobilizacija prebivalstva na Ptuj – približati kulturne vsebine na nove načine, ustvarjanje, spodbujanje potreb po kulturnih vsebinah, kulturna vzgoja, medgeneracijsko povezovanje.« Svojo priložnost vidi tudi v sistematični kulturni vzgoji otrok. Nato pa dokument področje kratko obravnava le v opredelitvi poslanstva Zveze kulturnih društev, kjer preberemo: »Svojo funkcijo imata tudi kulturna vzgoja in izobraževanje. Tako aktivno kot pasivno kulturno udejstvovanje zahtevata določeno znanje, ki ga velika večina ljubiteljskih kulturnikov ali ljubiteljev umetnosti ni pridobila z rednim šolanjem.« (Mestna občina Ptuj 2011) Konkretno cilje, ukrepe, kazalnike ter zanje dodeljeno odgovornost ali finančna sredstva v dokumentu iščemo zaman.

Mestna občina Slovenj Gradec

Prav tako jedrnata, a veliko konkretnjša, je v svojem Lokalnem programu za kulturo 2014–2017 Mestna občina Slovenj Gradec. V poglavju Ureditev financiranja nevladnih in zasebnih organizacij ter posameznikov na področju kulture v obdobju veljavnosti lokalnega programa kulture 2014–2017 preberemo, da bo občina v okviru večletnega programskega financiranja zagotovila sredstva tudi za področje kulturno-umetnostne vzgoje (Mestna občina Slovenj Gradec 2014). »Pri oblikovanju razpisnih kriterijev bo posebej ovrednotila razvojno naravnost projekta in njegovo usklajenost s kulturnimi politikami. Tako bodo višje ocenjeni tudi tisti projekti, ki bodo izkazovali dodano vrednost na področjih: c. spodbujanje razvoja občinstva (kulturno-umetnostna vzgoja in izobraževanje na področju kulture).« (Mestna občina Slovenj Gradec 2014, 41)

Področje filmske vzgoje je opredeljeno kot eden od ključnih vsebinskih poudarkov javnega zavoda Kulturni dom Slovenj Gradec.

Mestna občina Velenje

Lokalni program kulture Mestne občine Velenje 2014-2020 področje kulturne vzgoje umesti med ključna področja, za katera javni zavodi s področja kulture »na podlagi LPK v tesnem sodelovanju z Uradom za družbene dejavnosti MOV pripravijo petletne načrte razvoja ključnih segmentov: kulturna vzgoja, kreativne industrije, kulturni turizem, vizualne umetnosti, glasbene umetnosti, knjižnična dejavnost, knjiga in založništvo, uprizoritvene umetnosti, film in avdiovizualna umetnost, kulturna dediščina, ljubiteljska in izveninstitucionalna kulturna dejavnost, Pikin festival, Festival mladih kultur Kunigunda ...« (Mestna občina Velenje 2014) V teh načrtih so vsi cilji, ukrepi in kazalniki uspešnosti posameznih področij natančno vsebinsko opredeljeni, merljivi in preverljivi ter terminsko določeni. Soglasje za načrte izda župan. Lahko bi rekli, da s tem dokument odgovornost preloži na nek drug, (še) neobstoječ dokument. Vendar ob nadaljnjem branju dokumenta ugotovimo, da lokalni kulturni program posveti drugo poglavje Kulturni vzgoji za vse generacije. V uvodnih vrsticah izvemo, da »kulturna vzgoja predstavlja temeljni korak v razvoju kulturno osveščenega posameznika in izrazito programsko usmeritev vseh nacionalnih in evropskih kulturnih smernic. Na podlagi tradicije v Velenju posebno pozornost namenjamo temu področju, ga nadgrajujemo, ciljno usmerjamo in razširjamo na vse generacije. Povečujemo dostopnost do javnih kulturnih dobrin in s tem vključujemo občinstvo, ki ga sicer ne dosegamo, ter vzpostavljamo kulturno vzgojo na vseh umetniških področjih kot temelj razvoja lokalne skupnosti in kakovosti bivanja v mestu.« (Mestna občina Velenje 2014) V nadaljevanju dokument sistematično opredeli ključne ciljne skupine (vseh generacij) ter strategijo razvijanja že obstoječih ter novih programov in projektov. Že iz dokumenta je razvidna prepletenost javnega in nevladnega sektorja, na kar so nas opozorili tudi sogovorniki na eni od fokusnih skupin.

Mestna občina Koper, Mestna občina Novo mesto in Mestna občina Murska Sobota lokalnih programov za kulturo še niso sprejele, prav tako niso javno objavljene ali dani v razpravo osnutki teh dokumentov.

Vidimo torej, da lokalne skupnosti zelo različno pristopajo k področju kulture. Verjetno bi že iz dokumentov lahko sklepali, kakšno vlogo ima kultura v vsakdanjem življenju prebivalcev in lokalnih politikah. Tako nas na primer ugotovitev, da Mestna občina Koper nima sprejetega lokalnega načrta za kulturo, ne preseneča, če upoštevamo informacije nevladnih organizacij iz Kopra, ki poročajo o izjemno slabi urejenosti področja – od samih višin podpore do neurejenosti sistema javnega financiranja. Po hitrem pregledu stanja v nekaterih večjih občinah ugotavljamo, da stanje v mestnih občinah kaže tudi splošno stanje strateškega načrtovanja na področju kulturne na lokalnem nivoju.

4. Akterji

4.1. Regulatori

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport

DIREKTORAT ZA PREDŠOLSKO VZGOJO IN OSNOVNO ŠOLSTVO

mag. Gregor Mohorčič, v. d. direktorja

Masarykova 16, 1000 Ljubljana

telefon: (01) 400 54 92

e-pošta: gregor.mohorcic@gov.si

Direktorat za predšolsko vzgojo in osnovno šolstvo opravlja naloge, s katerimi se zagotavlja izvajanje dejavnosti na področju predšolske vzgoje, osnovnošolskega izobraževanja (ki vključuje tudi izobraževanje otrok s posebnimi potrebami in zagotavljanje posebnih pravic za pripadnike narodnih manjšin in etničnih skupnosti na področju predšolske vzgoje in osnovnega šolstva) ter osnovnošolskega glasbenega izobraževanja. Direktorat objavlja sprejete izobraževalne programe s področja predšolske vzgoje, osnovnošolskega izobraževanja, glasbenega izobraževanja in programe, namenjene za vzgojo in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami.

Direktorat določa cilje in aktivnosti na svojem delovnem področju, ki so sestavni del obrazložitve finančnega načrta ministrstva, pripravlja poslovno poročilo o načrtovanih in doseženih ciljih in ugotavlja uspešnost doseženega.

Direktorat pokriva področja predšolske vzgoje, osnovnega šolstva, glasbenega izobraževanja in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami.

DIREKTORAT ZA SREDNJE IN VIŠJE ŠOLSTVO TER IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

Elvira Šušmelj, generalna direktorica

Masarykova 16, 1000 Ljubljana

telefon: (01) 400 54 41

e-pošta: elvira.susmelj@gov.si

Direktorat za srednje in višje šolstvo ter izobraževanje odraslih opravlja upravne in strokovne naloge na področjih srednjega in višjega šolstva ter izobraževanja odraslih. Pripravlja predloge predpisov, izvaja predpise, informira javnost o strokovnih in zakonodajnih vprašanjih, izvaja naloge v zvezi s financiranjem, z mednarodnim povezovanjem in sodelovanjem, načrtuje in oblikuje strateške podlage za urejanje politike področja izobraževanja, pripravlja nacionalni

program izobraževanja odraslih. Višje strokovno izobraževanje pa dopolnjuje oziroma zaokroža ponudbo v terciarnem izobraževanju.

URAD ZA RAZVOJ IZOBRAŽEVANJA

Aleš Ojsteršek, direktor

Masarykova 16, 1000 Ljubljana

telefon: + 386 1 400 53 00

e-pošta: ales.ojstersek@gov.si

Urad za razvoj izobraževanja opravlja naloge, ki so povezane z delom vladnih strokovnih svetov za izobraževanje, s sodelovanjem v evropskem informacijskem omrežju Eurydice, z evalvacijo šolskega sistema, z vodenjem projektov kohezijske politike Evropske unije ter s pripravo podlag za razvojno-raziskovalno delo za področja predšolske vzgoje, osnovnega in srednjega šolstva, višjega strokovnega šolstva, izobraževanja odraslih, glasbenega šolstva ter izobraževanja otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami, tako da:

- opravlja strokovna, administrativna in tehnična dela za Strokovni svet RS za splošno izobraževanje, Strokovni svet RS za izobraževanje odraslih ter Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje;
- opravlja naloge na podlagi Pravilnika o posodabljanju vzgojno-izobraževalnega dela in Navodila o vodenju postopkov priprave, posredovanju v sprejem in objave javno veljavnih izobraževalnih in vzgojnih programov;
- koordinira aktivnosti za evalvacijo programov na področju vzgoje in izobraževanja ter opravlja strokovna in administrativna dela za Svet za kakovost in evalvacije;
- izdaja usmeritve za priprave letnih delovnih načrtov javnih zavodov, opredeljenih v 28. členu Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, ter Pedagoškega inštituta in spremlja izvajanje sprejetih letnih delovnih načrtov;
- izvaja in koordinira naloge mreže Eurydice ter spremlja in analizira področje vzgoje in izobraževanja držav, vključenih v mrežo Eurydice;
- pripravlja strokovne podlage za odločanje, načrtuje in izvaja aktivnosti na posamičnih področjih izobraževalne politike ter koordinira delo različnih skupin, ki jih za razvoj izobraževanja imenujeta minister ali vlada;
- načrtuje in izvaja postopke za izbor strokovnih ter razvojno-raziskovalnih nalog na področju izobraževanja;
- sodeluje pri pripravi nacionalnih programov in akcijskih načrtov, ki jih pripravljajo druga ministrstva za področje vzgoje in izobraževanja;
- koordinira sodelovanje s Statističnim uradom Republike Slovenije in drugimi službami pri oblikovanju razvojnih usmeritev za področje vzgoje in izobraževanja;
- koordinira izvajanje aktivnosti programa Evropske komisije »Izobraževanje in usposabljanje 2020«;
- pripravlja in koordinira poročila o sistemu vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji na ravni države ter za potrebe države, EU in drugih mednarodnih organizacij in teles;
- koordinira in spremlja mednarodne raziskave, ki so podlaga za načrtovanje izobraževalne politike;
- sodeluje pri pripravi strokovnih podlag za črpanje sredstev iz evropske kohezijske politike ter v sodelovanju s Projektno enoto za izvajanje kohezijske politike načrtuje in izvaja postopke ter spremlja razvojne programe in projekte;
- izvaja postopke v zvezi s sofinanciranjem strokovne periodike;
- izdaja strokovne publikacije in daje informacije javnega značaja za področje svojega dela.

STROKOVNI SVETI

Za odločanje o strokovnih zadevah na področjih vzgoje in izobraževanja ter za strokovno pomoč pri sprejemanju odločitev in pri pripravi predpisov je Vlada Republike Slovenije na podlagi 22. člena Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja ustanovila strokovne svete:

- [za splošno izobraževanje,](#)
- [za poklicno in strokovno izobraževanje,](#)
- [za izobraževanje odraslih.](#)

Za koordinacijo procesov evalvacije ter za obravnavo strokovnih vprašanj sistema vzgoje in izobraževanja je minister za šolstvo na podlagi 20.a člena Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja kot svoje strokovno-posvetovalno telo ustanovil [Svet za kakovost in evalvacije](#).

Postopki priprave, sprejemanja in objave javno veljavnih izobraževalnih in vzgojnih programov

Javno veljavne izobraževalne programe, ki jih izobraževalne organizacije izvajajo kot javno službo, sprejme minister, pristojen za šolstvo, v sodelovanju s pristojnimi strokovnimi sveti. Javno veljavne vzgojne programe domov za učence in dijaških domov, vzgojne programe za otroke s posebnimi potrebami in posebne programe vzgoje in izobraževanja, ki se izvajajo kot javna služba, sprejme Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje.

Zasebni zavodi sprejmejo svoje izobraževalne programe po lastnih pravilih, javno veljavnost pa ti programi pridobijo, ko pristojni strokovni svet ugotovi, da so skladni s cilji sistema vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji in da zagotavljajo enakovreden izobrazbeni standard kot javni programi, ki jih je sprejel minister.

Izobraževalni programi zasebnih zavodov, ki izobražujejo po posebnih pedagoških načelih, javno veljavnost pridobijo, ko pristojni strokovni svet ugotovi, da so skladni s cilji sistema vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji, da zagotavljajo minimalna znanja, ki omogočajo uspešno zaključiti izobraževanje, ter da so jih priznala ustrezna mednarodna združenja šol, ki izobražujejo po posebnih pedagoških načelih.

Sestavne dele izobraževalnih in vzgojnih programov ter pristojnosti v zvezi z njihovim sprejemanjem in objavo določajo Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja ter področni zakoni za predšolsko vzgojo, osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje, višješolsko izobraževanje in izobraževanje odraslih.

Natančnejša pravila o vodenju postopkov priprave, posredovanje v sprejem in objave programov pa je določil šolski minister v [Navodilu o vodenju postopkov priprave, posredovanje v sprejem in objave programov](#).

STROKOVNI SVET REPUBLIKE SLOVENIJE ZA SPLOŠNO IZOBRAŽEVANJE

dr. Božidar Opara, predsednik
Masarykova 16, 1000 Ljubljana
telefon: (01) 400 53 00

Za odločanje o strokovnih zadevah na področju splošnega izobraževanja ter za strokovno pomoč pri sprejemanju odločitev in pri pripravi predpisov je Vlada Republike Slovenije na seji dne 16. maja 1996 ustanovila Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje.

Predsednik in člani Strokovnega sveta Republike Slovenije za splošno izobraževanje so imenovani za šest let. Za posamezna področja svojega delovanja strokovni svet lahko oblikuje komisije, ekspertne skupine in druga delovna telesa. Organizacijo in način dela ureja **Poslovnik o delu Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje**. Strokovna, administrativna, tehnična in druga dela za strokovni svet opravlja ministrstvo, pristojno za šolstvo.

Pristojnosti

(25. člen Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja)

Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje:

- sprejema programe za predšolske otroke in prilagojene programe za predšolske otroke s posebnimi potrebami,
- sprejema vzgojne in posebne programe vzgoje in izobraževanja za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami,
- določa vzgojne in izobraževalne programe na področju splošnega izobraževanja in daje mnenje k programom na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja za pripadnike italijanske in madžarske narodne skupnosti,
- sprejema vzgojni program domov za učence in vzgojni program dijaških domov,
- določa predmetnike in učne načrte predmetov ali predmetnih področij za osnovno in glasbeno šolo,
- določa predmetnike in predmetne kataloge znanj za gimnazijo in za maturitetni tečaj,
- določa izpitne kataloge znanj za preverjanje ob koncu posameznega obdobja v osnovni šoli, glasbeni šoli in za maturo,
- daje mnenje k predmetnim in izpitnim katalogom znanj v delu, ki se nanaša na splošnoizobraževalne predmete oziroma vsebine v poklicnem oziroma strokovnem izobraževanju,
- določa navodila za prilagojeno izvajanje izobraževalnih programov,
- določa dejavnosti, potrebne za optimalen razvoj otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami,
- sprejme navodila za prilagojeno izvajanje programa za učence Rome,
- potrjuje učbenike v izobraževalnih programih na področju splošnega izobraževanja,
- ugotavlja enakovredni izobrazbeni standard izobraževalnih programov zasebnih šol na področju osnovnošolskega izobraževanja ter splošnega srednjega izobraževanja,
- ugotavlja javno veljavnost izobraževalnih programov zasebnih šol iz tretjega odstavka 17. člena tega zakona v osnovnošolskem, splošnem srednjem izobraževanju in glasbenem izobraževanju,
- daje mnenje k splošnim vsebinam izobraževalnih programov zasebnih šol iz 17. člena tega zakona na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja,
- daje mnenje o ustreznosti programa za predšolske otroke in predlaga ministru:
- programe osnovnošolskega izobraževanja in osnovnega glasbenega izobraževanja,
- program dopolnilnega izobraževanja otrok izseljencev in zdomcev,
- program dopolnilnega izobraževanja za otroke Romov,
- prilagojene izobraževalne programe za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami,
- izobraževalni program gimnazije in maturitetnega tečaja in opravlja druge naloge v skladu z zakonom.

Sestava strokovnega sveta

(24. člen Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja)

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje ima predsednika in šestindvajset članov. Vlada imenuje

- šestnajst članov izmed strokovnjakov s področja predšolske vzgoje, osnovnošolskega izobraževanja in splošnega srednjega izobraževanja,
- deset pa izmed strokovnjakov s področja humanistike, družbenih ved, naravoslovja, tehnike in umetniških disciplin, od tega
- devet na predlog univerz in
- enega na predlog samostojnih visokošolskih zavodov.

Vsaj ena četrtnina članov mora biti strokovnih delavcev vrtcev in šol ter zavodov za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami, ki jih imenuje vlada na predlog strokovnih združenj in društev strokovnih delavcev s področja humanistike, družbenih ved, naravoslovja, tehnike, umetniških disciplin in s področja šolske medicine ter po en predstavnik italijanske in madžarske narodne skupnosti. Predstavnik italijanske in madžarske narodne skupnosti predlagata narodni skupnosti.

Komisije strokovnega sveta

Za obravnavanje posameznih področij iz svoje pristojnosti Strokovni svet RS za splošno izobraževanje imenuje predsednike in člane komisij (dostopno na povezavi http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/urad_za_razvoj_izobrazevanja/strokovni_sveti/strokovni_svet_rs_za_splosno_izobrazevanje/).

Komisija za vrtce

Komisija za osnovno šolstvo

Komisija za splošno izobraževalne srednje šole

Komisija za otroke s posebnimi potrebami

Komisija za glasbeno šolstvo

Komisija za šolstvo manjšin

Komisija za zasebno šolstvo

Komisija za učbenike

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Zavod RS za šolstvo spodbuja razvoj šolstva. Sodeluje pri posodabljanju kurikula v najširšem pomenu besede. Pedagoški svetovalci Zavoda RS za šolstvo v ta namen raziskuje, inovira, priporoča in podpira razvoj sprememb v praksi, teoriji in zakonodaji. Njihovo temeljno poslanstvo je vpeljevanje vseživljenjskega učenja s cilji trajnostnega razvoja, inovativnega okolja in inovativnosti. Tako omogoča avtonomijo dejavnikom v procesu vzgoje in izobraževanja.

ODDELEK PODROČNIH/PREDMETNIH SKUPIN

doc. dr. Amalija Žakelj, vodja Oddelka področnih/predmetnih skupin

Poljanska 28, 1000 Ljubljana

telefon: (01) 3005 156

e-pošta: amalija.zakelj@zrss.si

Oddelok Področnih/predmetnih skupin vključuje področne skupine, predmetne skupine in predmetno razvojne skupine. Delovanje področnih, predmetnih in predmetno razvojnih skupin je usmerjeno v razvoj kurikula, v njegovo implementacijo in spremljavo. Na ravni predmetov in

predmetnih področij oddelk opravlja razvojno in svetovalno delo na področju osnovnošolskega izobraževanja, gimnazijskega izobraževanja, poklicnega in strokovnega izobraževanja ter vzgoje in izobraževanja za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami.

Področja delovanja Oddelka področnih/predmetnih skupin:

- Razvijanje, uvajanje in spremljanje učnih načrtov za osnovno šolstvo.
- Razvijanje, uvajanje in spremljanje učnih načrtov za splošno in strokovno gimnazijo.
- Razvijanje, uvajanje in spremljanje katalogov znanj za poklicno in srednje strokovno ter poklicno-tehniško izobraževanje.
- Razvojni in aplikativni projekti.
- Projekti in raziskave.
- Razvijanje, objavljane in spremljanje didaktičnih gradiv. Zbirka Posodobitev pouka v gimnazijski praksi.
- Priprava in izvedba programov usposabljanj sodelavcev in učiteljev za predmetna področja za osnovno in srednje šolstvo:
 - Strokovna srečanja predmetno razvojnih skupin, študijske skupine v osnovni šoli,
 - usposabljanje v gimnazijah,
 - študijske skupine za poklicno in srednje strokovno ter poklicno-tehniško izobraževanje,
 - seminarji,
 - e-šolstvo,
 - svetovalne storitve in tematske konference.
- Razvijanje, uvajanje in spremljanje posodobitev pouka predmetov in predmetnih področij.
- Priprava strokovnih mnenj za različne inštitucije.
- Sodelovanje v komisijah pri eksternih preverjanjih znanja.

Predmetno razvojne skupine sestavljajo svetovalci Zavoda RS za šolstvo, univerzitetni profesorji in učitelji. Poudarek v delovanju je v uvajanju in spremljanju posodobljenih učnih načrtov, usposabljanju učiteljev ter pripravi gradiv.

Predmetne skupine sestavljajo svetovalci Zavoda RS za šolstvo. Člani predmetnih skupin delujejo v različnih projektih zavoda, pripravljajo strokovna mnenja in analize za potrebe predmetov ter sodelujejo z drugimi ustanovami.

Področne skupine, med katerimi najdemo tudi skupino za **kulturno-umetnostno vzgojo**. Na podstrani (najdemo jo na povezavi <http://www.zrss.si/default.asp?rub=4027>) se nahaja nekaj gradiv, vodja skupine pa je:

Vladimir Pirc, višji svetovalac na Zavodu RS za šolstvo, Območna enota Kranj
Stritarjeva 8, Kranj
telefon: (04) 280 29 21
e-pošta: vladimir.pirc@zrss.si

Skupini je januarja 2015 potekel mandat, nova pa naj bi bila imenovana v kratkem.

Omeniti moramo tudi Pravilnik o posodabljanju vzgojno-izobraževalnega dela, ki ga je MIZŠ sprejelo leta 2014. Pravilnik določa postopek in nosilce, pristojne za posodabljanje vzgojno-izobraževalnega dela na področju javne službe. Skladno s četrtem in petim členom pravilnika

lahko spremembe predlagata pristojni javni zavod ali strokovni svet. Pristojni javni zavod je javni zavod s področja vzgoje in izobraževanja, ki je pristojen za pripravo strokovnih podlag na področju, na katerega se nanaša posamezen element posodabljanja vzgojno-izobraževalnega dela. Načrt posodabljanja pripravi pristojni javni zavod in ga pošlje Svetu za kakovost in evalvacije v soglasje. Pristojni javni zavod nato pošlje načrt posodabljanja, h kateremu je predhodno dal soglasje Svet za kakovost in evalvacije, pristojnemu strokovnemu svetu. Po potrditvi načrta o posodabljanju s strani pristojnega strokovnega sveta izda minister sklep o uvedbi posodabljanja novega programa ali njegove spremembe zaradi uvedbe novega programskega elementa (Pravilnik o posodabljanju vzgojno-izobraževalnega dela, 6. člen).

Ministrstvo za kulturo

mag. Nataša Bucik, koordinatorica kulturno-umetnostne vzgoje

Maistrova 10, 1000 Ljubljana

telefon: 01/369 58 41

e-pošta: natasa.bucik@gov.si

»Ministrstvo za šolstvo in šport se je odločilo, da v šolskem letu 2006/2007 namenijo posebno pozornost kulturi. Skupaj z Ministrstvom za kulturo je bil pripravljen *akcijski načrt za projekt Leto kulture* v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah. Cilji tega projekta so bili: spodbujati spoznavanje kulture in različnih umetniških zvrsti; spodbujati ustvarjalnost otrok in mladine; zviševati kulturno pismenost; omogočiti otrokom in mladini večjo dostopnost kulturnih dobrin in pogojev za ustvarjalnost na vseh področjih umetnosti; izboljšati šolsko klimo; spodbujati ustvarjalnost in inovativnost kot pomembni kompetenci; promovirati kulturno raznolikost; dvigniti zavest o pomenu kulturne vzgoje v šolskem in javnem prostoru. Poseben poudarek je bil namenjen programom in projektom na nacionalni ravni.« (Požar Matjašič in Bucik 2008, 9–10)

»V začetku leta 2008 je bila na pobudo Ministrstva za šolstvo in šport in Ministrstva za kulturo na Zavodu RS za šolstvo imenovana *Razširjena medpredmetna skupina za kulturno vzgojo*. Skupino sestavljajo kulturni delavci z različnih področij, strokovnjaki Zavoda RS za šolstvo in Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani, pri delu sodelujemo tudi predstavniki Ministrstva za šolstvo in šport in Ministrstva za kulturo. Naloga medpredmetne skupine je sodelovanje pri posodabljanju učnih načrtov v osnovnih šolah, pri pripravi programov strokovnega popolnjenja strokovnih delavcev v vrtcih in šolah ter svetovanje pri načrtnejšem povezovanju in sodelovanju vrtcev in šol s kulturnimi ustanovami. Medpredmetna skupina je dobila v letu 2008 nalogo, da pripravi *nacionalne smernice za vključevanje kulturne vzgoje v izobraževanje* ter program Kulturne vzgoje za osnovne šole.« (Požar Matjašič in Bucik 2008, 12) Strokovne podlage za pripravo teh smernic sta avtorici Požar Matjašič in Bucik zbrali v zborniku *Kultura in umetnost v izobraževanju – popotnica 21. stoletja*, Nacionalne smernice za kulturno-umetnostno vzgojo pa so bile sprejete aprila 2009.

Ministrstvo za kulturo je pomembno vlogo kulturno-umetnostni vzgoji namenilo tudi znotraj Nacionalnega programa za kulturo 2014–2017. Ob tem je eden od soorganizatorjev vsakoletnega Kulturnega bazarja, ki povezuje kulturne organizacije z vzgojno-izobraževalnim sektorjem. Več o vlogi Kulturnega bazarja in z njim povezanim katalogom vsebin kulturno-umetnostne vzgoje bomo spregovorili v nadaljevanju.

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje

Na ZRSZ poteka *projekt Nacionalna koordinacijska točka* (v nadaljevanju NKT), katerega osrednja naloga je podpora dejavnosti vseživljenjske karijerne orientacije (v nadaljevanju VKO), ki je pomembna za posameznike in družbo. Znotraj projekta je bila oblikovana Medresorska

strokovna skupina za vseživljenjsko orientacijo. Skupino vodi prof. dr. Argio Sabadin, združuje pa vse akterje, povezane s področjem karijerne orientacije: predstavnike Ministrstva za šolstvo in šport, Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, Ministrstva za gospodarstvo, Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, Službe Vlade za lokalno samoupravo, Centra za poklicno izobraževanje, Andragoškega centra Slovenije, Zavoda RS za šolstvo, Zavoda RS za zaposlovanje in druge strokovnjake s področja VKO. Cilj skupine je povezati razvoj kariere v celovit sistem. Skupina deluje že od leta 2009, imenoval pa jo je minister za šolstvo in šport. Aktivnosti, pomembne za področje kulturno-umetnostne vzgoje, so:

- Oblikovanje izobraževalnih modulov za izvajalce VKO ter izvedba izobraževanj in usposabljanja.
- Izvedba izobraževanj in usposabljanj za izvajalce VKO:
 - analiza sistemov izobraževanja za karierno orientacijo v tujini, pri čemer so upoštevane tudi dosedanje dobre prakse v Sloveniji,
 - oblikovanje izobraževalnih modulov za izvajalce VKO z namenom poenotenja kompetenc, ključnih za izvajalce VKO,
 - izdelava predloga modela priznavanja neformalnih znanj s področja VKO.
- Oblikovanje standardov kakovosti na področju VKO.
- Promocija ter informiranje in obveščanje javnosti o NKT VKO.

Kontakt:

Staša Bučar Markič, vodja projekta, e-pošta: stasa.bucar@ess.gov.si

Alja Rupar, e-pošta: alja.rupar@ess.gov.si

Šola za ravnatelje

Šola za ravnatelje je kot projekt za potrebe izobraževanja in usposabljanja ravnateljev Vlada Republike Slovenije ustanovila leta 1995. Poslanstvo projekta Dvig socialnega in kulturnega kapitala v lokalnih skupnostih za razvoj enakih možnosti in spodbujanje socialne vključenosti – SKK, ki ga šola izvaja, je vseživljenjsko usposabljanje učiteljskih in vzgojitelskih zborov, ki spodbuja njihovo skupno učenje in razvijanje strokovnih skupnosti. Strokovne skupnosti, ki se oblikujejo v procesu skupnega učenja, širijo profesionalizem učiteljev in vzgojiteljev, omogočajo razvijanje skupnih pogledov in stališč ter krepijo odgovornost za uresničevanje skupnih ciljev. V njih se ustvarjajo priložnosti, ki ravnateljem in učiteljem, vzgojiteljem omogočijo razvijanje distribuiranega vodenja in sodelovalne kulture. Projekt je namenjen spodbujanju razvoja novih zaposlitvenih zmožnosti, alternativnih zaposlitev in fleksibilnih oblik zaposlovanja strokovnih delavcev. V tem okviru bodo na šolah in vrtcih potekale dejavnosti za dvig socialnega in kulturnega kapitala. V šolskem letu 2013/14 so dejavnosti potekale na 136 šolah in vrtcih, ki so bile povezane v 34 mrež. V šolskem letu 2014/15 pa je v projekt SKK vključenih 28 novih mrež vrtcev in šol, ki bodo skozi vse šolsko leto izvajali dejavnosti za dvig socialnega in kulturnega kapitala.

Pečjak omenja, da je bila oblikovana tudi strokovna skupina pri Šoli za ravnatelje za pripravo koncepta sistema ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti. (Pečjak 2009, 52) Informacij o tej skupini na spletnih straneh Šole za ravnatelje ne najdemo.

Kontakti:

dr. Tatjana Ažman, vodja projekta

e-pošta: tatjana.azman@solazaravnatelje.si

mag. Sebastjan Čagran, koordinator projekta
e-pošta: sebastjan.cagran@solazaravnatelje.si

Lidija Goljat Prelogar, strokovna sodelavka
e-pošta: lidija.goljat@solazaravnatelje.si

Lea Avguštin, strokovna sodelavka
e-pošta: lea.avgustin@solazaravnatelje.si

5. Povpraševanje

Po naročilu Ministrstva za kulturo je Mirovni inštitut pod vodstvom dr. Majde Hrženjak izvedel raziskavo *Kulturna vzgoja: dostopnost kulture ter povezovanje med kulturo in izobraževanjem – iskanje konceptualnih in sistemskih rešitev*, ki je analizirala, kako osnovne šole v svoje delovanje vključujejo kulturno-vzgojne vsebine in na kakšne težave pri tem naletijo. Zelo povedna je že sama informacija o odzivu šol, saj »anketna poizvedba v osnovnih šolah ni bila uspešna. Z anketo smo se obrnili na geografsko razpršen vzorec dvajsetih osnovnih šol. V neposrednem pogovoru z ravnatelji šol je na anketiranje pristalo osem ravnateljev, dejansko pa so anketo izpolnili in vrnili na samo treh šolah.« (Hrženjak in Vendramin 2005, 6) Kot je povedala Hrženjakova, so hoteli z anketo v osnovnih šolah empirično preveriti, na kakšen način, s kakšnimi sredstvi in s kakšnimi sistemskimi rešitvami se kulturna vzgoja izvaja, saj so kurikuli le na papirju. Neodzivnost osnovnih šol bi lahko interpretirali tudi kot simptom sistemske neusklajenosti ponudbe in povpraševanja na področju kulturne vzgoje med kulturnim in izobraževalnim sistemom. Osnovne šole namreč vključujejo kulturne vsebine v svoje aktivnosti na izrazito poseben način, ki je zelo odvisen najprej od okolja, v katerem delujejo, in nato od iniciativnosti in iznajdljivosti posameznih učiteljev in učiteljic. Veliko kulturnega dogajanja v šolah organizirajo sami, brez sodelovanja zunanjih kulturnih ustanov. (Hrženjak in Vendramin 2005, 6) Iz pogovorov na osnovnih šolah je postalo razvidno, da šole ne iščejo kulturno-vzgojnih vsebin, ampak pasivno sprejemajo ali zavračajo ponudbe. Aktivni pristop je na strani ponudnikov, torej kulturnih ustvarjalcev in ustanov. Odnos med šolami in kulturnimi ustanovami je precej enostranski in ni kooperativen ali celo partnerski. (Hrženjak in Vendramin 2005, 6) »Vzroke za neintegriranost kulturno-vzgojnih vsebin v pouk gre seveda iskati v številnih odprtih konceptualnih vprašanjih, kot so na primer, katere vrste kulture naj bi sploh vpeljevali v šole, kdo bo poučeval kulturno vzgojo: pedagogi ali umetniki, kakšno vlogo določiti sodobnim umetnostim in popularni kulturi, čigavo kulturo vpeljati v šolske kurikule v luči potreb po medkulturnih vsebinah in rahljanju pozicij dominantne kanonizirane kulture ipd. Pri reševanju teh vprašanj je narejena analiza obstoječih osnovnošolskih kurikulov lahko zelo dragoceno vodilo, saj bi bilo najbolj smotrno kulturno-vzgojne vsebine, namenjene osnovnim šolam, razvijati v sodelovanju med pedagogi in umetniki, pri tem pa izhajati iz obstoječih učnih načrtov.« (Hrženjak in Vendramin 2005, 7)

»Za vzpodbuditev večjega sodelovanja in povezovanja izobraževalnega in kulturnega področja je Ministrstvo za šolstvo in šport v šolskem letu 2005/2006 pozvalo vrtce in šole k imenovanju **koordinatorjev kulturne vzgoje**.« (Požar Matjašič in Bucik 2008, 9–10)

Dne 16. 6. 2014 je bil vzgojno-izobraževalnim zavodom od Ministrstva za šolstvo in šport in Ministrstva za kulturo na Zavodu RS za šolstvo poslan dopis z zadevo »Nacionalna skrb za kulturno-umetnostno vzgojo v vzgoji in izobraževanju«, ki je med drugim pozivalo k imenovanju koordinatorjev kulturne vzgoje na šolah do 30. 6. istega leta. Prijave je zbiral Ministrstvo za kulturo. Prijavo za koordinatorja kulturno-umetnostne vzgoje je možno opraviti tudi na spletni strani Kulturnega bazarja (www.kulturnibazar.si). Imenik koordinatorjev kulturno-umetnostne vzgoje, ki bi bil verjetno velika pomoč ponudnikom tovrstnih vsebin, na spletnih straneh Ministrstva za kulturo javnosti ni dostopen.

»Opisani **koordinator za kulturo** je običajno učitelj, ki ga osnovna ali srednja šola določi za oblikovanje in vodenje kulturne politike na šoli. Ena od njegovih najpomembnejših nalog je priprava kulturnega načrta. Pomembno vlogo igra kot povezovalac, ne le med šolami in kulturnimi ustanovami, temveč tudi med učitelji in vodstvom šole. Uradno ni določen noben poklicni profil za opravljanje naloge koordinatorja za kulturo, opredeljene pa so njegove naloge: pripraviti mora kulturni načrt, spodbujati sodelovanje in koordinirati dejavnosti na področju izobraževanja, vzdrževati stike s kulturnimi inštitucijami, biti na tekočem s kulturo v svojem mestu, kraju ali regiji in izbrati kulturne dejavnosti za šolo iz lokalne kulturne ponudbe.« (Požar Matjašič in Bucik 2008, 8–9)

Vendar se zdi, da še ni bil dokončno narejen drugi korak, ki ga v svojem prispevku z naslovom *Koordinatorji kulturne ali koordinatorji umetnostne vzgoje?* v zborniku *Kultura in umetnost v izobraževanju – popotnica 21. stoletja* omenja Tina Germ: »Treba bi bilo le jasneje opredeliti strategijo njihovega dela, s ciljno usmerjenim izobraževanjem razviti obstoječe potencialne in seveda ustrezno vrednotiti njihovo delo. Če k tako koncipiranemu liku koordinatorja umetnostne vzgoje dodamo še vlogo aktivnega šolskega promotorja kulture v razmeroma jasno opredeljenem smislu integriranja raznovrstnih kulturnih dogodkov v vzgojno-izobraževalni proces, potem lahko koordinator umetnostne vzgoje v praksi postane odličen koordinator.« (Germ v Požar Matjašič in Bucik 2008, 45)

Ena od informacij, pomembnih za ponudnike, je tudi, s koliko sredstvi za zagotavljanje vsebin kulturno-umetnostne vzgoje vzgojno-izobraževalni zavodi razpolagajo. Pomagali smo si s Sklepom o merilih za zagotavljanje sredstev za kritje materialnih stroškov osnovnih šol (sprejet vsako leto na podlagi 81. in 84. člena Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja) za leto 2014, ki nam ga je posredovalo Ministrstvo RS za izobraževanje, znanost in šport. Iz dokumenta (z dnem 20. 1. 2014, št. 6034-7/2015) in pojasnila ministrstva, da so sredstva, namenjena kulturno-umetnostnim vsebinam, vključena v programsko odvisne stroške, lahko v spodnji razpredelnici vidimo, koliko sredstev prejmejo šole iz tega naslova:

»Za programsko odvisne materialne stroške (nabava potrošnega materiala in strokovne literature, dnevnice, potnine, nočnine, storitve zunanjih izvajalcev, telekomunikacijski stroški, stroški plačilnega prometa in drugi programsko odvisni stroški) se šolam zagotavljajo sredstva v višini:

za oddelek osnovne šole:

- 867,48 € na oddelek,

- 34,46 € na učenca,
 - 17,24 € dodatno na učenca 3. razreda (tečaj plavanja) in
 - 15,55 € dodatno na učenca 4. razreda (nadarjeni učenci),
- za oddelek osnovne šole s prilagojenim programom:
- 867,48 € na oddelek,
 - 34,46 € na učenca in
 - 17,24 € dodatno na učenca 3. razreda (tečaj plavanja),
- za oddelek vzgoje in izobraževanja (OVI):
- 1.423,17 € na oddelek in
 - 34,46 € na učenca,
- za oddelek podaljšanega bivanja:
- 260,50 € na oddelek in
 - 10,60 € na učenca,
- za oddelek osnovne šole za odrasle:
- 508,26 € na oddelek,
- za bolnišnični oddelek:
- 609,90 € na oddelek,
- za mobilno službo:
- 802,06 € na oddelek.« (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, 2014)

V okviru Zavoda RS za šolstvo so vsako leto organizirana številna usposabljanja za pedagoške delavce, med katerimi so tudi taka, pomembna za področje kulturno-umetnostne vzgoje. Nabor usposabljanj je vsako šolsko leto objavljen v katalogu na straneh zavoda.

Zavod za šolstvo izda udeležencem potrdilo o udeležbi. Udeleženci posodobitvenih programov prejmejo potrdila s točkami. Programi iz dodatne ponudbe niso točkovani in jih ob predložitvi potrdila o udeležbi ovrednotijo na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport glede na trajanje programa.

Skladno s 30. in z 31. členom pravilnika se programi točkujejo tako:

• od 8 do 15 ur	0,5 točke,
• od 16 do 23 ur	1 točka,
• 24 ur	5 točke.

Tudi nekatere nevladne organizacije ob organizaciji usposabljanj, natečajev in projektov kulturno-umetnostne vzgoje udeležencem izdajo potrdila o sodelovanju, ki štejejo v točkovni sistem. Tako potrdilo, na primer, prejmejo tudi udeleženke in udeleženci Kulturnega bazarja – udeležiti se morajo določenega števila aktivnosti. Učitelji za udeležbo na teh usposabljanjih prejmejo točke, ki se jim štejejo pri napredovanju v višji strokovni naziv. Ta je vezan tudi na dodatek pri plači. Težava pri tem stimulansu je, da je bilo napredovanje do nedavnega zamrznjeno in ni predstavljalo dejavnika motivacije za večino vzgojiteljev in učiteljev.

6. Ponudba (javni zavodi, nevladne organizacije, zasebni sektor)

Kot so poudarili naši sogovorniki, je ponudnikov vsebin za otroke ogromno, saj gre za tržno nišo. Z organizacijo dogodkov in delavnic za otroke se promovirajo tudi številne blagovne znamke. Tako je odgovornost pedagogov in staršev, ki izbirajo, katere vsebine bodo ponudili otrokom, resnično velika.

Kot primer podajamo le kratek pogled ponudnikov na področju filmske vzgoje, ki ga najdemo v Nacionalnem programu za kulturo 2014-2017: »V Republiki Sloveniji delujejo tudi 3 filmski studii, 4 izvajalci postprodukcijskih storitev, 11 distributerjev (vir: javno dostopni podatki SFC) in 27 prikazovalcev: od tega jih je 25 vključenih v Art kino mrežo Republike Slovenije (združenje kinematografov in prikazovalcev kakovostnega filma, člani mreže so predvsem javni zavodi v ustanoviteljstvu lokalnih skupnosti, mreža ima skupaj 32 dvoran s 5.173 sedeži), 2 prikazovalca pa razpolagata s komercialnimi multipleksi v večjih centrih in imata skupaj 59 dvoran. Poleg tega imamo v Republiki Sloveniji trenutno še 9 filmskih festivalov (razen nacionalnega festivala so vsi mednarodni) ter 5 medijev, ki so v celoti ali delno posvečeni filmski kulturi.« (Ministrstvo za kulturo, 2014)

Kot pišeta Bucik in Požar, imamo tudi »na glasbenem področju kar nekaj dobrih praks, ki jih lahko s samozavestjo predstavimo v tujini ter hkrati nenehno skrbimo za njihov nadaljnji obstoj in razvoj. Vedno se namreč soočamo z vprašanji financiranja tovrstnih dejavnosti in utemeljevanjem potrebnosti in nujnosti njihovega obstoja. Pri tem najdemo oporo v vseh ključnih kompetencah vseživljenjskega učenja.« (Rotar Pance v Požar Matjašič in Bucik 2008, 113)

Na področju kulturnih in prostočasnih dejavnosti je v Sloveniji registriranih 12.106 pravnih oseb zasebnega prava (društva, zasebni zavodi in ustanove, ki so klasificirani v kategorijo SKD 2008 – 94.999 Dejavnost druge nerazvrščenih članskih organizacij in gospodarskih družb). Ob tem pa v kategorijah, povezanih s kulturo, z umetnostjo in s prostočasnimi aktivnostmi (brez športa) najdemo na dan 13. 3. 2015 v Poslovnem registru Agencije za javno pravne evidence (AJPES) registriranih 6.244 pravnih oseb. Skupaj gre torej za več kot 18.000 potencialnih ponudnikov.

Šifra po SKD 2008	Naziv	Število registriranih pravnih subjektov
85.520	Izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje na področju kulture in umetnosti	623
90.010	Umetniško uprizarjanje	1.267
90.020	Spremljajoče dejavnosti za umetniško uprizarjanje	421
90.030	Umetniško ustvarjanje	3.277
90.040	Obratovanje objektov za kulturne prireditve	94
91.011	Dejavnost knjižnic	62
91.012	Dejavnost arhivov	25
91.020	Dejavnost muzejev	81
91.030	Varstvo kulturne dediščine	84
91.040	Dejavnost botaničnih in živalskih vrtov, varstvo naravnih vrednot	22
93.210	Dejavnost zabaviščnih parkov	266

93.299	Druge nerazvrščene dejavnosti za prosti čas (npr. prirejanje ognjemetov, predstave razvedrilne narave)	22
SKUPAJ:		6.244

Vir: AJPES, ePRS, http://www.ajpes.si/Registri/Poslovni_register/Vpogled_ePRS?id=427

Resnično gre torej za poplavo vsebin, med katerimi izbirajo vzgojno-izobraževalne ustanove in starši otrok, zato ne moremo dovolj poudariti pomembnosti ustrezne kvalifikacije in kompetenc tistih, ki te vsebine izbirajo. Če povzamemo besede ene od udeleženk fokusnih skupin, gre pri teh vsebinah, zlasti brezplačnih, velikokrat za »zastrupljeno darilo«, ki dolgoročno dela škodo. Velikokrat gre za vsebine, ki niso profesionalno narejene, zato otrok ne morejo navdušiti ali pa jih navdušijo za slab okus. Posledično otroci ne bodo posegali po kakovostnih vsebinah, saj se jim ne bo privzgojil okus za kakovostne predstave.

7. Ugotovitve in predlogi za nadaljnje korake

7.1. Rezultati ankete

Za spletno obliko ankete smo se odločili zaradi več razlogov. Spletno anketiranje omogoča, da anketiranci z vračanjem k prejšnjim vprašanjem razmislijo o svojih odgovorih, spreminjajo svoje odgovore in predvsem odgovorijo na vprašanja takrat in kadar je zanje najbolj udobno. (James in Busher 2009, 25) Ob tem je olajšan tudi ponovni poziv k sodelovanju v anketi. Tovrstna oblika pa ima tudi nezanemarljiv učinek na finančni aspekt izvedbe te analize. Kot negativni učinek spletne ankete, v kateri se lahko naslovniki prosto gibljejo med vprašanji, želimo izpostaviti veliko število delno izpolnjenih (38) ali praznih anket, kjer so si prejemniki le ogledali vprašanja, na anketo pa niso odgovorili. Tega, ali gre za kasnejše respondente ali elemente, ki tudi pozneje niso sodelovali v anketi, žal ne moremo ugotoviti.

Strinjati se moramo z avtorji zbornika *Researching communications*, ki so zapisali, da preprost odgovor na vprašanje »Kako velik mora biti moj vzorec?« ne obstaja. Tudi mi smo se soočili s tem vprašanjem. Še bolj kot samo vprašanje, kako velik naj bo vzorec, nas je pestilo, kako določiti kriterije za umestitev posamezne nevladne organizacije v vzorec (oziroma populacijo). Kot splošno pravilo velja, večji ko je vzorec, bolje je. Vendar moramo upoštevati praktične omejitve (čas, stroški itd.) in kot pri večini raziskovanja želje zamenjati s tem, kar je izvedljivo. (Deacon in drugi 1999, 120) Pri določanju ustreznih enot smo si delno lahko pomagali s samo definicijo kulturne vzgoje in kriterijem profesionalnosti. V anketo smo vključili celotno populacijo, za katero menimo, da ustreza kriteriju profesionalnega ukvarjanja s kulturo. Skladno s predlogom Društva Asociacija, da se NVO definira tudi v 2. členu ZUJIK-a, razumemo kot nevladne organizacije proizvedente umetnosti, ki se s produkcijo trajno ukvarjajo, so pravne osebe zasebnega prava, ki so ustanovljene za nepridobitno profesionalno ustvarjanje in poustvarjanje na vseh področjih umetnosti in podpornih dejavnosti in katerih namen je opravljati kulturno dejavnost, ki je v javnem interesu.

Resolucija o Lokalnem programu kulture v Mariboru 2015–2020 definira neodvisne kulturne producente kot »kulturne organizacije in posameznike, ki poklicno in z namero doseganja profesionalnih standardov ustvarjajo, poustvarjajo ali organizirajo kulturne dogodke oziroma izvajajo dejavnosti, s katerimi ustvarjajo, posredujejo ali ohranjajo kulturne dobrine in kulturne vrednote, in niso osebe javnega prava.« (Mestna občina Maribor 2015, 7)

Imenik respondentov smo oblikovali na način snežne kepe. Za izhodišče smo iz baze organizacij, vpisanih v katalogu ponudnikov kulturno-umetnostne vzgoje Kulturnega bazarja, vključili nevladne organizacije. Temu smo dodali organizacije, vpisane v evidenco društev v javnem interesu na področju kulture, prejemnike javnih sredstev iz naslova relevantnih javnih razpisov, torej tistih, ki kot polje sofinanciranja ali enega od kriterijev ocenjevanja vključujejo kulturno vzgojo, Ministrstva za kulturo in Mestne občine Ljubljana. Ankete so bile poslone tudi po interni listi članov Društva Asociacija.

Izhajajoč iz Sudmanove opredelitve reprezentativnega vzorca, je potrebno število elementov v nacionalnem vzorcu za malo ali nič podanaliziranih skupin med 200 in 500 (Sudman v Kalton in Vehovar 2001, 116). Celotna populacija, tj. vsa registrirana društva, zasebni zavodi in ustanove, ki delujejo na področju kulture in prostočasnih dejavnosti (SKD 2008 – 94.999 Dejavnost druge nerazvrščenih članskih organizacij) znaša 12.106 pravnih oseb. Med njimi najdemo številna ljubiteljska društva z najrazličnejših področij. Z upoštevanjem kriterija profesionalnega (v nasprotju z ljubiteljskim ukvarjanjem s kulturo) smo celotno populacijo omejili na 426 enot. Na nagovor ankete smo med 9. 2. in 9. 3. 2015 zabeležili 354 klikov in 206 delno ali v celoti izpolnjenih anket. **Anketo je v celoti izpolnilo 168 respondentov, kar pomeni 38,96 % odziv.** To pomeni, da si lahko dovolimo trditi, da gre za reprezentativni vzorec, ki nam omogoča analizirati stanje s ciljem izluščiti ključne probleme, ki jih je nujno umestiti na agendo kulturne politike. Vendar je bil, kot smo že zapisali, eden od ciljev te analize tudi mapiranje ponudnikov kulturno-umetnostne vzgoje v nevladnem sektorju, ki pa ga do tega trenutka nismo uspeli realizirati.

Elektronsko pismo s pozivom k sodelovanju v anketi je bilo prvič poslano dne 9. 2. 2015, in sicer na 373 elektronskih naslovov. V sedmih dneh smo zabeležili 106 klikov na anketo, ustrezno pa je nanjo odgovorilo 48 respondentov. Te smo izločili iz nadaljnjega pošiljanja, ostalim pa smo 16. 2. poslali ponovni poziv k izpolnjevanju ankete. To pošiljanje smo z dvodnevni zamikom okrepili še s pošiljanjem poziva na interno listo Društva Asociacija. V nadaljnjih sedmih dneh je bilo 134 klikov na nagovor, anketo pa je ustrezno izpolnilo 45 respondentov. Anketo smo po pošti poslali dvaindvajsetim organizacijam, katerih telefonskih števil ali elektronskih naslovov nismo uspeli dobiti. Na enaintrideset organizacij smo se najprej obrnili s telefonskim klicem. Zadnji poziv po elektronski pošti smo organizacijam poslali 26. 6. Glede na razmerje med številom klikov na nagovor ankete in dejansko izpolnjene ankete je bil to najuspešnejši poziv, sam smo že v prvih dveh dneh dobili 30 ustreznih odgovorov.

V nadaljevanju podajamo pregled rezultatov ankete. Poročilo o odgovorih se nahaja v Prilogi 3. V nadaljevanju ugotavljamo tudi morebitne korelacije med posameznimi odgovori, ki so se nam zdele relevantne. Ugotovljene korelacije oziroma njihova odsotnost so bile deloma tudi izhodišče za fokusne skupine.

S prvim vprašanjem ankete smo respondente razdelili v tri skupine. Tiste, ki izvajajo programe ali projekte, v zadnji skupini pa so tisti, ki programov ali projektov kulturno-umetnostne vzgoje ne izvajajo. Pri teh, petindvajset respondentov, nas je zanimalo, kakšni so razlogi. Ponudili smo jim šest odgovorov, sami pa so lahko navedli še druge razloge, izbrali so lahko več odgovorov. Najpogosteje je bilo kot razlog navedeno pomanjkanje sredstev za izvajanje teh dejavnosti (ta odgovor je izbralo 60 % respondentov), sledil je odgovor 'Nismo zasledili povpraševanja' (33 % respondentov), tretja najpogosteje izbrana odgovora pa sta bila 'Nimamo ustreznih kadrov' in 'Narava naše dejavnosti ni primerna' (oba odgovora je izbralo 20 % respondentov).

Pred analizo drugih odgovorov smo s t-testom preverili, ali gre pri preostalih odgovorih za statistično različni skupini glede na to, ali organizacija izvaja programe ali le občasne projekte kulturno-umetnostne vzgoje. Ugotovili smo, da narava izvajanja tovrstnih vsebin vpliva le na en odgovor, tj., ali organizacija oglašuje svoje aktivnosti v katalogu Kulturnega bazarja ($t = -2.891$), ne vpliva pa na ostale odgovore, zato obe skupini obravnavamo skupaj. Med respondenti sicer prevladujejo organizacije, ki izvajajo občasne projekte (79 oziroma 48 %), programe izvaja 39 % anketiranih organizacij (64 respondentov).

V največjem deležu anketiranih organizacij imajo določeno osebo (ali več oseb), ki se **med drugim** ukvarja s programi in projekti kulturno-umetnostne vzgoje (40 %), na drugem mestu pa so take organizacije, ki nimajo jasne politike glede tega, kdo skrbi za to področje, in odvisno od situacije različni sodelavci prevzemajo naloge tega področja (25 %). Le majhno število organizacij (7 %) ima osebo, ki se ukvarja izključno s tem področjem.

Zanimalo nas je, **ali način organizacije dela vpliva na obliko (program/projekti), višino financiranja in način izvajanja (prostočasne/del kurikula)**. Ugotovimo, da je delež organizacij, ki nimajo jasne politike glede tega, kdo koordinira področje kulturno-umetnostne vzgoje, poudarjen v organizacijah, ki izvajajo projekte, in nekoliko pod povprečjem pri organizacijah s programi, in sicer lahko govorimo o značilni pozitivni/negativni povezanosti spremenljivk (projekti: značilna pozitivna povezanost $z = 2.039$, programi: značilna negativna povezanost: $z = -2.039$). Pri analizi **višine financiranja** lahko govorimo o poudarkih pri določenih zneskih oziroma koncentraciji teh pri posameznem odgovoru, ne pa o statistično zanesljivih vzročnih povezavah. Tako smo raje izračunali povprečne zneske po posameznih skupinah. V povprečju na leto vsebinam kulturno-umetnostne vzgoje največ sredstev namenjajo organizacije, kjer je določena ena (ali več oseb), ki se ukvarja izključno s kulturno-umetnostno vzgojo (23.512 EUR), najmanj pa tiste, kjer se več zaposlenih le občasno ukvarja tudi s temi vsebinami (9.800 EUR). Zelo podoben je znesek pri skupinah, kjer je določena ena (ali več) oseb, ki se med drugim ukvarja tudi s kulturno-umetnostno vzgojo (11.518 EUR), ter v organizacijah brez jasne politike glede tega (10.033 EUR).

Pri tem se seveda postavlja vprašanje, ali gre za neodvisno in dve odvisni spremenljivki ali za sovplivanje dveh neodvisnih spremenljivk na eno odvisno.

Edini poudarek pri odkrivanju vzročne povezave te spremenljivke (torej kdo v organizaciji koordinira področje kulturno-umetnostne vzgoje) najdemo med 'drugimi' in odgovorom, da aktivnosti izvajajo kot dejavnosti v okviru vzgojno-izobraževalnega procesa (vključene v

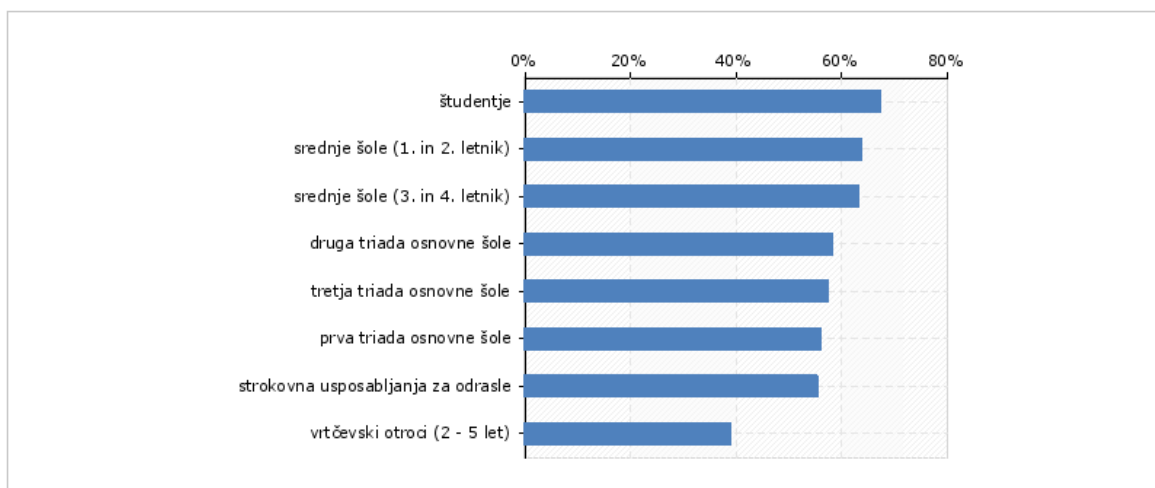

kurikul) na vrtcih in šolah (značilna pozitivna povezanost, $z = 2.209$). Vendar so anketiranci navedli tako raznolike odgovore, ki jih lahko razporedimo med ostale ponujene odgovore, da težko govorimo o resničnem vplivu odvisne spremenljivke: *jaz sama; projekte koordinirajo njihovi avtorji; team, ki se ukvarja s programi na instrumentalnem področju; deluje povsem prostovoljno oz. ljubiteljsko; vsi se ukvarjamo s tem; dogodke usklajujemo med sabo; imamo jo v letnem programu, koordinirajo upravni odbori društva; oseba, ki se ukvarja s projekti kulturno-umetnostne vzgoje, opravlja tudi druge dejavnosti; več zunanjih strokovnjakov (tehnikov) + umetniki (mentorji) iz drugih nevladnih organizacij; glede na program ali projekt pridobimo ustrezne mentorje; kdor je za področje najbolj kompetenten.*

Glede na to, da smo prvotno sami definirali kulturno-umetnostno vzgojo kot skupek tistih aktivnosti, ki so namenjene otrokom in mladostnikom in se odvijajo v okviru formalnega vzgojno-izobraževalnega procesa, nas je zanimalo, kako kulturno-umetnostno vzgojo razumejo v nevladnih organizacijah. Upoštevajoč najpogostejše izbrane odgovore – možnih je bilo več odgovorov –, nevladne organizacije v to kategorijo najpogostejše prištevajo aktivnosti, ki so namenjene odraslim kot strokovno usposabljanje (45 %) ali so primerne **tudi** za otroke in mladino (45 %). Odgovori, kjer so aktivnosti namenjene **primarno** otrokom in mladini, so se po pogostosti znašli v grozdu odgovorov, ki se po pogostosti izbire nahajajo na drugem mestu. Kar 41 % respondentov med te aktivnosti prištevajo tudi prostočasne aktivnosti za odrasle. Skladno s tem so z velikim naskokom na prvem mestu po pogostosti izbire tiste aktivnosti, ki jih nevladne organizacije izvajajo kot prostočasne dejavnosti (69 %). Sledita odgovora 'Kot prostočasne interesne dejavnosti za otroke in mladino v sodelovanju z vrtci in s šolami' (43 %) in 'Kot dejavnosti v okviru vzgojno-izobraževalnega procesa (vključene v kurikulum) izven šol (npr. v svojih dvoranah)'. Odgovor 'Kot dejavnosti v okviru vzgojno-izobraževalnega procesa (vključene v kurikulum) na vrtcih in šolah', ki je po našem mnenju pokazatelj dejanskega medresorskega sodelovanja, je po pogostosti izbire na zadnjem mestu, izbrala ga je le četrтина anketirancev (22 %).

V nadaljevanju smo organizacije prosili, da izberejo, katerim starostnim skupinam njihova organizacija namenja dejavnosti kulturno-umetnostne vzgoje. Najpogostejše je bil izbran odgovor študentje, za katere vsebine ponuja kar 67 % organizacij, ki so odgovorile na anketo. Sledijo jim srednje šole in nato osnovne šole.

Graf 1: Starostne skupine, ki jim nevladne organizacije najpogosteje namenijo vsebine kulturno-umetnostne vzgoje

Naj na tem mestu postavimo dobljeni rezultat ob Nacionalnemu programu za kulturo 2014–2017, ki ugotavlja »pomanjkanje ponudbe kakovostnih KUV-programov za določene ciljne skupine (npr. mlade od 15. leta naprej in starejše).« (Ministrstvo za kulturo 2014) Kot je razvidno iz odgovorov respondentov, lahko nevladni sektor največ ponudi ravno tem starostnim skupinam.

Najpogostejša oblika kulturno-vzgojnih aktivnosti so prostočasne aktivnosti za otroke in mladino (69 %), sledijo prostočasne interesne dejavnosti za otroke in mladino v sodelovanju z vrtci in s šolami (43 %) in dejavnosti v okviru vzgojno-izobraževalnega procesa (vključene v kurikulum) izven šol (npr. v svojih dvoranah) (35 %), najredkeje pa se tovrstne aktivnosti dogajajo v okviru vzgojno-izobraževalnega procesa (vključene v kurikulum) na vrtcih in šolah (22 %).

Respondentom, ki so izbrali odgovora 'Dejavnosti v okviru vzgojno-izobraževalnega procesa (vključene v kurikulum) izven šol (npr. v svojih dvoranah)' in 'Dejavnosti v okviru vzgojno-izobraževalnega procesa (vključene v kurikulum) na vrtcih in šolah', smo zastavili še dve dodatni podvprašanji. Zanimalo nas je, s katerimi predmeti znotraj kurikula se najpogosteje povezujejo. Najpogosteje sta bila navedena likovna vzgoja/umetnost (10) in slovenski jezik (9), sledijo pa zgodovina in glasbena vzgoja (5), tuji jeziki in tehnična vzgoja.

	Število odgovorov
likovna umetnost, likovna vzgoja, likovna snovanja, likovni pouk	10
slovenski jezik	9
zgodovina	5
glasba, glasbena vzgoja, glasbena umetnost	5

tuji jeziki	4
tehnična vzgoja, tehnika in tehnologija	4
umetnostna vzgoja, kulturno-umetnostna vzgoja	3
medijska vzgoja	3
matematika	1
državljska vzgoja	1
glasbene delavnice	1
plesne delavnice	1
spoznavanje kulturne dediščine	1
gledališče	1
geografija	1
umetnostna zgodovina	1
Ekologija	1
klasične pravljice	1
moralne vrednote	1
izbirne vsebine: glasbena dela, glasbeni projekti, ansambelska igra	1
industrijsko oblikovanje	1
Kiparstvo	1
svetloba in barve v arhitekturi	1
vzgojiteljice v vrtcu	1
estetska vzgoja	1
kulturni dnevi	1
Film	1
antropologija	1

Tabela 1: Pregled odgovorov na vprašanje, s katerimi predmeti znotraj kurikula se organizacije najpogosteje povezujejo.

Najpogosteje se te vsebine izvajajo v obliki posameznih delavnic (ta odgovor je izbralo 76 % anketiranih) ali kulturnih dni (57 %). Po pogostosti izbire jim sledijo izbirne vsebine (33 %), projektni dnevi (29 %), delo z nadarjenimi (20 %) in tehnični dnevi (10 %).

V poročilu o izvajanju kulturno-umetnostne vzgoje v Evropi preberemo, da iz nekaj več kot polovice evropskih držav navajajo, da je najpogostejša oblika partnerstva med šolami in svetom kulture obiskovanje krajev in institucij kulturnega pomena. Največkrat so to muzeji, obiskujejo pa tudi galerije, gledališča in koncerte. Način organiziranja teh obiskov se razlikuje od države do države. V nekaterih državah je odločitev o načinu in pogostosti obiskov kulturnih institucij v celoti prepuščena šolam, v drugih pa se zato, da bi se ta praksa čim bolj razširila, uporabljajo bolj formalizirane oblike spodbud. V sedmih državah je obiskovanje kulturnih institucij sestavni del

šolskih učnih načrtov. Tako je v Grčiji, Sloveniji, na Slovaškem in Finskem, kjer so takšni obiski sistematično vneseni v učne načrte, pa tudi v Latviji, kjer Osnovni izobraževalni standardi (2005) spodbujajo obiskovanje muzejev. (Eurydice 2010, 34–35)

V naslednjem sklopu vprašanj nas je zanimalo, **od kod prihajajo spodbude k izvajanju programov kulturno-umetnostne vzgoje** ter kako organizacije definirajo cilje, povezane s kulturno-umetnostno vzgojo. Organizacije so lahko izbirale med notranjimi in zunanjimi spodbudami, ob izbiri posamezne kategorije pa jim je bilo ponujenih več podkategorij. Na vprašanje »Od kod prihajajo spodbude k izvajanju projektov in programov kulturno-umetnostne vzgoje v vaši organizaciji?« je 95 % organizacij izbralo odgovor notranje spodbude. Med temi so najpogostejše izbrali odgovor 'Vizija in poslanstvo organizacije' (82 %). Sledi mu odgovor 'Narava naše dejavnosti nas je spontano privedla do tega' (61 %). Manj pogosto sta izbrana odgovora 'Umetniki, s katerimi sodelujemo' (4 0%) in 'Pobuda zaposlenih' (39 %).

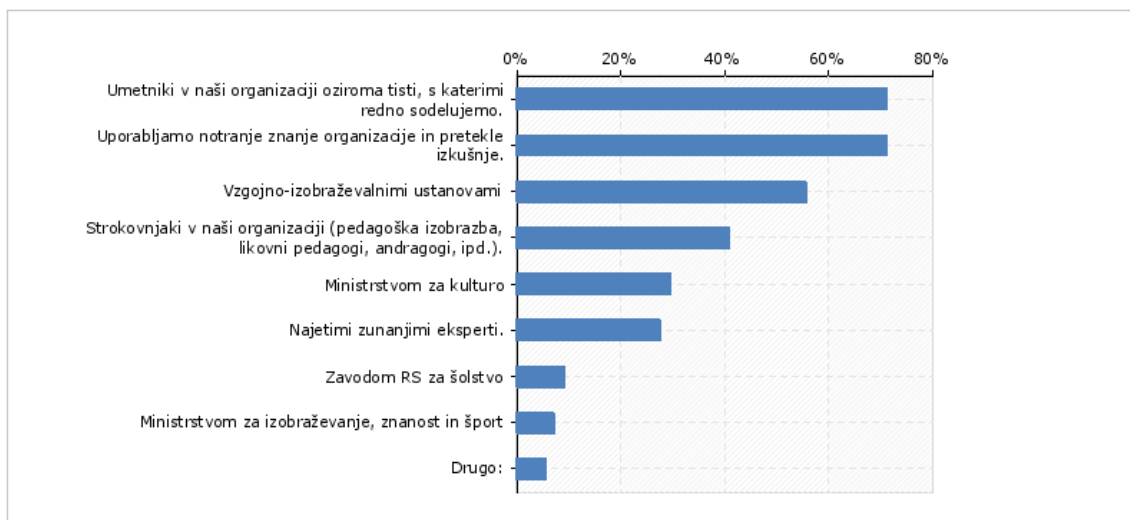
Med zunanjimi spodbudami, ki jih med razlogi za izvajanje kulturno-umetnostne vzgoje navaja 44 % organizacij, so respondenti najpogostejše izbrali odgovor 'Povpraševanje' (77 %). Sledita odgovora 'Obiskovalci' (55 %) in 'Financerji – vsebina in kriteriji javnih razpisov' (34 %). Zanimivo se nam zdi opažanje, da je najpogostejša zunanja spodbuda za razvoj/ponudbo vsebin kulturno-umetnostne vzgoje povpraševanje, hkrati pa je kar tretjina organizacij, ki tovrstnih vsebin ne izvaja, kot enega od razlogov za to navedla pomanjkanje povpraševanja.

Zastavili smo jim tudi vprašanje »**Kako določate cilje kulturno-umetnostne vzgoje?**«, pri katerem je 80 % respondentov izbralo odgovor 'Izpeljani so iz poslanstva organizacije', 56 % anketiranih pa je izbralo tudi odgovor, da 'Izhajajo iz idej mentorjev'. Pri četrtini anketirancev je prisoten tudi vpliv kriterijev in ciljev razpisov, preko katerih se financirajo (odgovor je izbralo 25 % anketiranih). Manj pogosto pa je bil izbran odgovor 'Preko kulturno političnih ciljev financerjev'. Javne politike torej neposredno in posredno v manjšem delu sovplivajo na delo nevladnih organizacij. Manjši delež respondentov, tj. 13 % oziroma osemnajst anketiranih, pa pravi, da 'Ne določamo posebnih ciljev kulturno-umetnostne vzgoje'.

Zanimalo nas je tudi, **ali se nevladne organizacije pri načrtovanju programov in projektov povezujejo navzven**, povezujejo medsektorsko ali vsebino črpajo iz notranjih resursov. Najpogostejše sta bila izbrana odgovora 'Uporabljamo notranje znanje organizacije in pretekle izkušnje' (71 %) in 'Umetniki v naši organizaciji oziroma tisti, s katerimi redno sodelujemo' (71 %). Sledi povezovanje z vzgojno-izobraževalnimi ustanovami in strokovnjaki, najmanj pa je povezovanja z Ministrstva za kulturo, Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport in Zavoda Republike Slovenije za šolstvo.

Pri načrtovanju programov in projektov kulturno-umetnostne vzgoje sodelujemo z:

V kategoriji 'Drugo' respondenti navajajo partnerske organizacije, kulturne organizacije, občine in Slovenski filmski center.

Vprašali smo tudi, **kako dolgo** se organizacije ukvarjajo s kulturno-umetnostno vzgojo. To vprašanje smo anketirancem postavili zaradi dveh razlogov. Prvič, da bi ugotovili, ali je količina ponudbe tovrstnih vsebin v zadnjih petih letih, ko je pomen tega polja in medresorskega povezovanja izjemno poudarjen, zrastle. Glede na to, da se večina organizacij (56 %) s kulturno-umetnostno vzgojo ukvarja od same ustanovitve organizacije in hkrati 39 % organizacij več kot deset let (od tega 22 % več kot 15 let) in je delež organizacij, ki se s kulturno-umetnostno vzgojo ukvarjajo zadnjih 5 let 14 % (le ena izmed teh je bila ustanovljena po letu 2010), menimo, da ne moremo govoriti o izrazitem trendu rasti ponudbe v nevladnem sektorju zaradi popularizacije področja.

Obenem nas je zanimalo tudi, **ali dostopnost javnih sredstev za izvajanje teh vsebin lahko predstavlja spodbudo organizacijam**. Odgovor 'Odkar je za izvajanje teh vsebin možno pridobiti javna sredstva' je kot eno od možnosti izbralo 6 % respondentov. Le eden pa je izbral samo ta odgovor.

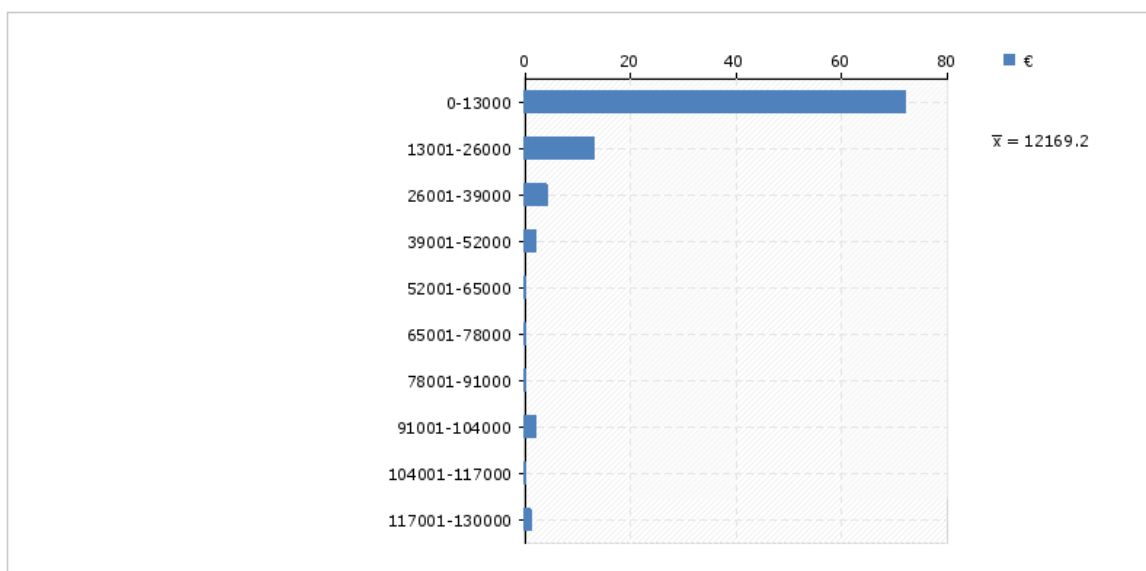
Skupaj z vprašanjem o vsebini in kriterijih javnih razpisov kot zunanji spodbudi (Q8) za izvajanje projektov (odgovor je izbralo dvajset respondentov) smo torej poskusili ugotoviti, **ali so razpisi lahko uspešen mehanizem za spodbujanje programov kulturno-umetnostne vzgoje**. Le 44 % respondentov (torej nominalno govorimo o štirih organizacijah, ki ustrezajo obema kriterijema), ki izvajajo KUV vsebine 'Odkar je za izvajanje teh vsebin možno pridobiti javna sredstva', je izbralo tudi odgovor 'Financerji – vsebina in kriteriji javnih razpisov' pri naštevanju zunanjih spodbud. Glede na dobljene odgovore menimo, da to sicer je potencialni mehanizem, vendar ima vsaj v sedanji obliki – verjetno tudi zaradi omejenih finančnih virov – šibko moč. Ugotavljamo pa, da so med temi osmimi organizacijami kar štiri s področja intermedijskih umetnosti, medtem ko ostalih pet zastopa različna polja.

Anketirancem smo postavili tudi dve vprašanji, vezani na financiranje programov in projektov kulturno-umetnostne vzgoje. Najprej smo jih vprašali, **koliko sredstev na leto namenijo tem vsebinam**. Na to vprašanje je odgovorilo le 94 anketirancev, kar pomeni le 66 % organizacij, ki izvajajo programe ali projekte kulturno-umetnostne vzgoje. Kakšen je razlog za to 'skrivnostnost' (ne želijo povedati ali znotraj organizacije nimajo pregleda nad porabo sredstev po posameznih aktivnostih), smo skušali identificirati na fokusnih skupinah.

Povprečje vnesenih zneskov znaša 12.387,80 EUR. Najnižji vneseni znesek je 20,00 EUR, najvišji 130.000 EUR. Štirinajst respondentov za vsebine kulturno-umetnostne vzgoje porabi do 1.000,00 EUR (16 %). Zneske med 1.001,00 EUR do 5.000,00 EUR je vpisalo 27 anketirancev (31 %), do 10.000 € sredstev nameni 63 organizacij (72 %) in do povprečne vrednosti 75 % oziroma 66 organizacij. Na leto 50.000 EUR ali več programom kulturno-umetnostne vzgoje namenijo le 4 organizacije.

Seveda nas je zanimalo, **ali je višina sredstev odvisna od tega, ali organizacije izvajajo občasne projekte ali programe**. Ponovno lahko govorimo le o manjših poudarkih vrednosti pri višini finančnih sredstev, ne pa tudi o statistično značilnih razlikah. Tako je za organizacije z občasnimi projekti značilen nižji finančni obseg (poudarjen je odgovor 1.000 EUR (značilna pozitivna povezanost, $z = 2.580$)), medtem ko smo pri programih zaznali večje število organizacij, ki na leto za vsebine kulturno-umetnostne vzgoje namenijo več kot 20.000 EUR. Glede na to, da programi praviloma potekajo skozi vse leto, je ta razlika pričakovana. Čeprav ne gre za statistično zanesljivo razliko med organizacijami, ki izvajajo občasne projekte in programe, smo izračunali tudi povprečno vrednost sredstev za obe skupini. Organizacije, ki izvajajo projekte, v povprečju namenijo na letni ravni tem vsebinam 8.910,61 EUR, medtem ko organizacije za programe v povprečju namenijo 15.657,54 EUR.

Koliko sredstev na leto (približno) namenite programom in projektom kulturno-umetnostne vzgoje? (n = 94)

Zanimalo nas je tudi, **kateri so viri, iz katerih črpajo sredstva**. Ponudili smo jim šest odgovorov (javna sredstva – domača, lokalna (npr. občina), javna sredstva – domača, nacionalna (npr. Ministrstvo za kulturo), javna sredstva – mednarodni razpisi (npr. program Kultura), šole (oziroma starši), udeleženci (vstopnine in kotizacije, brez šolskih skupin), podjetja, drugo) in jih prosili, da jih rangirajo po pomembnosti glede na delež. Imeli so tudi možnost, da vir označijo kot 'Ni relevanten' za njihovo organizacijo ali vpisati druge vire ter jih rangirati glede na delež. Med drugimi viri so anketiranci vpisovali članarine, lastna sredstva, trženjsko dejavnost in donacije.

Z ugotavljanjem, kateri viri so tisti, iz katerih organizacije zagotavljajo sredstva za izvajanje vsebin kulturno-umetnostne vzgoje, ter razvrščanjem teh po deležu smo želeli dobiti jasnejšo informacijo o tem, na kakšen način so tovrstne vsebine financirane.

Najvišji odstotek respondentov, ki so odgovorili na to vprašanje (to je 126 respondentov), je kot vir financiranja izbral 'Javna sredstva – domača, lokalna' (89 %), sledijo 'Javna sredstva – domača, nacionalna' (73,8 %). Na tretjem mestu se nahajajo 'Udeleženci (vstopnine, kotizacije, brez šolskih skupin)' z 58,7 %. Izenačena so 'Javna sredstva – mednarodni razpisi' (53,2 %), in 'Šole (oziroma starši)' (53,4 %). Sledijo 'Podjetja', ki jih je kot relevanten vir izbralo 46,8 % respondentov, na zadnjem mestu pa se nahajajo odgovori v kategoriji 'Drugo' z 19,0 %.

Ob tem smo anketirance prosili, da izbrane vire rangirajo glede na delež, ki ga predstavljajo v njihovem letnem proračunu. Vrednost 1 je predstavljala največji delež, vrednost 6 pa najmanjši delež.

Slika je taka:

Vir	Srednja vrednost
Javna sredstva – domača, lokalna (npr. občina)	2,89
Javna sredstva – domača, nacionalna (npr. MK)	3,22
Javna sredstva – mednarodni razpisi (npr. program Kultura)	3,91
Šole (oziroma starši)	3,81
Udeleženci (vstopnine in kotizacije, brez šolskih skupin)	3,96
Podjetja	4,15
Drugo: članarine, lastna sredstva/tržna dejavnost, donacije	2,07

Tabela 2: Srednje vrednosti deležev posameznih virov financiranja vsebin kulturno-umetnostne vzgoje

Za konec smo torej vse vire rangirali po dveh kriterijih, tj. pogostosti in deležu. Upoštevajoč oba kriterija, lahko po pomembnosti pri omogočanju projektov in programov kulturno-umetnostne vzgoje vire zapišemo v tem sosledju:

	Rang glede	Rang glede na	Vsota	Skupni rang
--	------------	---------------	-------	-------------

	na pogostost izbire	pomembnost po deležu		
Javna sredstva – domača, lokalna (npr. občina)	1	2	3	1
Javna sredstva – domača, nacionalna (npr. MK)	2	3	5	2
Drugo: članarine, lastna sredstva/tržna dejavnost, donacije	7	1	8	3
Šole (oziroma starši)	4	4	8	3
Udeleženci (vstopnine in kotizacije, brez šolskih skupin)	3	6	9	4
Javna sredstva – mednarodni razpisi (npr. program Kultura)	5	5	10	5
Podjetja	6	7	13	6

Tabela 3: Rangiranje posameznih virov financiranja vsebin kulturno-umetnostne vzgoje.

Analizirali smo tudi morebitno povezanost posameznih virov financiranja z notranjo organizacijo oziroma odgovornostjo za področje kulturno-umetnostne vzgoje. Pri organizacijah, kjer se 'Več zaposlenih občasno ukvarja s programi in projekti kulturno-umetnostne vzgoje', je prisotna značilna pozitivna povezanost ($z = 2.228$) z odgovorom, da šole niso relevanten vir financiranja. Nobena od teh organizacij tega vira ni izbrala kot relevantnega in ga rangirala glede na ostale. Prav tako se pojavi značilna pozitivna povezanost ($z = 2.302$) pri oceni vira 'Udeleženci (vstopnine in kotizacije, brez šolskih skupin)' kot nerelevantnega. Na drugi strani pa obstaja značilna pozitivna povezanost ($z = 2.233$) med odgovoroma 'Določeno imamo osebo (ali več oseb), ki se ukvarja izključno s programi in projekti kulturno-umetnostne vzgoje' in šolami kot najrelevantnejšim virom financiranja.

Opazili smo statistično relevantno povezanost (značilna pozitivna povezanost) vsebin, namenjenih vrtčevskim otrokom z 'Šole (oziroma starši)' kot virom financiranja, ki je rangiran na tretje mesto po deležu ($z = 2.204$).

Preverili smo, ali organizacije, ki se financirajo iz javnih sredstev (lokalnih ali nacionalnih) pri načrtovanju vsebin, pogosteje sodelujejo z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstvom za kulturo in Zavodom Republike Slovenije za šolstvo. Našli smo šibko pozitivno povezanost sodelovanja z Ministrstvom za kulturo ($z = 1.889$) pri organizacijah, ki so delež nacionalnih javnih sredstev rangirale na drugo mesto. Prav tako izstopa značilna pozitivna povezanost ($z = 2.952$) med organizacijami, ki pri načrtovanju vsebin sodelujejo z Zavodom Republike Slovenije za šolstvo in so javna lokalna sredstva ocenile kot vir z najmanjšim deležem.

Organizacije smo vprašali tudi, v kolikšni meri in na kakšen način njihove dejavnosti kulturno-umetnostne vzgoje spodbujajo **meddisciplinarno sodelovanje**. Respondenti so lahko izbrali več odgovorov. Le 9 % vprašanih je izbralo odgovor 'Ne delujemo meddisciplinarno', vsaj enega od odgovorov 'Tematike obravnavamo z vidika različnih disciplin', 'Izvajalci sodelujejo z umetniki, znanstveniki in drugimi strokovnjaki z različnih področij' ali 'Sodelujemo z drugimi organizacijami z različnih področij' pa je izbrala polovica respondentov.

Kot je zapisano v študiji Kulturno-umetnostna vzgoja v šolah po Evropi, v Sloveniji poteka projekt z naslovom »Vključitev kroskurikularne teme IKT v prenovljene učne načrte« kot del posodobitve učnih načrtov, tudi tistih za umetnostne predmete. Delovne skupine Zavoda Republike Slovenije za šolstvo, ki so pripravile prenovljene učne načrte za posamezne predmete, so zagotovile, da je informacijsko-komunikacijska tehnologija vtkana v definicijo vsakega predmeta, v splošne cilje in v posebna didaktična priporočila in pričakovane rezultate oziroma standarde znanja. Nadejajo se, da bo tak pristop zagotovil digitalno pismenost vseh učencev; ta jim bo hkrati omogočala izražati njihove ustvarjalne ideje na vseh učnih področjih in izboljšala njihov ustvarjalni potencial tudi pri umetnostih. (Eurydice 2010, 32) Ob tem Nacionalni program za kulturo in Nacionalne smernice za kulturno-umetnostno vzgojo poudarjajo pomen digitalne pismenosti kot elementa kulturno-umetnostne vzgoje, zato smo v anketi zastavili tudi vprašanje: **»V kolikšni meri vaše dejavnosti kulturno-umetnostne vzgoje spodbujajo znanja na področju digitalnih tehnologij oziroma vključujejo nove tehnologije?«** Respondenti so na petstopenjski lestvici izražali veljavnost štirih trditev za njihove programe in projekte kulturno-umetnostne vzgoje. Ena od vrednosti je bila nevtralna (niti/niti) in jo zaznamuje vrednost 3. Torej lahko trditve, ki imajo povprečno vrednost nižjo od tri, označimo za neveljavne, če pa je povprečna vrednost večja od tri, ta trditev drži za vsebine nevladnih organizacij.

Za 49 % (seštevek 'Velja' in 'Povsem velja') organizacij velja, da spodbujajo uporabo digitalnih produkcijskih tehnologij. Srednja vrednost tega odgovora je 3,2. Največji delež organizacij (65 %) kot veljavno ocenjuje trditev, da njihove organizacije spodbujajo rabo digitalnih orodij za fotografijo, video in oblikovanje zvoka itd. (srednja vrednost 3,5), prav tako kar 55 % organizacij meni, da njihove dejavnosti spodbujajo digitalno pismenost (srednja vrednost odgovora je 3,3). Edini odgovor, ki se je s srednjo vrednostjo 2,3 izkazal za neveljavnega, je, da organizacije ne spodbujajo rabe digitalnih tehnologij. Vendar moramo opozoriti, da 21 % respondentov to trditev ocenjuje kot veljavno za svoje dejavnosti kulturno-umetnostne vzgoje.

V predzadnjem sklopu vprašanj smo želeli izvedeti, **na kakšen način nevladne organizacije svoje vsebine kulturno-umetnostne vzgoje oglašujejo**. Ponudili smo jim šest najpogostejših medijev oglaševanja ter jih prosili, da izrazijo trditev kot veljavno ali neveljavno. Seveda organizacije praviloma uporabljajo kolaž metod. Najpogostejše so vsebine oglaševane na spletnih straneh organizacije (94 %), na socialnih omrežjih (90 %) in po obvestilniku (84 %). Dobra polovica organizacij naslavlja vrtce in šole s pošiljanjem neposrednih ponudb (63 %), prav tako je zelo visok delež takih, ki imajo svoje vsebine predstavljene v katalogu Kulturnega bazarja (58 %). Odstotek se sklada z deležem respondentov, kjer je bil katalog Kulturnega bazarja vir za njihovo uvrstitev v vzorec. Najmanjši, vendar še vedno 52 %, je delež tistih, ki se oglašujejo s plakati v vrtcih in šolah. 61 % respondentov dodaja še druge oblike promocije, ki jih lahko združimo v dve skupini: osebni stiki in mediji.

Menimo, da je katalog Kulturnega bazarja odlična baza vsebin, ki jih ponujajo kulturne organizacije, in, predstavljamo si, dobrodošla pomoč pri pregledu in izbiri vsebin šolam in njihovim kulturnim koordinatorjem. Anketirane, ki so kot eno od oblik oglaševanja navedli tudi katalog Kulturnega bazarja, smo zato prosili, da ocenijo, koliko naročil za izvedbo dejavnosti kulturno-umetnostne vzgoje so pridobili na podlagi predstavitve na Kulturnem bazarju ali v

katalogu v zadnjih treh letih (2012, 2013, 2014). Kot možna odgovora smo jim ponudili tudi 'Nimamo tega podatka' in kot varnostni odgovor še 'Naša ponudba ni objavljena v katalogu'. Zadnji odgovor ni bil izbran niti enkrat. Osem respondentov je vprašanje pustilo prazno. Ostali so odgovor vnesli vsaj v eno kategorijo.

Glede na odgovore lahko sklepamo, da je naročil, pri katerih bi vrtci in šole jasno navedli, da so informacijo o ponudbi našli v katalogu Kulturnega bazarja, zelo malo. Zabeleženih s to anketo v letih 2012 do 2014 je bilo 183 naročil, od tega imamo podatek o sedemintridesetih naročilih 144 respondentov, o ostalih 145 naročilih pa poroča le en respondent, tj. Društvo slovenskih pisateljev. Tudi glede na odzive z udeleženci fokusnih skupin je teh naročil malo. Informacije o tem, koliko so vzgojno-izobraževalni zavodi seznanjeni s katalogom, nimamo. Prav tako se zavedamo, da ponudniki verjetno le izjemoma namerno pridobivajo podatke o tem, kje je naročnik izvedel za njihovo ponudbo.

Da bi dobljeno sliko še nekoliko bolje osvetlili, smo izračunali tudi korelacijo med vprašanjema 'Q5 – Aktivnosti iz segmenta kulturno-umetnostne vzgoje izvajamo' – v analizo smo vključili korelacijo med odgovoroma 'Kot dejavnosti v okviru vzgojno-izobraževalnega procesa (vključene v kurikulum) na vrtcih in šolah' in 'Kot dejavnosti v okviru vzgojno-izobraževalnega procesa (vključene v kurikulum) izven šol (npr. v svojih dvoranh)' in odgovorom 'S predstavitvijo v katalogu Kulturnega bazarja' na vprašanje 'Q34 – Kako oglašujete vaše dejavnosti s področja kulturno-umetnostne vzgoje?'.

Z izračunom prilagojenega reziduala smo ugotovili močno povezanost spremenljivk. Pri organizacijah, ki svojo ponudbo oglašujejo v katalogu Kulturnega bazarja, je tako prisotna močna pozitivna povezanost ($z = 4.228$), medtem ko organizacije, ki niso umeščene v katalog Kulturnega bazarja, kažejo močno negativno povezanost ($z = - 4.228$).

Zadnji sklop vprašanj je bil opisen in se osredotoča na vsebino. Najprej smo respondente spraševali, na katerem področju delujejo. Ker jih nismo želeli omejiti, po praksi razpisov in teorije, vnaprej omejiti v kategorije, smo jim dali možnost, da sami navedejo polje delovanja. Hkrati smo na ta način dobili tudi boljši vpogled v ponudbo nevladnega sektorja. Za potrebe analize smo odgovore ponovno združili v 12 osnovnih kategorij: glasba, likovne umetnosti, uprizoritvene umetnosti, intermedijske umetnosti, literatura/knjiga/bralna pismenost, oblikovanje, arhitektura, film/animacija/AV-umetnost, kulturna dediščina, folklor, mediji, teorija umetnosti/kritika.

Ugotavljamo, da kar 50 anketiranih organizacij pokriva več kot eno področje. V nadaljevanju 21 organizacij glasbeno področje, 9 organizacij likovno področje, 27 organizacij področje uprizoritvenih umetnosti, 6 intermedijske umetnosti, 9 literature in bralne kulture, 3 arhitekture in prostora, 10 filma, animiranega filma in AV-umetnosti, 2 folklore in po ena medijev in kulturne dediščine. Med organizacijami, ki vsebine kulturno-umetnostne vzgoje ponujajo le na enem področju, so tako najbolj zastopane uprizoritveno, glasbeno, likovno področje in film. Nato smo razdelali ponudbo organizacij, ki pokrivajo več področij. V spodnji tabeli lahko vidimo, med koliko nevladnimi ponudniki lahko vzgojno-izobraževalni zavodi izbirajo po posameznih področjih.

12 - teorija umetnosti, kritika	2
11 - mediji	2
10 - folklor	5
9 - kulturna dediščina	5
8 - film, animacija, AV umetnost	16
7 - arhitektura	5
6 - oblikovanje	1
5 - literatura, knjiga, bralna pismenost	19
4 - intermedijske	19
3.4 lutke	6
3.3 performans/alternativno/sodobno/ulično	7
3.2 ples	23
3.1 gledališče	41
3 - uprizoritvene	3
2.3 lončarstvo	2
2.2 strip	1
2.1 fotografija	8
2 - likovne umetnosti	40
1 - glasba	49

Tabela 4: Pregled števila organizacij po posameznih področjih vsebine kulturno-umetnostne vzgoje

Po podrobnejši analizi smo ugotovili, da je število organizacij, ki ponujajo vsebine kulturno-umetnostne vzgoje, najbogatejše v uprizoritveni umetnosti (80), kjer vrtci in šole lahko izbirajo med širokim spektrom vsebin, likovni umetnosti (51) in glasbi. Dobro so zastopani tudi intermedijsko področje (19), področje knjige in bralne kulture (19) ter filma in AV-umetnosti (16).

Naslednje vprašanje je bilo: »Prosimo, kratko opišite **tip (npr. delavnice, ogled predstav, pogovori z umetniki, tečaji ipd.) programov in projektov kulturno-umetnostne vzgoje**, ki jo izvajate v vaši organizaciji.« Na ta način smo dobili vpogled v tipologijo aktivnosti, med katerimi lahko izbirajo naročniki. Najpogostejši sta **obliki delavnic in ogled del** (predstav, vodstvo po razstavah, koncerti in koncertni cikli, abonmaji). Ti dve obliki navaja 60 % anketirancev, ki so izpolnili vprašanje. Po pogostosti (40 %) sledijo pogovori z umetniki. Slab odstotek organizacij navaja tečaje, vaje in celoletne šole. Med opisi pa najdemo tudi predavanja, izobraževanja, pravljične ure, kulturne dneve na šolah, možnost vpogleda v nastajanje predstav, inkubator, laboratorij ter sodelovanje umetnika pri rednem pouku.

Zadnje vprašanje smo postavili z željo dobiti čim popolnejšo sliko o vsebini aktivnosti kulturno-umetnostne vzgoje. Žal so bili anketiranci v svojih odgovorih precej skopi, kljub temu da smo v uvodnem dopisu pojasnili, da želimo pripraviti katalog ponudbe vsebin kulturno-umetnostne vzgoje v nevladnem sektorju. Morda tudi zato, ker smo zastavili odprto vprašanje in nismo jasno definirali parametrov odgovora (kaj naj odgovor vsebuje in kako dolg naj bo). Veliko respondentov je navedlo spletno stran, kjer nimajo jasno opisane ponudbe kulturno-umetnostne vzgoje, ampak zgolj splošen opis svojih aktivnosti. Za pripravo kataloga ponudbe nevladnih organizacij bomo torej morali organizacije nagovoriti ponovno.

7.2. Ugotovitve fokusnih skupin

Naslednji korak v analizi je bila izvedba fokusnih skupin. Ker med področji umetnosti nismo zaznali statističnih razlik, smo se odločili, da skupin ne bomo ločevali po področjih. Zaradi preverljivosti smo se odločili organizirati tri skupine – dve skupini v Ljubljani, tretjo pa, zaradi lažje dostopnosti organizacijam iz vzhodne Slovenije, v Velenju.

Pri izbiri organizacij, ki smo jih povabili k sodelovanju, je bil prvi kriterij že izpolnjena anketa. Potem smo sledili še kriterijema enakovredne zastopanosti po področjih ter geografski razpršenosti. K sodelovanju, s ciljem izvesti tri fokusne skupine s šest do deset udeleženci, smo povabili 30 organizacij. Odzvalo se je štirinajst predstavnikov iz trinajstih različnih organizacij.

Potek fokusnih skupin je bil takšen:

- Fokusna skupina:

Datum: 4. marec 2015

Lokacija: Dalmatinova 4 (Pisarna Asociacije), sejna soba 1

Trajanje: 13.00–15.00

Udeleženci: Borut Jerman (PINA), Inga Remeta (Gledališče Glej), Drago Pintarič (KUD Pozitiv), Katarina Slukan (Bunker), Marjeta Lavrič (Zavod En-knap), Katja Gabrijelčič (Zavod En-knap), Katerina Mirović (Forum Ljubljana)

Vodila: Urška Jež

- Fokusna skupina:

Datum: 10. marec 2015

Lokacija: Mladinski hotel Velenje (Efenkova cesta 61a, Velenje)

Trajanje: 10.00–12.00

Udeleženci: Hana Repše (Zavod Enimation, Društvo za razvoj filmske kulture), Vojka Miklavc (Zavod Mars Maribor), Janko Urbanc (eMCe Plac Velenje)

Vodila: Urška Jež

- Fokusna skupina:

Datum: 11. marec 2015

Lokacija: Dalmatinova 4 (Pisarna Asociacije), sejna soba 5

Trajanje: 16.00–18.30

Udeleženci: Meta Štular (Zavod Culturemaker), Jure Sodja (Kulturno društvo Bohinj), Jadranka Plut (KUD Mreža/Galerija Alkatraz), Maja Zorman (Zavod Kersnikova)

Vodila: Urška Jež

V prvem sklopu vprašanj oziroma iztočnic smo se ukvarjali z oblikovanjem vsebin in s ciljnimi skupinami. V Nacionalnem programu za kulturo smo v uvodnem delu poglavja o kulturno-umetnostni vzgoji zasledili, da analiza ugotavlja pomanjkanje kakovostnih vsebin za nekatere ciljne skupine, med katerimi izpostavi mlade od 15. leta dalje. Anketa, izvedena med nevladnimi organizacijami, pa je pokazala, da je največje število tistih organizacij, ki ponujajo vsebine za srednje šole in študentsko populacijo. Udeležence fokusnih skupin smo prosili, da komentirajo ta

razkorak. Uvodoma je bilo izraženo enotno mnenje, da trditev, da teh vsebin primanjkuje, nikakor ne drži. Vse organizacije, katerih predstavniki so sodelovali v fokusnih skupinah, imajo v svoji ponudbi tudi vsebine za to starostno skupino. Strinjajo se, da gre za najzahtevnejšo starostno skupino, katere pozornost je najtežje pridobiti in ohraniti. Zanimiva je tudi opazka, da, verjetno že zaradi najstniškega uporništv, večji uspeh dosegajo projekti, ki mladino nagovarjajo izven šolskega sistema. Vendar tudi taki, ki z njimi vzpostavijo stik preko šolskih projektov in mlade na nek način prisilijo k udeležbi, povejo, da mladi po prvotnem odporu ob srečanju z vsebinami pokažejo veliko zanimanje.

V vseh treh fokusnih skupinah so udeleženci ob tej iztočnici opozorili na vlogo učiteljev in vzgojiteljev, ki mladih vedno ne motivirajo dovolj. Izrisala sta se dva ključna problema: prvi je ta, da učitelji in vzgojitelji pogosto slabo poznajo področje sodobne umetnosti, in zato ne znajo izbrati ustreznih vsebin ter pripraviti in motivirati mladih za sodelovanje s kulturnimi organizacijami. Drugi razlog za to stanje pa vidijo v neobstoječem oziroma neustreznem sistemu motiviranja pedagogov v vzgojno-izobraževalnih ustanovah, zato celoten sistem kulturno-umetnostne vzgoje sloni na entuziazmu in osebnem angažmaju zainteresiranih posameznikov in posameznikov. Nujna sta torej dva sistemska ukrepa, **(1) skrb za ustrezna usposabljanja pedagogov in (2) ustrezen sistem motiviranja** (točkovanje za napredovanje, ki se tudi finančno ovrednoti, in to, da se vsebine, projekti in različne oblike sodelovanja s kulturnimi ustanovami štejejo v redne delovne obveznosti učiteljev, ne da gre to v njihov prosti čas).

Usposabljanje naj ne zajema le občasni obvezni seminarji, ampak mora biti učitelj spodbujen (ali zavezan), da v šolskem letu obišče določeno število raznovrstnih kulturnih dogodkov, kar mu bo omogočalo stik s sodobno produkcijo in zmanjšalo strah pred neznanim, ki hromi njegovo delo. To naj velja vsaj za tiste učitelje, ki so v šoli določeni za oblikovanje kulturno-umetnostnih vsebin, ki se jih udeležujejo učenci in dijaki.

Zanimalo nas je, na kakšen način kulturne organizacije oblikujejo vsebine kulturno-umetnostne vzgoje. Iz ankete je razvidno, da se največkrat naslanjajo na svoje notranje resurse ali pa sodelujejo z umetniki, ki so tesneje povezani z organizacijo. **Do povezovanja s šolami običajno prihaja šele v izvedbeni fazi.** Izjema so delavnice, kjer se dogaja, da je tema delavnic navezana na kurikulum oziroma učni načrt predmeta, znotraj katerega so izvedene. Najpogostejše je to likovni pouk. Šole se, tudi ko gre za od šole priznane obvezne izbirne vsebine, vključijo šele, ko so vsebine že oblikovane. Ponovno pa omenijo, da je **način sodelovanja zelo odvisen od konkretnih posameznikov** na šolah in v vrtcih. Ob tem je izražen tudi dvom, ali je tako sodelovanje zares mogoče – čeprav se strinjajo, da bi bilo nujno potrebno. Prvo oviro vidijo v pomanjkanju časa vseh vpletenih. Obenem pa sta si sistema precej različna in v nekaterih pogledih nekompatibilna. Opažajo, da šole pričakujejo, da so kulturne organizacije vedno na voljo in vsebine vedno na razpolago, ne poznajo pa, koliko dela je vložnega v razvoj in pripravo nekih vsebin. Pričakujejo, da kulturne organizacije natančno poznajo vsebino predmetnikov, sami pa ne povejo, s čim iz predmetnika bi lahko oziroma bi želeli povezati stvari.

Pri prostočasni dejavnosti vsebine delavnic nekatere organizacije pripravljajo glede na interes in zanimanja dijakov, s katerimi pogostejše sodelujejo.

Prevladuje mnenje, da je **primerneje, če se vsebine kulturno-umetnostne vzgoje izvajajo v kulturnih ustanovah**, saj z vstopom v šolsko okolje prevzameš sistem in odnose med otroki, ko pa pridejo v nov prostor, se vloge in dinamika vzpostavijo na novo. Tako lahko tudi otroci, ki so v šoli manj priljubljeni, manj »sposobni«, razvijajo svoje potenciale ali pa jih sploh odkrivajo na novo. Ob tem je ena od udeleženk izrazila tudi, da bi bilo nesmiselno, da se celotna vsebina prilagaja potrebam šol, kot to na primer počnejo nekateri javni zavodi pri načrtovanju gledaliških predstav v navezavi na maturitetno čtivo. Nevladne organizacije pri svojem delu zasledujejo kakovost, hkrati pa tudi sodobne pristope in nove vsebine, ki se lahko povezujejo z vsebinami predmetnika. Ravno to bogati kulturno vzgojo.

Pri pregledu anket smo ugotovili, da gre za zelo raznoliko ponudbo vsebin, zato smo se odločili začeti tudi razpravo o kriterijih kakovosti. Konkurenca je velika, ogromno je ljubiteljskih in komercialnih ponudnikov. Tudi v razpravi se je izkazalo, da organizacije opažajo, da je pri izbiri vsebin cena veliko pomembnejši kriterij kot kakovost. Udeležence fokusnih skupin smo prosili za razmislek o tem, kako zagotavljati kakovost, ter ali se jim zdi smiselno, da bi nadzor vsebin vzpostavili s sistemom certificiranja vsebin, organizacij in izvajalcev. Menimo, da se je v razpravah izoblikoval vsaj en predlog, ki bi lahko uredil zadeve na sistemski ravni.

V dveh fokusnih skupinah se je kot obstoječi izbor kakovostnih vsebin omenjal katalog Kulturnega bazarja. Vendar je ena od udeleženk povedala, da do letošnjega leta celotno področje intermedijskih umetnosti vanj sploh ni bilo vključeno. Fokusna skupina v Velenju pa je, kljub temu da se jim je katalog zdel pomemben, izrazila tudi pomislek, da gre za večji poudarek na ponudbi iz osrednje Slovenije, ki je verjetno za šole na podežlju težje dostopna že zaradi stroškov prevoza. Opozorili so tudi, da so velikokrat priče strahu, ki izhaja iz neinformiranosti učiteljev. Učitelj naj bi imel dovolj znanja, da bi lahko prepoznal kakovost, kar se navezuje na že zapisano nujnost izobraževanja učiteljev, ki je rdeča nit vseh pogovorov. Izbor je prepuščen posameznikom, vzgojitelju ali učitelju, ti pa niso vedno najkompetentnejši, da se odločajo. Sploh v manjših krajih, kjer niti nimajo priložnosti priti v stik s tovrstnimi vsebinami, saj je ponudba zelo omejena.

Izpostavili so problematičnost tega, kaj vse šole vključujejo v kategorijo »kulturnih vsebin«. Včasih lahko že obisk pri lokalnem obrtniku predstavlja izvedbo kulturnega dne. Ni dovolj pozornosti glede na kakovost; otroke se vozi na poceni in nekakovostne vsebine, ki otrok ne navdušujejo ali pa vzgajajo slab okus. Na drugi strani je tudi neobstoječa ločnica med amaterskimi in ljubiteljskimi in profesionalnimi nevladnimi organizacijami, med katerimi s pravnega vidika ni razlike. Otroške vsebine so tržna niša in vsi se usmerjajo na to. Vsebine se pogosto zlorabljajo tudi za promocijo blagovnih znamk, starši pa brez kritične presoje vozijo otroke na te vsebine, da jih zaposlijo ali sebi pridobijo nekaj prostega časa (npr. v nakupovalnih središčih).

Že na Kulturnem bazarju gre za zelo raznolike vsebine – tudi po kakovosti. Pomemben kriterij bi morale biti kvalifikacije osebe, ki te vsebine izvaja – pri tem se je treba zavedati, da je poleg formalne izobrazbe zelo pomemben tudi osebni faktor.

Certifikat dobrih pedagoških programov se nekaterim zdi smiseln. Vsak pedagog se izobražuje in opravi strokovni izpit, na področju kulture pa teh preverjanj in kriterijev ni. Negativna plat tega je dodatna birokratizacija. Vprašanje tudi, kdo je, pri vsej količini vsebin, poklican in zmožen, da bo presojal in dajal licenco. Udeleženci so priznali, da imajo zaradi slabih izkušenj s komisijami na razpisih velike zadržke do morebitnega presojanja kakovosti od neke ekspertne skupine, saj je težko zagotoviti, da bodo v njej sedeli res kompetentni posamezniki.

Že razpisi zahtevajo kakovost, o kateri presojuje komisije, zato bi bilo smiselno to dvojje povezati, če je osnova za financiranje prepoznana kakovost. Izrazili so pomislek, da na nivoju Ljubljane to deluje, ne more pa taka praksa teči v manjših krajih, kjer ni nujno, da so male nevladne organizacije s kakovostnimi programi tudi finančno podprte.

Vsaj **na nivoju občin bi morali vzgojno-izobraževalnim ustanovam priporočati programe, ki jih te financirajo.** In šolam, katerih ustanoviteljice so, naj občine namenijo dodatna sredstva za izvajanje oziroma vključevanje teh programov. Tako se dolgoročno gradi publika programov, ki jih financirajo, ker so v njih prepoznali kakovost.

Veliko težavo pri tem vidijo v tem, da ni **kontrole na terenu**, da bi sploh videli, kaj organizacije izvajajo; odločevalci, skrbniki pogodb ne vejo, kako je videti produkcija, ki jo spremljajo le preko obrazcev in poročil. Tako ne moremo pričakovati, da bo neobiskovalec kulturnih dogodkov imel vpogled v vsebino in bo kompetentno presojal. Ponovno se pojavlja problem, da sistem temelji na entuziazmu in osebnem interesu. Udeleženci se zavedajo, da uradniki včasih tudi nimajo možnosti iti na teren. Ob tem se že zaradi splošne klime lahko počutijo osovražene in nezaželeni. Velikokrat pa uradniki tudi niso kompetentni, da bi lahko ocenjevali neko umetniško delo. Vendar bi na ta način dosegli, da tudi financerji stojijo za 'svojim' programom. Sistemsko bi to lahko rešili tako, da se ti **ogledi štejejo v delovni čas**, tako pa gre dolgoročno ponovno za osebno trošenje, tudi na strani učiteljev in uradnikov/odločevalcev.

V naslednjem sklopu vprašanj, ki se vsebinsko navezuje na prvega, smo se osredotočili na **odnos med kulturnim in vzgojno-izobraževalnim sektorjem** ter obstoječe systemske spodbude, ki naj bi spodbujale medresorsko povezovanje. Najprej smo udeležence fokusnih skupin povprašali, ali so seznanjeni s funkcijo koordinatorja kulturno-umetnostne vzgoje v vrtcih in šolah. Kar nekaj organizacij v vsaki od skupin te informacije ni imelo. Tako je bilo predstavljenih kar nekaj primerov, ko so se organizacije same lotile oblikovanja tovrstnega seznama kontaktov v svojem lokalnem okolju – bodisi ker niso vedele, da naj bi seznam obstajal, bodisi ker nimajo dostopa do njega. Ugotavljajo, da gre pogosto za učitelja, ki ne dosega zadostnega števila ur, ga te vsebine ne zanimajo ali pa se je za to vlogo javil, nima pa jasne informacije o tem, kakšne so v zvezi s tem njegove naloge. Ob tem ugotavljajo, da učitelji velikokrat sploh nimajo informacije o tem, da so koordinatorji, še manj pa jasnih informacij o tem, kaj naj bi to pomenilo (ugotovitev je podala ena od udeleženk na podlagi posveta, ki ga je v začetku februarja organizirala Mestna občina Ljubljana). Težava je v tem, da ni jasnega sistema. Ni nujno, da gre za zainteresirane ljudi. Po izkušnjah to niso vedno najbolj motivirani in zainteresirani posamezniki na šoli, saj se jim to vlogo kar dodeli, ne izhaja iz njihovega interesa in to doživljajo kot breme.

Vsi menijo, da so pri povezovanju najpomembnejša osebna poznanstva. Ali neposredno z učitelji ali s starši otrok, ki obiskujejo določeno šolo in potem učiteljem predlagajo določene vsebine.

Sistem koordinatorjev kulturno-umetnostne vzgoje je po mnenju udeležencev sistem, ki deluje na papirju, v praksi pa je nefunkcionalen. Nujno bi torej bilo, da **(1) vzgojno-izobraževalne ustanove kontakte koordinatorjev kulturno-umetnostne vzgoje objavijo na svojih spletnih straneh, (2) obenem pa bi tudi ministrstvo moralo omogočiti kulturnim organizacijam dostop do tega seznama** – vsaj tistim organizacijam, katerih programe sofinancira ministrstvo samo in občine. Ena od udeleženk je opozorila, da mora morda ministrstvo upoštevati vidik varnosti podatkov, in zato ne more javno objaviti seznama. Menimo, da to ne bi smela biti ovira, saj gre za kontaktne podatke na šoli (službeni elektronski naslov, telefon v šoli v času govorilnih ur ipd.), ne njihove osebne kontakte. Predvsem pa bi moralo ministrstvo kulturne organizacije seznaniti, da šole morajo imeti določeno to osebo.

Zanimal nas je tudi njihov pogled na Kulturni bazar, ki ga že vrsto let organizira Ministrstvo za kulturo v sodelovanju z ministrstvom, pristojnim za šolstvo, k sodelovanju pa povabi številne kulturne organizacije. Nekateri udeleženci menijo, da se vloga in učinek Kulturnega bazarja iz leta v leto izboljšujeta. Velik pomen pripisujejo uvedbi točk za napredovanje, saj ti motivirajo učitelje k udeležbi. Na žalost pa se pri obisku in zbiranju katalogov v večini primerov konča. **Menijo, da bi bilo dobro del točk podeliti šele na podlagi dejansko izvedenih vsebin kulturno-umetnostne vzgoje, ki izhajajo iz obiska Kulturnega bazarja. Dogodek je v Ljubljani in ni jasno, kako pogosto se ga učitelji izven Ljubljane sploh udeležujejo.**

Ob tem smo jih povprašali tudi o mnenju o katalogu, v katerem so predstavljene vsebine. Če sklepamo iz ankete, je število naročil, ki so neposredna posledica Kulturnega bazarja in samega kataloga, zelo majhno. Udeleženci so odgovorili, da se katalog uporablja bolj kot nek seznam, manjkajo pa finančne spodbude, ki bi pripeljale do dejanske izvedbe/naročil predstavljenih vsebin. Šole imajo težave, saj nimajo denarja, da bi lahko naročile delavnice, ki jih vidijo na Kulturnem bazarju. Dogaja se celo, da vzamejo neko idejo, ki jih navduši, in se sami lotijo izvedbe.

Ob tem je, **ponovno**, nujno poskrbeti tudi za **usposabljanje pedagogov**, saj tudi če imajo katalog pred seboj, se je težko odločiti med zelo obsežno ponudbo. Problem je tudi na strani nevladnih organizacij, saj ni jasno, kaj je kulturno-umetnostna vzgoja, in katalog izrabijo za samopromocijo, zato bi moralo Ministrstvo za kulturo dati jasne kriterije. Nekateri udeleženci imajo dobre izkušnje z izvedbami usposabljanja učiteljev, ki se potem lažje in pogosteje odločajo za nove vsebine. Težava je v tem, da tovrstna usposabljanja niso urejena na sistemski ravni, ampak so plod angažmaja posameznih organizacij – so pa ta usposabljanja potem vključena tudi v sistem usposabljanj Zavoda Republike Slovenije za šolstvo in ovrednotena.

Zanimalo nas je, ali imajo predstavniki organizacij vzpostavljena stalna, večletna sodelovanja z vrtci in s šolami, kjer skupaj z učitelji tudi razvijajo vsebine glede na potrebe učnih predmetov. Ali imajo, kot nevladne organizacije iz drugega sektorja, priložnost soustvarjati vsebine formalnega izobraževanja?

Nekateri so povedali, da se uspešna sodelovanja s šolami običajno obdržijo in potem jih občasno vključijo že v sami fazi načrtovanja določenih vsebin. Vendar je tako število sodelovanj zelo omejeno in le izjemoma ne izhaja iz osebnih poznanstev. Zelo pomembno je, da imaš pri izvajanju projektov na šoli zanesljivega sogovornika, ki bo stvari znal in imel voljo izpeljati do konca. Drugi nimajo izkušenj z utečenimi večletnimi sodelovanji. Vedno se je treba, spet z unovčevanjem osebnih poznanstev, dogovarjati vsako leto znova.

Ob tem vprašanju so izpostavili **problem učnih načrtov, ki so zelo zgoščeni**, in učiteljem, v manjši meri pa tudi vzgojiteljem, ne puščajo manevrskega prostora za vpeljavo novih vsebin in pristopov v sodelovanju z zunanjimi izvajalci. Tovrstne vsebine morajo načrtovati leto vnaprej, obenem pa je obseg ur, namenjen kulturnim vsebinam, zelo majhen. Po drugi strani sogovorniki pogrešajo odprtost, drznost in raziskovalni duh učiteljev, ki bi velikokrat učne cilje lahko dosegli tudi na manj konvencionalne načine.

Udeleženec je povedal, da se je v njihovem primeru predmetno ciljanje izkazalo za uspešnejšo prakso. Vendar je težava v tem, da znotraj kurikula ni predvidenega prostora za vsebine, ki jih lahko dodaja učitelj. Ob tem so tudi drugi povedali, da pogosto dobijo občutek, ali pa jim učitelji samo povejo, da je učni načrt tako zapolnjen, da z umestitvijo dodatnih vsebin lahko zmanjka časa za tiste stvari, ki jih učni načrt zahteva. Udeleženec je povedal, da imajo v Italiji učitelji veliko več manevrskega prostora. Dokončno definirani sta dve tretjini vsebine v učnem načrtu, drugo pa oblikujejo učitelji sami – tako je več prostora za sodelovanja tudi z zunanjimi izvajalci. V drugi skupini je v navezavi na to vprašanje ena od udeleženk opozorila na t. i. »odprte kurikule«, ki jih nekatere šole uporabljajo za določene predmete (običajno gre za izbirne predmete), kjer se vsebine hitro spreminjajo in se na ta način šole lahko hitreje prilagajajo spremembam (npr. na področju medijev, računalništva). Navedla je primer Srednje elektro-računalniške šole Maribor. Nuken bi bil torej **razmislek o omogočanju več manevrskega prostora učiteljem, da vsaj do neke mere sami oblikujejo vsebine svojih predmetov**, ne da jih v celotnem obsegu zavezuje učni načrt. Morda bi bilo smiselno tudi določiti delež obsega vsebin, ki morajo biti realizirane v sodelovanju z zunanjimi izvajalci. Ponovno, v povezavi z ustreznimi usposabljanji, ki bi jim to omogočala. Udeleženka je opisala primer, ki ga je videla na Dunaju, ko šola preko projektov zaposli umetnika. Ta je prisoten na šoli in učitelji se z njim lahko sproti posvetujejo, kako neke kulturne vsebine in prakse vključevati v izobraževalni proces – npr. fotografijo v fiziko (hitrost s pomočjo premikanja sličic/animacije).

Kot se je pokazalo v anketi, se kulturno-umetnostne vsebine najpogosteje povezujejo z bolj umetniškimi predmeti (likovna in glasbena vzgoja) in jeziki, predvsem slovenščino. Pogosto se povezovanje s kulturnimi ustanovami dogaja predvsem pri izbirnih vsebinah, ki jih šole izvajajo na zelo različne vsebine. Kot so povedali sogovorniki, je veliko šol takih, da kot izbirno vsebino priznajo praktično vse (npr. vstopnico iz Koloseja). Obstaja tudi katalog izbirnih vsebin (Katalog programov obveznih izbirnih vsebin oz. interesnih dejavnosti za srednješolce, op.), kjer pa ni nobene selekcije. Kot je zapisano v besedilu razpisa, »obvezne izbirne vsebine so okoli 6-odstoten del gimnazijskega predmetnika, v katerem se srečujejo šola in **zunanjí izvajalci** s svojo ponudbo. Podobno obliko, ki ji pravimo **Interesne dejavnosti**, poznamo tudi v poklicnem in strokovnem šolstvu.« (Zavod Republike Slovenije za šolstvo 2015) Po besedah udeleženke vsak

lahko prijavi svoje vsebine na razpis in te so vpisane v katalog brez kakršnekoli presoje kakovosti.

Na ravni Evropske unije so interesne dejavnosti definirane kot učne aktivnosti za šoloobvezne otroke zunaj časa, ki ga določa kurikulum. Nekateri šolski sistemi ali šole ponujajo javno financirane ali sofinancirane umetnostne dejavnosti zunaj šolskih urnikov – med odmori za kosilo, po pouku, ob vikendih ali med šolskimi počitnicami. (Eurydice 2010, 40)

V relaciji z opažanji udeležencev fokusnih skupin je zanimivo prebirati evropsko poročilo o kulturno-umetnosti vzgoji po šolah. Skoraj vse evropske države spodbujajo šole k organiziranju umetnostnih interesnih dejavnosti. Te aktivnosti lahko zagotovijo šole oziroma druge organizacije, kot so umetniki, muzeji in druge kulturne institucije. Polovica držav poroča, da imajo nacionalna priporočila ali pobude, ki zagotavljajo pripravo umetnostnih interesnih dejavnosti. Deset držav navaja, da pri njih ni nobenih nacionalnih priporočil, so pa odločitve na tem področju sprejete na lokalni ali šolski ravni. (Eurydice 2010, 40) V nekaterih državah (na Češkem, v Franciji, Italiji, na Portugalskem, v Sloveniji in Združenem kraljestvu (Angliji in Walesu)) predpisujejo šolam in drugim organizacijam zagotavljanje interesnih dejavnosti iz umetnosti. (Eurydice 2010, 40) Obseg, do katerega interesne dejavnosti pripomorejo k šolskemu delu učencev, se med državami razlikuje. V nekaterih državah (na Češkem, v Grčiji, Latviji, na Madžarskem, Portugalskem, v Romuniji, Sloveniji in na Slovaškem) so interesne dejavnosti jasno povezane s kurikulumom. (Eurydice 2010, 42)

Na Češkem, Slovaškem in v Sloveniji se zelo trudijo spodbujati učence k sodelovanju v raznih tekmovanjih, povezanih z umetnostjo. Na Češkem Ministrstvo za šolstvo, mladino in šport organizira in (so)financira dogodke in tekmovanja, da bi učence spodbudilo k sodelovanju pri dejavnostih, povezanih z umetnostjo, tako med poukom kot tudi zunaj njega. Na Slovaškem ministrstvo za šolstvo po vsej državi financira tovrstne dogodke za učence na ravni ISCED 1. Pri teh dogodkih ne gre le za demonstracijo umetnostnega znanja in poznavanja, temveč tudi za literarna in športna tekmovanja. **V Sloveniji** so taka tekmovanja za učence na ravneh ISCED 1 in 2 tudi mednarodna. V likovni umetnosti so bila tekmovanja organizirana v sodelovanju z organizacijo InSEA (Mednarodna skupnost za izobraževanje skozi umetnost). (Eurydice 2010, 43)

Sogovorniki so izpostavili tudi **problem mentorjev/-ic** (vzgojitelji/-ce, učitelji/-ce), ki včasih niso zainteresirani ali pa ne znajo predajati vsebin mladim. Že tako med mladimi ni interesa, ob tem pa jim vsebine predstavlja/najavlja nekdo, ki jih ne zna navdušiti že v fazi priprave – torej učitelji –, preden se sploh zgodi sodelovanje. Tako je velik problem v tem, da so običajno obiski kulturnih ustanov in dogodkov izvedeni brez predhodne priprave otrok/dijakov, zato tudi med njimi ni izanimanja in je vse prepuščeno izvajalcu. Tudi pri konkretnih dogovorih (recimo, ko je dogovorjeno, da bo neka faza daljšega projekta realizirana v okviru pouka) učitelji ne opravijo vedno svoje vloge, npr. predpriprave na obisk institucije.

Pojavljajo se tudi težave z velikostjo šolskih skupin, saj se kakovostne vsebine težko izvajajo v skupinah večjih od 10 do 12 mladostnikov, torej je včasih že en sam oddelek prevelik.

Ob tem je ena od udeleženk opozorila tudi na to, da se včasih pojavijo **težave s tematiko** (npr. istospolne družine). To je povezano s problemom staršev, ki želijo nadzirati vsebine, in družbene klime nasploh. Šole zato določene vsebine zavračajo oziroma imajo zvezane roke. Sistem bi moral tovrstne vplive onemogočiti.

Zanimalo nas je tudi, ali imajo predstavniki nevladnih organizacij izkušnje s tem, da imajo šole do nevladnih organizacij drugačen odnos kot do javnih zavodov. Odgovor je bil v obeh skupinah, kjer smo postavili to vprašanje, absolutno pritrdilen. Menijo, da je več nezaupanja, sploh če gre za manjšo in manj prepoznavno organizacijo. Učitelji in šole sami ne raziskujejo, vprašanje tudi, ali imajo za to sploh čas. Ob tem dobijo veliko ponudb. Pri uspešnosti zelo pomaga, če svojo ponudbo čim bolj konkretiziraš v povezavi s predmetnikom in z učnimi načrti – da jim v ponudbi organizacija napiše, kateri učni cilji bodo s tem doseženi. Potem so po izkušnjah ene od udeleženk bolj zainteresirani in jih je lažje pridobiti za sodelovanje.

Prisoten je velik strah pred področji, ki so novejša. Izpostavijo intermedijo in sodobni ples. Zelo pomembna je terminologija. Tako jih, na primer, nagovarjajo z vsebinami multimedije in gibom. Menijo tudi, da se lažje odločijo za klasične javne zavode, ker točno vedo, kaj dobijo oziroma kaj pričakovati. Sodelovanje z javnimi zavodi je samoumevno, ker naj bi ti veljali za bolj referenčne. Na novih področjih se počutijo negotove, ni pa raziskovalnega duha med učitelji. Problem je tudi v tem, da nek učitelj vpelje sistem, potem po iz tega naredi institucijo, in zelo težko je uveljaviti novosti, spremembe, nove ideje. Pretočnost kadrov v šolah je v resnici majhna. Veliko vlogo ima osebni faktor, torej s kom iz šole govoriš po telefonu in koliko je on odprt za nova sodelovanja in vsebine. Eden od udeležencev je povedal, da ima to izkušnjo, da v vsaj 80 % preverjajo njegov akademski naziv.

Eden od udeležencev je povedal, da se mu zdi dobra strategija, da najprej k mentorjem/učiteljem pristopimo kot nekdo, ki jim lahko pomaga pri izvajanju njihovih lastnih vsebin (npr. s svojim prostorom, opremo – seveda nimajo vsi NVO-ji te možnosti). Ko je enkrat zgrajen odnos, je lažje prebiti tudi s svojimi vsebinami. Prav tako je lažje vzpostaviti stik z otroki in mladostniki – preko vsebin, ki so njim blizu.

Povejo, da so zabeležili približno 70-odstoten upad obiskov šol v primerjavi s prejšnjimi leti. Tudi javni zavodi imajo podobne težave, vendar so prednosti zaradi tega, ker so cenovno konkurenčni. Gledališča imajo npr. igralce na plači, zato lahko prodajajo predstave za 2 EUR na učenca. S to razliko šola pokrije stroške prevoza, zato se lažje odloči za javni zavod. Tudi zato je kino konkurenčen, ker so nižji stroški. Zato vedno več šol hodi na ogleda filmov. Nekako je samoumevno, da otroške in mladinske produkcije prinašajo izgubo in se jih krije iz drugih virov.

Udeleženec je povedal, da sta v Velenju javni in nevladni sektor zelo povezana – vsa oprema, pa tudi ljudje (npr. tehniki) iz javnih zavodov so na razpolago in v podporo vsem organizacijam, ne glede na pravni status.

Zadnji sklop vprašanj smo namenili **financiranju**. Zanimalo nas je, katere so glavne ovire, s katerimi se soočajo organizacije pri svojem delu. Vsekakor je prvi problem finančna podhranjenost področja. Z ustrezno finančno stimulacijo pedagogov, vzgojno-izobraževalnih

ustanov in kulturnih organizacij bi bila motivacija za sodelovanje večja. Predvsem pa bi bilo mogoče dolgoročnejše načrtovanje in kontinuiteta, ki sta ključna za doseganje kakršnegakoli učinka. Zanimalo nas je tudi, ali se jim zdijo razpisi ena od potencialnih spodbud k razvijanju vsebin kulturno-umetnostne vzgoje.

Razpisi bi vsekakor lahko bili dobra spodbuda, vendar šele takrat, ko bi bila višina sredstev povezana z realnimi stroški izvajanja tovrstnih vsebin. Razpisi bi morali biti urejeni tako, da če financiraš nek javni program, bi morale biti vsebine kulturno-umetnostne vzgoje dodatno (finančno) stimulirane. To bi moralo biti eno od področij, ne pa kot nekaj samoumevnega in dodatnega znotraj tvojega matičnega področja. Ni v redu, da se organizacije sili k izvajanju kulturno-umetnostne vzgoje, da to naenkrat postane kriterij, saj vse organizacije niti nimajo kadrov, da bi kakovostno izpeljale projekte. Hitro se lahko zgodi, da to področje dajo komurkoli, samo da je zadoščeno nekim kriterijem iz razpisa.

Menijo, da se s kulturno-umetnostno vzgojo organizacije večinoma že ukvarjajo predvsem zaradi lastnega interesa, saj je jasno, da si je treba vzgojiti publiko. Za izobraževanjem leži predvsem ambicija mladim dati kapaciteto, da je »potrošnik« tvojih vsebin, ne da se profesionalno ukvarja z umetnostjo.

Ogromno razpisov je pogonskih; z njimi začneš neke projekte in vsebine, potem pa sredstva ugasnejo. Veliko je poudarka na inovativnih praksah, pristopih. Kaj pa rast, razvoj in ohranjanje dobrih obstoječih vsebin? Veliko težavo vidijo tudi v tem, da dobri projekti, dobre prakse nimajo trajne podpore (se izvedejo npr. enkrat) in jih ni mogoče vzdrževati, zato propadajo. Brez kontinuitete pa kulturno-umetnostna vzgoja ne more biti učinkovita.

V vseh skupinah so opozorili na nerealne parametre razpisov glede na sredstva, ki izkazujejo nepoznavanje področja (npr. število otrok/šol, ki morajo biti vključene v projekte). Udeleženka je podala primer razpisa Ministrstva za kulturo, ki je filmu namenil štirikrat več sredstev v primerjavi z gledališči, ostali parametri pa so bili podobni – kot da se ne zavedajo, da je strošek posamezne ponovitve predstave večji, saj vključuje več ljudi, več organizacije.

Nikoli ni 100-odstotnega financiranja, kar te sili k iskanju dodatnih sredstev. Ob tem se pojavlja paradoks, da občine sofinanciranje pogojujejo z brezplačnostjo vsebin za uporabnike. Kje so torej še drugi viri?

Razpisni postopki so preveč zbirokratizirani. Pri ocenjevanju in poročanju gre v resnici za pregled financ, ne pa za vrednotenje vsebine. Ali je število občinstva res relevantno merilo? Nujno bi morali imeti komisije, ki bi dejansko šle na dogodke in videle, kako stvari potekajo v praksi. Financerji prevečkrat ne pridejo niti blizu, pa se odločajo, ali bodo neke programe/projekte podprli ali ne.

Opozorili so tudi na zamujanje rezultatov in izplačil. Posledično vse organizacije projekte planirajo v drugi polovici leta. Na lokalni ravni in pri projektnem financiranju običajno ni avansiranja, ves denar je treba zalagati – iz svojega žepa ali pa jim pomagajo druge organizacije. Pri tem se soočajo tudi z računovodskimi in s pravnimi zagatami. To otežuje tudi pridobivanje evropskih sredstev. Ministrstvo z nefinanciranjem meče slabo luč na nevladne organizacije, saj

zaradi neurejenega sistema financiranja v mednarodnih partnerstvih izpadejo kot neresni partnerji (tako zaradi višine sredstev, ki jih lahko vlagajo v projekte, kot zaradi poznih rezultatov in negotovih zneskov, ki se (lahko) spreminjajo, kljub podpisanim pogodbam). Izpostavljeno je zavajanje javnosti v zvezi z neuspešnimi prijavi in dejansko izčrpanimi sredstvi iz Evropske unije. Kulturni sektor je pri tem daleč najuspešnejši, vendar se to nikjer ne omenja, koliko sredstev pripelje v državo, koliko delovnih mest in vsebin je ustvarjeno iz tega naslova. Razviti je treba delujoč sistem, ki bo omogočil pridobivanje teh sredstev. Žalostna realnost je, da včasih na račun uspešnih kandidatur na evropski ravni organizacije izgubijo nacionalna in lokalna sredstva (z izgovorom, da oni že imajo denar). Evropske sheme so se v novi perspektivi preusmerile iz investicij v infrastrukturo na t. i. mehke strukture. To ocenjujejo kot pozitiven premik na vsebine in kot priložnost, tudi za nevladne organizacije. Se je pa treba zavedati, da se tudi podjetja usmerjajo v to smer in vprašanje je, ali smo na to pripravljeni.

Pojavljajo se novi, abstraktni kriteriji, povezani s kulturno-umetnostno vzgojo, ni pa informacij, kaj ti kriteriji pomenijo, kaj pravzaprav pričakujejo. Kar naenkrat se pričakuje, da se vse organizacije ukvarjajo s kulturno-umetnostno vzgojo, ni pa nujno, da se te vsebine izvajajo kompetentno; sploh če si (in pogosto si, ker dodatnih sredstev za te vsebine ni) omejen s kadri, ki jih imaš na razpolago znotraj svoje organizacije.

Centraliziranost nacionalnih razpisov se kaže že pri razpisnih kriterijih in merilih. Ker neka dejavnost ni redna/kontinuirana (kar pomeni, da ne doseže zadostnih referenc v preteklih letih), še ne pomeni, da projekta ne bo profesionalno izpeljala. Kriteriji se ves čas zaostrejujejo, obenem so pogosto kontradiktorni (npr. organizacijam za mlade očitajo neprepoznavnost sodelujočih umetnikov, organizaciji, ki želi vključevati in širiti obzorja, očitajo preveliko heterogenost programa ipd.). Na ministrstvu je področje vključeno v t. i. podporne vsebine, ki pa niso samo vsebine kulturno-umetnostne vzgoje. Opazen je trend krepitve tega področja, ki pa ga imenujejo popularizacijske vsebine.

V Mestni občini Ljubljana je problem, ker se lahko z vsebinami kulturno-umetnostne vzgoje prijavljajo samo društva. Veliko nevladnih organizacij je zavodov. Ostale občine delijo sredstva med vse, zato so ta res minimalna. Izpostavili so problem financiranja na lokalni ravni, kjer organizacije recimo za celoletne programe dobivajo po 200 EUR (npr. Koper). Mestna občina Ljubljana je z razpisi sicer prisilila organizacije in šole k sodelovanju, ki pa se včasih dogaja le na papirju.

Na Javnem skladu za ljubiteljske kulturne dejavnosti je denarja občutno premalo, pogosto so zavrtnjeni z argumentom, da so vsebine preveč profesionalne. Od tod lahko sredstva dobijo le še multimedijski mladinski centri.

Prvi problem je v tem, da šole pričakujejo poceni delavnice, na primer 20 EUR za otroka je ponavadi že previsoka cena. Če pa želiš vključiti v proces umetnika, ki dela na razvoju vsebin, ne samo pri izvedbi, je priprava takih vsebin lahko ekvivalent produkciji. Na nekaterih področjih, zlasti intermedija, materiali predstavljajo visok strošek. Z zbijanjem cen se, po mnenju udeležencev, dogaja devalvacija kulture. Po drugi strani pa vsi služijo na otrocih. Vendar s plačljivostjo na percepcijo kulture vplivamo že na psihološki ravni. Paradoks: vse vrednotimo z

denarjem, zakaj bi bila kultura izjema, po drugi strani pa mora biti brezplačna, da je dostopna vsem. Močno prisotna je torej dilema, ali naj bodo vsebine kulturno-umetnostne vzgoje plačljive ali ne. Ob tem sta obe ljubljanski skupini izpostavili primer festivala Bobri. Vprašali sta se, ali se z brezplačnimi vstopnicami ne dela škoda. Bobri so v izhodišču dobri, ker vključujejo tako javne zavode kot NVO-je. Problem pa je, da se zaradi brezplačnih vstopnic razvrednoti vsebine. Po eni strani ima CUK Kino Šiška, občinski javni zavod, kulturni evro, Bobri pa zastonj vstopnice. Lažje bi bilo graditi vrednost in sistem, če bi imeli konsistentnost.

Zaznali smo tudi zavedanje, da bi rešitev za pomanjkanje kapacitet morale nevladne organizacije pogosteje iskati v povezovanju – hkrati pa to prinaša tudi dodano vrednost spoznavanja različnih prostorov.

Za zaključek smo jih prosili še za razmislek o tem, **na kakšen način bi morala Ministrstvo za kulturo in Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport spodbujati vsebine kulturno-umetnostne vzgoje**. Podali so kar nekaj predlogov in izhodišč, ki jih povzemamo v nadaljevanju.

Sogovorniki so ugotovili, da je problematičen celoten sistem, na več nivojih. Eden od izpostavljenih je sistem nacionalne kvalifikacije poklicev, ki ni aktualiziran. V njem manjka veliko poklicev iz kulturnega sektorja, ob tem pa ravno nevladni sektor zelo dobro rešuje določena vprašanja. Prav tako ni usposabljanj za nevladne organizacije na področju kulturno-umetnostne vzgoje, ni profesionalizacije na tem področju, ni definiranih kadrov, ki naj bi se s tem ukvarjali.

Uvodoma mnenje, da resen pristop zahteva najprej resno analizo, saj že v izhodišču sploh ni jasno, kaj kulturno-umetnostna vzgoja pomeni. Tako nimamo niti jasnih ciljev, projekcij, ki bi bile vezane na konkretne aktivnosti in s tem povezane finance. Ni jasnega akcijskega načrta in predvidenih/rezerviranih financ za realizacijo ciljev in načrta upravljanja, na vseh nivojih. Ob tem se je treba zavedati, da morda ni treba takoj spremeniti celotnega sistema, ampak se lotiti pilotnih projektov, in potem širiti stvari, ki se izkažejo za uspešne/dobre prakse.

Menijo, da bi bilo smiselno, da šole dobijo sredstva za izvajanje teh vsebin, nevladni sektor pa pristopi kot ponudnik, ne pa da je breme pridobivanja sredstev spet na strani kulturnih organizacij. Naj pa te dobijo sredstva, ki bodo omogočile razvoj teh vsebin. Vse to mora nujno potekati z roko v roki z usposabljanjem učiteljev za prepoznavanje relevantnih vsebin oziroma vpeljavo mehanizma, ki bo definiral, katera so polja, s katerimi se morajo otroci srečati med izobraževanjem. Šole bi morale dobiti direktivo ministrstva, kolikšen je delež vsebin, ki morajo priti od zunaj. To je seveda povezano z denarjem, zato je treba zagotoviti sredstva šolam, da jih spodbujajo k povezovanju s kulturnimi organizacijami.

Velik problem udeleženci fokusnih skupin vidijo v neustreznem sodelovanju Ministrstva za kulturo in Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Obe ministrstvi bi morali oceniti vsebine enih (vzgojno-izobraževalnih ustanov) in drugih (kulturnih organizacij), skupaj pa nuditi podporo šolam in kulturnim ustanovam pri povezovanju. Odnos do sodobne umetnosti je na zelo nizkem nivoju; ker je učiteljem to področje neznano, otrok ne peljejo na tovrstne dogodke. Ministrstvo za kulturo ni sistemsko naredilo ničesar, da bi to spremenilo. Ni

medresorskega sodelovanja. Zaradi politike in kadrovanja znotraj institucij ni kontinuitete in tudi kakovostni kadri, ki jih ministrstvo ima, se ne izrabijo. Tako na Ministrstvu za kulturo kot na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport je celotno medsektorsko sodelovanje odvisno od ene osebe, ki je gonilo vseh poskusov premakniti stvari na tem področju.

Smiselno bi bilo na sistemski ravni pogledati, kako so stvari rešene na področju športa. Verjetno bi tam lahko našli uporabne rešitve. Udeleženci menijo, da bi morala imeti šport in kultura v šolah enakovreden položaj, pa je realnost daleč od tega. Predlagajo pregled praks v športu – tam gre za povezana sistema in je bolj vpeto in vseživljenjsko naravnano. Lahko bi potegnili zanimive vzporednice na sistemski ravni; imamo nacionalni program na področju športa in veliko so naredili na popularizaciji.

V dveh fokusnih skupinah so v povezavi z razpravo o medsektorskem povezovanju izpostavili tudi težavo s certificiranjem znanj, pridobljenih na tovrstnih aktivnostih in delavnicah. Udeleženec je izpostavil, da je problem tudi v iskanju vstopnih točk v kurikulum in da je težko certificirati znanja, ki jih učenci dobijo s kulturno vzgojo. Zagotovo gre za neke spretnosti, ki jih sam predmetnik ne zagotavlja – tudi v smislu večje zaposljivosti. Udeleženka druge skupine je menila, da bi bilo dobro razviti sistem, ki bi omogočal vrednotenje (vsaj izjemnih) dosežkov na področju kulture in udejstvovanja v prostočasnih vsebinah kulturno-umetnostne vzgoje. To bi dodatno spodbudilo otroke in povezovanje sektorjev. Udeleženci imajo tudi to izkušnjo, da se projektov in dela, kjer sodelujejo šole in kulturna organizacija, ne da vključiti v izobraževalni proces – tudi ko učitelji pomagajo pri razvijanju in snovanju projekta –, in potem morajo kulturne organizacije pisati opravičila za izostanke od pouka, učiteljem pa to predstavlja dodatno delo, ki ni upoštevano, plačano ali kako drugače nagrajeno.

Ena od tržnih niš za kulturne nevladne organizacije je zagotovo t. i. razvijanje kompetenc, ki jih šole ne dajo, so pa prisotne in jih lahko krepijo sodobne umetnosti (npr. krepitev retoričnih sposobnosti in javnega nastopanja, tehnična znanja). S tem se viša zaposljivost aktivnih/vključenih posameznikov. Morda je treba šolam kulturo in umetnost ponuditi kot sredstvo za razvijanje in krepitev vsebin družbene vzgoje, komunikacije, timskega dela, saj so ti elementi v kulturi zelo prisotni – gre za prepletanje lastnih kompetenc in sodelovanja.

Za konec naj zapisano podčrtamo še z ugotovitvijo, ki se je kot glavni poudarek izrisala v vseh treh fokusnih skupinah. Največja težava celotnega področja kulturno-umetnostne vzgoje je v tem, da sloni na osebnem entuziazmu, preferencah in kompetencah posameznikov, ki jih področje zanima. Zato je razvijanje dolgoročnih programov in sodelovanj, ki bi imela učinek, praktično nemogoče. Ta ugotovitev velja za medsektorsko sodelovanje tako na nivoju sodelovanja med pristojnima ministrstvom, vzgojno-izobraževalnih ustanov in nevladnih kulturnih organizacij, ki v izboljšanje razmer vlagajo veliko energije, vendar zaradi pomanjkanja sistema izgorevajo.

Fokusne skupine so se po trajanju in poti pogovorov med seboj razlikovale. Teme smo začeli v različnem vrstnem redu, velikokrat so se spontano nizale kar same. Zaključimo lahko, da smo v vseh treh fokusnih skupinah govorili o podobnih izkušnjah in težavah, s katerimi se organizacije srečujejo. Prav tako so se večkrat pojavili sorodni predlogi za izboljšave. Na tem mestu

podajamo kratek skupen povzetek ključnih ugotovitev in predlogov. Povzetki, transkripti in zvočni posnetki so shranjeni v arhivu Društva Asociacija.

8. Predlogi za nadaljnje korake

Izhajajoč iz opravljene analize dokumentov in anket ter pogovorov v okviru fokusnih skupin, se odpirajo nekatere ideje za spremembe, ki bi lahko olajšale delo akterjev na področju kulturno-umetnostne vzgoje. Del teh je možen brez večjih sistemskih sprememb, nekateri predlogi pa so lahko tudi izhodišča za izboljšanje stanja na sistemski ravni. Ugotavljamo, da so udeleženci v nekaterih primerih ponudili konkretne rešitve za ukrepe, ki jih najdemo tudi v Nacionalnem programu za kulturo 2014-2017.

Uvodoma nekaj opomb in predlogov, ki izhajajo iz Nacionalnega programa za kulturo. V prečnem poglavju o kulturno-umetnostni vzgoji je pri drugem ukrepu Cilja 1 zapisano: »Sodelovanje nacionalne mreže koordinatorjev KUV v VIZ (predstavniki tima, ki v VIZ skrbi za izvajanje načrtovanih kulturnih dejavnosti) in koordinatorjev v KU, kar bo na nacionalni, regionalni in lokalni ravni prispevalo k načrtnejši in organizacijsko učinkovitejši izvedbi kakovostne KUV.« (Ministrstvo za kulturo 2014) Kot smo poudarili večkrat v dokumentu, številne nevladne organizacije niso seznanjene s tem mehanizmom. Prav tako je treba **(I) zagotoviti dostop do baze koordinatorjev kulturno-umetnostne vzgoje tudi nevladnim organizacijam** in hkrati v bazo vključiti tudi koordinatorje nevladnih kulturnih organizacij. Priporočljivo bi bilo šole pozvati, da na svojih spletnih straneh objavijo kontakte koordinatorjev. V nadaljevanju je treba **(II) koordinatorjem kulturno-umetnostne vzgoje v šolah in vrtcih zagotoviti informacije o tem, kaj sploh je njihova vloga, ter jih z mehanizmi spodbude in nagrajevanja spodbuditi k usposabljanju in obiskovanju kulturnih dogodkov**. Eden od predlogov je, da se jim določi, koliko in katero vrsto dogodkov morajo obiskati v šolskem letu. To delo naj se vključi v redni obseg njihovega dela. Nujna sta torej (1) skrb za ustrezna usposabljanja pedagogov in (2) ustrezen sistem motiviranja (točkovanje za napredovanje, ki se tudi finančno ovrednoti, in to, da se vsebine, projekti in različne oblike sodelovanja s kulturnimi ustanovami štejejo v redne delovne obveznosti učiteljev in učiteljic, ne da gre to v njihov prosti čas). Usposabljanje naj ne zajema le občasnih obveznih seminarjev, ampak mora biti učitelj spodbujen (ali zavezan), da v šolskem letu obišče določeno število raznovrstnih kulturnih dogodkov, kar mu bo omogočalo stik s sodobno produkcijo in zmanjšalo strah pred neznanim, ki hromi njegovo delo. To naj velja vsaj za tiste učitelje, ki so v šoli določeni za oblikovanje kulturnih vsebin, ki se jih udeležujejo učenci in dijaki. Konec koncev je »zagotavljanje strokovnega usposabljanja na področju kulturno-umetnostne vzgoje za strokovne delavce v kulturi ter vzgoji in izobraževanju« eden od ciljev Nacionalnega programa za kulturo. V povezavi s projektom Pet medresorskih mrežnih projektov kulturno-umetnostne vzgoje v okviru projekta »Kulturna šola« je zapisan ukrep: »Zagotoviti dodatno strokovno usposabljanje projektnih vodij za izvajanje mrežnih projektov ter dodatno usposabljanje mentorjev (od delavnic in seminarjev do daljših oblik poglobljenega usposabljanja).« (Ministrstvo za kulturo 2014) V kazalnik »Število usposobljenih projektih vodij v VIZ (2012: 0; 2017: 50)« naj se **(III) vključi spremljanje izvajalcev glede na status (javni zavod/nevladna organizacija) in skladno s tem razporeja sredstva, namenjena za**

strokovna usposabljanja. Številna tovrstna usposabljanja nevladne organizacije že zagotavljajo s pomočjo sredstev Evropske unije, zato naj se te vsebine tudi ustrezno podpre preko zagotavljanja (a) ažurnih in avtomatskih sredstev za spodbudo prijavam (po vzoru Javnega poziva za sofinanciranje projektov, ki so bili v letih 2012 ali 2013 izbrani na razpisih programa EU Kultura (2007–2013) in MEDIA 2007 in v letu 2014 še vedno potekajo ter jih bo v letu 2014 sofinancirala Republika Slovenija iz proračuna, namenjenega za kulturo) in (b) paritetnih sredstev, ki zvišujejo poslovno kredibilnost prijavljenih projektov.

V Cilju 2 v poglavju Kulturno-umetnostna vzgoja je zapisan ukrep: »Na nacionalni ravni oblikovati kriterije kakovostnih projektov oziroma programov KUV na vseh področjih kulture, katerih rezultat bo predlog priporočenih kakovostnih vsebin KUV.« (Ministrstvo za kulturo 2014) Za nekatera področja taki sezname že obstajajo, treba pa je **(IV) zagotoviti, da bodo na priporočilne sezname vključeni tudi kakovostni projekti in programi nevladnih organizacij, in jih tako postaviti v enakovreden položaj z javnimi zavodi.** V navezavi s tem je določen tudi kazalnik »Izdelani priporočilni sezname vsebin KUV na posameznih kulturnih področjih (2012: 1 – knjiga; 2014: 3 – film in gledališče; 2015: 6 – glasbena in likovna umetnost ter muzeji).« (Ministrstvo za kulturo 2014) Nujno je **(V) v načrt oblikovanja priporočilnih seznamov vključiti tudi izdelavo priporočilnih seznamov za dve najbolj deficitarni področji, ki ju javni zavodi ne pokrivajo – to sta področji sodobnega plesa in intermedijskih umetnosti.**

V sodelovanju s Predmetnimi skupinami Zavoda RS za šolstvo naj se **(VI) znotraj kurikula zagotovi dovolj prostora za sodelovanje z zunanjimi izvajalci in ustvarjanje vsebin s strani učiteljev.** Pri tem naj se kot primer dobre prakse upošteva prakso t. i. »odprtih kurikulov« in urejenost sistema v Italiji, kjer imajo po izkušnjah nekaterih nevladnih organizacij učitelji veliko preostale roke. Sodelovanje poklicnih umetnikov pri umetnostni vzgoji priporočajo različne študije (Bamford 2006; National Advisory Committee on Creative and Cultural Education (NACCCE) 1999; Sharp in Le Métais 2000). Glavni razlogi, ki jih navajajo, so: izboljšanje kakovosti učenja in poučevanja umetnosti, spodbujanje k večji ustvarjalnosti, izboljšanje učiteljevega znanja in samozavesti in zagotavljanje dostopa do široke palete kulturnih virov. Bamfordova prepozna povezavo med kakovostjo umetnostne vzgoje in vključevanjem umetnikov: »Kakovostna umetnostna vzgoja teži k tesnemu partnerstvu med šolami in zunanjimi umetniškimi in drugimi organizacijami v skupnosti.« (Bamford 2006) Doslej je o obsegu in načinih, s katerimi šolski sistemi omogočajo takšna sodelovanja, znanega relativno malo. (Eurydice 2010, 11) Primer naj bo ureditev v avstrijskih šolah, kjer šole preko projektov zaposlujejo tudi umetnike. Ti prevzemajo vlogo svetovalca, s katerim se učitelji lahko sproti posvetujejo, kako kulturne vsebine in prakse vključevati v izobraževalni proces – npr. fotografijo v fiziko (hitrost s pomočjo premikanja sličic/animacije).

Naslednji ukrep je **(VII) vključitev predstavnika nevladnih organizacij med deležnike, združene v nacionalno koordinacijsko telo za razvoj bralne kulture na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport.**

Vzpostavi naj se **(VIII) sistem certificiranja znanj, pridobljenih z udeleževanjem v aktivnostih kulturno-umetnostne vzgoje.** Te vsebine zagotavljajo nekatere ključne življenjske

kompetence, ki jih šolski sistem ne more, zato jih je nujno ovrednotiti. To bi nedvomno še dodatno pripomoglo k povezovanju obeh sektorjev. Ravno v prispevku k razvijanju nekaterih ključnih kompetenc, individualnih in skupnostnih, je največji potencial nevladnega kulturnega sektorja. Ta je podprt tudi z novimi usmeritvami evropskih finančnih shem, ki se v novi perspektivi iz infrastrukture preusmerjajo v mehke vsebine.

Izjemno pomembna je tudi preureditev sistema javnega financiranja. Na tem področju kot ukrepe predlagamo **(IX) zvišanje sredstev za razvoj, izvajanje in ohranjanje kontinuitete vsebin kulturno umetnostne vzgoje**. Zagotovi naj se stabilno financiranje, možnost avansiranja tudi na lokalnem nivoju in zadostna avtomatična paritetna sredstva za organizacije, ki so uspešne pri pridobivanju sredstev iz evropskih finančnih shem. Preko sistema dialoških skupin naj se **(X) vključi izvajalce projektov in programov k oblikovanju ciljev, kriterijev in meril za evalvacijo v sistemu javnih razpisov**, saj obstoječi razpisi kažejo na nepoznavanje tako področja kulturno-umetnostne vzgoje kot posebnosti posameznih polj umetnosti. Za izboljšanje sistema javnega financiranja naj se **(XI) uvede obvezno terensko delo uradnikov in področnih svetovalcev za zagotavljanje poznavanja praktičnega dela na področju kulturno-umetnostne vzgoje**, samih vsebin in načina izvajanja sofinanciranih programov. Svetovalci bi morali hoditi na programe, ki jih ministrstvo in občine financirajo. Le tako lahko presoja, ali se neke vsebine kakovostno izvajajo, namesto da se preverjajo samo finance in število obiskovalcev. Financer na ta način dejansko stoji za programom, ki ga podpira. Naj se sistemsko uredi tako, da se terensko delo šteje v delovni čas.

Zaradi poplave ponudnikov vsebin in aktivnosti za otroke je nujno **(XII) razviti sistem preverjanja kakovosti – programov in izvajalcev –, ki bo olajšal izbiro koordinatorjem kulturno-umetnostne vzgoje**. Odgovora na to, kako oblikovati tak sistem brez dodatnega birokratskega bremena, nimamo. Delna rešitev oziroma vsaj prvi korak k reševanju tega problema in hkrati prispevek k boljši povezanosti kulturnega in vzgojno-izobraževalnega sektorja na nivoju lokalnih skupnosti je lahko ta, da se **(XIII) javno podprti programi priporočajo vzgojno-izobraževalnim ustanovam, katerih ustanoviteljica je občina**. Izbira teh vsebin naj se, na strani vzgojno-izobraževalnih zavodov, tudi finančno stimulira (na primer 5 EUR na otroka, če izberejo program, ki ga financira občina). Na ta način se dolgoročno vzgaja publika za programe, ki jih je občina že prepoznala kot kakovostne in jih kot take tudi finančno podpira. Vsekakor pa je za vzpostavitev kakršnegakoli sistema presojanja kakovosti nujno sodelovanje predstavnikov nevladnih organizacij, ki poznajo specifične delovanja v nevladnem sektorju, in neodvisnih strokovnjakov/umetnikov pri oblikovanju kriterijev – zlasti na področjih, ki jih javni zavodi sploh ne pokrivajo. Pred tem pa mora biti uresničen tudi zgoraj zapisan ukrep obveznega terenskega dela za področne svetovalce in politične odločevalce.

Če torej povzamemo:

(I) zagotoviti dostop do baze koordinatorjev kulturno-umetnostne vzgoje nevladnim organizacijam;

- (II) koordinatorjem kulturno-umetnostne vzgoje v šolah in vrtcih zagotoviti informacije o tem, kaj sploh je njihova vloga, ter jih z mehanizmi spodbude in nagrajevanja spodbuditi k usposabljanju in obiskovanju kulturnih dogodkov;
- (III) vključiti v evalvacije spremljanje izvajalcev programov usposabljanja učiteljev glede na status (javni zavod/nevladna organizacija) in skladno s tem razporejati sredstva, namenjena za strokovna usposabljanja;
- (IV) zagotoviti, da bodo na priporočilne sezname vključeni tudi kakovostni projekti in programi nevladnih organizacij in jih tako postaviti v enakovreden položaj z javnimi zavodi;
- (V) v načrt oblikovanja priporočilnih seznamov vključiti tudi izdelavo priporočilnih seznamov za dve najbolj deficitarni področji, ki ju javni zavodi ne pokrivajo – to sta področji sodobnega plesa in intermedijskih umetnosti;
- (VI) znotraj kurikula zagotoviti dovolj prostora za sodelovanje z zunanjimi izvajalci in ustvarjanje vsebin s strani učiteljev;
- (VII) vključiti predstavnika nevladnih organizacij med deležnike, združene v nacionalno koordinacijsko telo za razvoj bralne kulture na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport;
- (VIII) vzpostaviti sistem certificiranja znanj, pridobljenih z udejstvovanjem v aktivnostih kulturno-umetnostne vzgoje;
- (IX) zvišati sredstva za razvoj, izvajanje in ohranjanje kontinuitete vsebin kulturno-umetnostne vzgoje;
- (X) vključiti izvajalce projektov in programov k oblikovanju ciljev, kriterijev in meril za evalvacijo v sistemu javnih razpisov;
- (XI) uvesti obvezno terensko delo uradnikov in področnih svetovalcev za zagotavljanje poznavanja praktičnega dela na področju kulturno-umetnostne vzgoje;
- (XII) razviti sistem preverjanja kakovosti – programov in izvajalcev –, ki bo olajšal izbiro koordinatorjem kulturno-umetnostne vzgoje;
- (XIII) na lokalnem nivoju naj občine javno podprte programe priporočajo vzgojno-izobraževalnim ustanovam, katerih ustanoviteljica je občina.

9. Literatura in viri

- Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve. Dostopno prek: www.ajpes.si (22. februar 2015)
- Art kino mreža – združenje kinematografov in prikazovalcev kakovostnega in umetniškega filma Slovenije. Dostopno prek: <http://artkinomreza.si/nacionalni-filmsko-vzgojni-program/>
- - -. 2014. *Poročilo o izvajanju nacionalnega filmsko-vzgojnega programa v Art kino mreži Slovenije*. Domžale. Interno gradivo za Razširjeno sejo upravnega odbora AKMS.
- Bamford, Anne 2006. *The Wow Factor: Global research compedium on the impact of the arts in education*. Münster: Waxmann Verlag. Dostopno prek: <https://books.google.si/books?id=ZEaxmwG9n4EC&printsec=frontcover&hl=sl#v=onepage&q&f=false> (12. december 2015)
- Bucik, N., Požar Matijašič, N., Pirc, V. (ur.). 2011. *KULTURNO-umetnostna vzgoja: priročnik s primeri dobre prakse iz vrtcev, osnovnih in srednjih šol*. Ljubljana. Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno prek: <http://www.zrss.si/kulturnoumetnostnavzgoja/publikacija.pdf> (13. januar 2015)
- Deacon, David, Michael Pickering, Peter Goldnig in Graham Murdock. 1999. *RESEARCHING COMMUNICATIONS; A Practical Guide to Methods in Media and Cultural Analysis*. Great Britain: Department of Social Sciences, Loughborough University.
- Eurydice. 2010. *Kulturno-umetnostna vzgoja v šolah po Evropi*. Ljubljana. Ministrstvo za šolstvo in šport. Dostopno prek: <http://www.kulturnibazar.si/kulturna-vzgoja-gradiva/nacionalna-in-mednarodna-strokovna-literatura/splosna-literatura/knjige-prirocniki-in-zborniki/> (13. januar 2015)
- Hrženjak, M. 2004. *Kulturna vzgoja: evalvacijska študija*. Ljubljana. Mirovni inštitut. Dostopno prek: http://www.mk.gov.si/si/podatki/raziskave_in_analize/umetnost (23. januar 2015)
- Hrženjak, Majda in Valerija Vendramin. 2003. *Kulturna vzgoja skozi otroško literaturo*. Ljubljana. Mirovni inštitut. Dostopno prek: http://www.mk.gov.si/si/podatki/raziskave_in_analize/umetnost (23. januar 2015)
- Hrženjak, Majda in Valerija Vendramin. 2005. *Kulturna vzgoja: dostopnost kulture ter povezovanje med kulturo in izobraževanjem – iskanje konceptualnih in sistemskih rešitev*. Ljubljana. Mirovni inštitut. Dostopno prek: [Http://www.mk.gov.si/si/podatki/raziskave_in_analize/umetnost](http://www.mk.gov.si/si/podatki/raziskave_in_analize/umetnost) (23. januar 2015)
- James, Nalita in Hugh Busher. 2009. *Online interviewing*. London. Sage Publications Ltd.
- Kalton, Graham in Vasja Vehovar. 2001. *Vzorčenje v anketah*. Ljubljana. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
- Klemenčič, Sonja in Valentina Hlebec. 2007. *Fokusne skupine kot metoda presojanja in razvijanja kakovosti izobraževanja*. Ljubljana. Andragoški center Slovenije. Dostopno prek: <http://poki.acs.si/documents/N-49-3.pdf> (21. februar 2015)

- Krek, Janez in Mira Metljak (ur.). 2011. *Bela knjiga v vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*. Ljubljana. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno prek: http://www.belaknjiga2011.si/pdf/bela_knjiga_2011.pdf (13. januar 2015)
- Mestna občina Celje. 2014. *PROGRAM ZA KULTURO Mestne občine Celje 2014–2020*. Dostopno prek: http://moc.celje.si/images/Datoteke/Seje_Mestnega_Sveta/28_redna_seja_MS_MOC_1_7_2014/Program_kultura_MOC/PROGRAM_ZA_KULTURO_MOC_2014_2020_13_6_2014.pdf (9. marec 2015)
- Mestna občina Kranj. 2015. *Program kulture v Mestni občini Kranj 2015–2019*. Dostopno prek: http://www.kranj.si/files/06_mestna_obcina/javni_razpisi_in_narocila/2015/program-kulture-v-mestni-obcini-kranj2015-2019_predlog-za-javno-obravnavo.pdf (20. februar 2015)
- Mestna občina Ljubljana. 2012. *Strategija razvoja kulture v Mestni občini Ljubljana 2012–2015*. Dostopno prek: <http://www.ljubljana.si/si/mol/mestna-uprava/oddelki/kultura/> (20. februar 2015)
- Mestna občina Maribor. 2015. *Resolucija o Lokalnem programu kulture v Mariboru za obdobje 2015–2020*. Dostopno prek: <http://www.maribor.si/dokument.aspx?id=24885> (20. februar 2015)
- Mestna občina Nova Gorica. 2014. *Lokalni program za kulturo v Mestni občini Nova Gorica 2014–2017*. Dostopno prek: file:///C:/Documents%20and%20Settings/Ur%C5%A1ka/My%20Documents/Downloads/JULIJ_16_1.pdf (9. marec 2015)
- Mestna občina Ptuj. 2011. *Lokalni program za kulturo za obdobje 2011–2014*. Dostopno prek: <http://www.ptuj.si/pdf/lokalni-program-za-kulturo-2011-2014.pdf> (20. februar 2015)
- Mestna občina Slovenj Gradec. 2014. *Lokalni program za kulturo Mestne občine Slovenj Gradec*. Dostopno prek: http://www.slovenjgradec.si/media/uploads/files/Lokalni%20program%20kulture%20MO%20SG_4_2.pdf (20. februar 2015)
- Mestna občina Velenje. 2014. *Lokalni program kulture Mestne občine Velenje 2014–2020*. Dostopno prek: <http://arhiva.velenje.si/vestniki/2014/vestnik%2020-2014%20%20objava.pdf> (9. marec 2015)
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. *Kurikulum za vrtce*. 1999. Ljubljana. Strokovni svet RS za splošno izobraževanje, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Dostopno prek: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/vrtci/pdf/vrtci_kur.pdf (17. januar 2015)
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. 2009. *Nacionalne smernice za kulturno-umetnostno vzgojo*. Dostopno prek: <http://www.kulturnibazar.si/kulturna-vzgoja-gradiva/nacionalni-in-mednarodni-strateski-dokumenti/> (13. januar 2015)
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. 2014. *Sklep o merilih za zagotavljanje sredstev za kritje materialnih stroškov osnovnih šol*. Dostopno prek:

http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/okroznice/OS/2014/Sklep_merila_materialni_stroski_OS_12_3_2014_pop.pdf (20. januar 2015)

- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Dostopno prek: <http://www.mizs.gov.si/> (18. januar 2015)
- Ministrstvo za kulturo RS. 2008. *Resolucija o Nacionalnem programu za kulturo 2008–2011*. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=85932> (30. januar 2015)
- Ministrstvo za kulturo RS. 2014. *Nacionalni program za kulturo 2014–2017*. Dostopno prek: <http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Drugo/novice/NET.NPK.pdf> (12. januar 2015)
- Ministrstvo za kulturo (in šport). Dostopno prek: <http://www.mk.gov.si/>
- National Advisory Committee on Creative and Cultural Education. (1999). *All Our Futures: Creativity, Culture and Education*. London: DFEE Dostopno prek: <http://sirkenrobinson.com/pdf/allourfutures.pdf> (12. januar 2015)
- Pečjak, S. 2009. *Učinki načrtne kulturne vzgoje na kulturno dejavnost učencev v osnovnih šolah: PREDLOG MODELA KULTURO-UMETNOSTE VZGOJE, končno poročilo*. Ljubljana. Filozofska fakulteta. Dostopno prek: http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/raziskave-analize/kulturna_politika/Kulturna_vzgoja_2009.pdf (20. januar 2015)
- *PRIPOROČILO EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje*. Uradni list Evropske unije L 394/10. 2006. Dostopno prek: <http://www.kulturnibazar.si/data/upload/Priporocilo.pdf> (13. januar 2015)
- Požar Matijašič, Nada in Nataša Bucik (ur.). 2008. *Kultura in umetnost v izobraževanju – popotnica 21. stoletja*. Ljubljana. Pedagoški inštitut.
- *Pravilnik o posodabljanju vzgojno-izobraževalnega dela*. Ur. l. RS, št. 7/2014. Dostopno prek: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV12027> (18. januar 2015)
- Sharp, C. and Le Métais, J. 2000. *The Arts, Creativity and Cultural Education: an International Perspective* (International Review of Curriculum and Assessment Frameworks). London: QCA. Dostopno prek: <https://www.nfer.ac.uk/publications/CAA01> (12. januar 2015)
- Šola za ravnatelj. Dostopno prek: <http://www.solazaravnatelje.si/>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). 2006. *Road Map for Art Education*. Dostopno prek: http://www.unesco.org/fileadmin/multimedia/HQ/CLT/CLT/pdf/Arts_Edu_RoadMap_en.pdf (13. januar 2015)
- *Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI)*. Ur. l. RS, št. 16/2007. Dostopno prek: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO445> (17. januar 2015)
- *Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK-UPB1)*. Ur. l. RS, št. 77/2007. Dostopno prek: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5218> (12. januar 2015)

- Zavod Republike Slovenije za šolstvo. 2014. *Katalog programov obveznih izbirnih vsebin oz. interesnih dejavnosti za srednješolce v šolskem letu 2014/15*. Dostopno prek: http://www.zrss.si/pdf/201112124935_katalog_urejen_oiv_2012_13_20nov12.pdf (12. januar 2015).
- Zavod Republike Slovenije za šolstvo. 2015. Razpis za ponudnike programov obveznih izbirnih vsebin in interesnih dejavnosti za srednješolce. Dostopno prek: <http://www.zrss.si/default.asp?rub=4818> (12. marec 2014)
 - - - Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno prek: <http://www.zrss.si/>
 Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje – analiza spletne strani projekta Nacionalne koordinacijske točke (NKT). Dostopno prek: http://www.ess.gov.si/o_zrsz/projekti_zavoda/nkt

10. Priloge

10.1 Priloga 1 – Anketna vprašanja

Q1 – Ali v vaši organizaciji izvajate programe ali projekte kulturno-umetnostne vzgoje (v nadaljevanju KUV)?

- ☐ Občasne projekte.
- ☐ Programe.
- ☐ Ne izvajamo.

Če je respondent izbral odgovor »Občasne projekte« ali »Programe«, je nadaljeval z odgovarjanjem na vprašanje Q2 spodaj. Če je izbral odgovor »Ne izvajamo«, pa se je anketa nadaljevala z odgovarjanjem na zadnji strani ankete od vprašanja Q39 dalje.

Q2 – Kdo koordinira področje kulturno-umetnostne vzgoje (KUV) v vaši organizaciji?

- ☐ Določeno imamo osebo (ali več oseb), ki se ukvarja izključno s programi in projekti KUV.
- ☐ Določeno imamo osebo (ali več oseb), ki se med drugim ukvarja s programi in projekti KUV.
- ☐ Več zaposlenih se občasno ukvarja s programi in projekti KUV.
- ☐ Nimamo jasne politike glede tega (odvisno od situacije različni sodelavci prevzemajo naloge s tega področja).
- ☐ Drugo:

Q3 – Kot kulturno-umetnostno vzgojo v naši organizaciji klasificiramo aktivnosti, ki ...

Možnih je več odgovorov.

- ☐ so primerne tudi za otroke in mladino;
- ☐ so namenjene primarno otrokom in mladini;
- ☐ so namenjene primarno otrokom in mladini ter jih izvajajo umetniki;
- ☐ so namenjene otrokom in mladini ter jih izvajajo mentorji s pedagoškimi kvalifikacijami;
- ☐ so namenjene otrokom in mladini ter jih izvajajo profesionalni kulturni delavci s pedagoško kvalifikacijo;
- ☐ so namenjene primarno otrokom in mladini ter jih izvajamo v sodelovanju profesionalnih umetnikov in strokovnjakov s pedagoško kvalifikacijo;
- ☐ so namenjene odraslim kot prostočasne dejavnosti;
- ☐ so namenjene odraslim kot strokovno usposabljanje.

Q4 – Kateri starostni skupini so namenjene dejavnosti kulturno-umetnostne vzgoje v vaši organizaciji?

Možnih je več odgovorov.

- ☐ vrtčevski otroci (2–5 let)
- ☐ prva triada osnovne šole
- ☐ druga triada osnovne šole
- ☐ tretja triada osnovne šole
- ☐ srednje šole (1. in 2. letnik)
- ☐ srednje šole (3. in 4. letnik)
- ☐ študentje
- ☐ strokovna usposabljanja za odrasle

Q5 – Aktivnosti iz segmenta kulturno-umetnostne vzgoje izvajamo:

Možnih je več odgovorov.

- ☐ kot prostočasne dejavnosti za otroke in mladino;
- ☐ kot prostočasne interesne dejavnosti za otroke in mladino v sodelovanju z vrtci in s šolami;
- ☐ kot dejavnosti v okviru vzgojno-izobraževalnega procesa (vključene v kurikulum) na vrtcih in šolah;
- ☐ kot dejavnosti v okviru vzgojno-izobraževalnega procesa (vključene v kurikulum) izven šol (npr. v svojih dvoranh).

Q6 – Od kod prihajajo spodbude k izvajanju projektov in programov kulturno-umetnostne vzgoje v vaši organizaciji?

Možnih je več odgovorov.

Notranje

Zunanje

Drugo: _____

Q7 – Katere so notranje spodbude k izvajanju projektov in programov kulturno-umetnostne vzgoje v vaši organizaciji?

Možnih je več odgovorov.

☐ vizija in poslanstvo organizacije; ☐ pobuda zaposlenih; ☐ narava naše dejavnosti nas je spontano privedla do tega;	• umetniki, s katerimi sodelujemo; • drugo: • nič od tega.
---	--

Q8 – Katere so zunanje spodbude k izvajanju projektov in programov kulturno-umetnostne vzgoje v vaši organizaciji?

Možnih je več odgovorov.

☐ povpraševanje	• obiskovalci
--	---

☐ financerji – vsebina in kriteriji javnih razpisov	• drugo: • nič od tega
--	---

Q18 – Kako določate cilje kulturno-umetnostne vzgoje v vaši organizaciji?

Možnih je več odgovorov.

- ☐ Preko kulturno političnih cilji financerjev (strateški dokumenti).
- ☐ Preko kriterijev in ciljev financerjev (razpisi).
- ☐ Izhajajo iz idej mentorjev.
- ☐ Izpeljani so iz poslanstva organizacije.
- ☐ Ne določamo posebnih ciljev kulturno-umetnostne vzgoje.

Q19 – Kako dolgo se v vaši organizaciji ukvarjate s kulturno-umetnostno vzgojo?

Možna sta največ dva odgovora.

- ☐ Od same ustanovitve organizacije.
- ☐ Odkar se aktivnosti na tem področju upošteva kot eden od ocenjevalnih kriterijev v razpisih.
- ☐ Odkar je za izvajanje teh vsebin možno pridobiti javna sredstva.
- ☐ Zadnjih 5 let.
- ☐ Več kot 5 let.
- ☐ Več kot 10 let.
- ☐ Več kot 15 let.

Q20 – Pri načrtovanju programov in projektov kulturno-umetnostne vzgoje sodelujemo z/s:

Možnih je več odgovorov.

- ☐ Vzgojno-izobraževalnimi ustanovami
- ☐ Zavodom RS za šolstvo
- ☐ Ministrstvom za kulturo
- ☐ Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport
- ☐ Strokovnjaki v naši organizaciji (pedagoška izobrazba, likovni pedagogi, andragogi ipd.)
- ☐ Umetniki v naši organizaciji oziroma tisti, s katerimi redno sodelujemo.
- ☐ Najetimi zunanjimi eksperti
- ☐ Uporabljamo notranje znanje organizacije in pretekle izkušnje.
- ☐ Drugo:

Q22 – Koliko sredstev na leto (približno) namenite programom in projektom kulturno-umetnostne vzgoje?

	€
--	---

Q21 – Iz katerega naslova v največji meri financirate razvoj in izvedbo programov in projektov kulturno-umetnostne vzgoje v vaši organizaciji? (Prosimo, da vire, ki veljajo za vas, razporedite po vrstnem redu glede na delež, 1 – najvišji delež, 6 – najnižji delež.)

	Vir ni relevanten za našo organizacijo	1 – največji delež	2	3	4	5	6 – najmanjši delež
Javna sredstva – domača, lokalna (npr. občina)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Javna sredstva – domača, nacionalna (npr. MK)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Javna sredstva – mednarodni razpisi (npr. program Kultura)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Šole (oziroma starši)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Udeleženci (vstopnine in kotizacije, brez šolskih skupin)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Podjetja	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Drugo:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q23 – V primeru, da dejavnosti izvajate v okviru vzgojno-izobraževalnega procesa, s katerimi predmeti znotraj kurikula se najpogosteje povezujete?

Q31 – V primeru, da dejavnosti izvajate v okviru vzgojno-izobraževalnega procesa, v kakšni obliki jih najpogosteje izvajate?

Možnih je več odgovorov.

☐ Kulturni dnevi

- ☐ Tehnični dnevi
- ☐ Posamezne delavnice
- ☐ Projektni dnevi
- ☐ Delo z nadarjenimi
- ☐ Izbirne vsebine
- ☐ Drugo:

Q32 – V kolikšni meri in na kakšen način vaše dejavnosti kulturno-umetnostne vzgoje spodbujajo meddisciplinarno sodelovanje?

Možnih je več odgovorov.

- ☐ Tematike obravnavamo z vidika različnih disciplin.
- ☐ Izvajalci sodelujejo z umetniki, znanstveniki in drugimi strokovnjaki z različnih področij.
- ☐ Sodelujemo z drugimi organizacijami z različnih področij.
- ☐ Ne delujemo meddisciplinarno.

Q33 – V kolikšni meri vaše dejavnosti kulturno-umetnostne vzgoje spodbujajo znanja na področju digitalnih tehnologij oziroma vključujejo nove tehnologije ?

	Sploh ne velja	Ne velja	Niti niti	Velja	Povsem velja
Spodbujajo uporabo digitalnih produkcijskih tehnologij.	☐	☐	☐	☐	☐
Spodbujajo rabo digitalnih orodij za fotografijo, video in oblikovanje zvoka itd.	☐	☐	☐	☐	☐
Spodbujajo digitalno pismenost.	☐	☐	☐	☐	☐
Ne spodbujajo rabe digitalnih tehnologij.	☐	☐	☐	☐	☐

Q34 – Kako oglašujete vaše dejavnosti s področja kulturno-umetnostne vzgoje?

	Ne velja	Velja
Na spletnih straneh organizacije.	☐	☐
Na socialnih omrežjih.	☐	☐
S plakati v vrtcih in šolah.	☐	☐
S pošiljanjem ponudb vrtcem in šolam.	☐	☐
Preko obvestilnika naše organizacije.	☐	☐

S predstavitevijo v katalogu Kulturnega bazarja.	☐	☐
Drugo:	☐	☐

Q35 – Koliko naročil za izvedbo dejavnosti KUV ste pridobili na podlagi predstavitve na Kulturnem bazarju ali predstavitve v katalogu izvajalcev kulturno-umetnostne vzgoje v katalogu Kulturnega bazarja?

	Vpišite besedilo
V letu 2014	
V letu 2013	
V letu 2012	
Nimamo tega podatka.	
Naša ponudba ni objavljena v katalogu.	

Q36 – Prosimo, navedite področje (npr. ples, likovno področje, lončarstvo, gledališče, intermedijske umetnosti ipd.) programov in projektov kulturno-umetnostne vzgoje, ki jih izvajate v vaši organizaciji.

Q37 – Prosimo, kratko opišite tip (npr. delavnice, ogled predstav, pogovori z umetniki, tečaji ipd.) programov in projektov kulturno-umetnostne vzgoje, ki jih izvajate v vaši organizaciji.

Q38 – Prosimo, kratko opišite vsebino projektov in programov kulturno-umetnostne vzgoje, ki jo izvajate v vaši organizaciji. Če imate vsebine oziroma ponudbo za vzgojno-izobraževalne ustanove predstavljene na svojih spletnih straneh, zadostuje spletni naslov.

Q41 – Za konec vas prosimo, da izpolnite še nekaj podatkov o vaši organizaciji.

	Odgovor
Naziv organizacije:	
Sedež:	
Pravno-formalna oblika:	
Leto ustanovitve:	

Spletna stran:	
Kontaktna oseba za KUV:	
Telefon ali mobilni telefon kontaktne osebe:	
Elektronski naslov kontaktne osebe:	

Na spodnja vprašanja odgovorite, če ste pri prvem vprašanju izbrali odgovor: »Ne izvajamo.«

Q39 – Prosimo, navedite razlog, zakaj se s programi in projekti kulturno-umetnostne vzgoje v vaši organizaciji ne ukvarjate.

Možnih je več odgovorov.

- ☐ Nimamo sredstev za njihovo izvajanje.
- ☐ Nimamo ustreznih kadrov.
- ☐ Nismo zasledili povpraševanja.
- ☐ Narava naše dejavnosti ni primerna. Prosimo, navedite področje delovanja vaše organizacije (npr. film, ples, likovno področje, lončarstvo, intermedijske umetnosti ipd.)
- ☐ V preteklosti smo tovrstne aktivnosti izvajali, vendar ni bilo zanimanja.
- ☐ Drugo:

Q40 – Kot kulturno-umetnostno vzgojo v naši organizaciji klasificiramo aktivnosti, ki ...

Možnih je več odgovorov.

- ☐ so primerne tudi za otroke in mladino;
- ☐ so namenjene primarno otrokom in mladini;
- ☐ so namenjene primarno otrokom in mladini ter jih izvajajo umetniki;
- ☐ so namenjene otrokom in mladimi ter jih izvajajo mentorji s pedagoškimi kvalifikacijami;
- ☐ so namenjene otrokom in mladini ter jih izvajajo profesionalni kulturni delavci s pedagoško kvalifikacijo;
- ☐ so namenjene primarno otrokom in mladini ter jih izvajamo v sodelovanju profesionalnih umetnikov in strokovnjakov s pedagoško kvalifikacijo.

Q41 – Za konec vas prosimo, da izpolnite še nekaj podatkov o vaši organizaciji.

	Odgovor
Naziv organizacije:	
Sedež:	

74/81

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Pravno-formalna oblika:	
Leto ustanovitve:	
Spletna stran:	
Kontaktna oseba za KUV:	
Telefon ali mobilni telefon kontaktne osebe:	
Elektronski naslov kontaktne osebe:	

10.2 Priloga 2: Načrt za izvedbo fokusnih skupin

OBLIKOVANJE VSEBIN

- **Ciljne starostne skupine** – glede na anketo prevladujejo študentje, prva triada OŠ in zadnji letniki srednjih šol, najmanj je vsebin za vrtce; zakaj menijo, da je tako? Zanimivo je, da so v NPK ravno za te starostne skupine, tj. mladi od 15 leta dalje, navedeni kot skupina, za katero primanjkuje ponudbe.
- **Na kakšen način oblikujejo vsebine?** V raznih strategijah na področju kulturne vzgoje je velik poudarek na medsektorskem povezovanju. Ali in na kakšen način sodelujete z izobraževalnimi ustanovami – pri kreiranju vsebin?
- Pomudimo se za trenutek še pri **kriteriju kakovosti**. Konkurenca je velika, ogromno ljubiteljskih in komercialnih ponudnikov. Predlogi za nadziranje vsebin – certifikat kakovosti?

FINANCIRANJE

- Financiranje – kaj so glavni problemi, s katerimi se srečujete (poleg premalo razpoložljivih sredstev)? Ali imate kakšne predloge za izboljšanja v okviru obstoječih razpisov?
- Na osnovi ankete smo preverili, ali financiranje lahko predstavlja mehanizem za spodbujanje razvoja vsebin kulturne vzgoje.

Le 50 % respondentov (torej nominalno govorimo o štirih organizacijah, ki ustrezajo obema kriterijema), ki izvajajo KUV-vsebine (Kako dolgo izvajate vsebine KUV?), »odkar je za izvajanje teh vsebin možno pridobiti javna sredstva«, je izbralo tudi odgovor (zunanje spodbude) »financerji – vsebina in kriteriji javnih razpisov« pri naštevanju zunanjih spodbud. Glede na dobljene odgovore menimo, da to sicer je potencialni mehanizem, vendar ima vsaj v sedanji obliki – verjetno tudi zaradi omejenih finančnih virov – šibko moč.

Kaj menite vi?

- Kako bi po vašem mnenju morala MK in MIZŠ spodbujati vsebine kulturno-umetnostne vzgoje? S financiranjem, torej z več sredstvi. Z jasnejšimi smernicami za oblikovanje vsebin in oblik KUV, ne v obliki precej abstraktnih razpisnih kriterijev? Ali mogoče s povezovanjem nevladnih organizacij z VIZ?

ODNOSI S ŠOLAMI IN Z VRTCI, VKLJUČEVANJE V PROCESE FORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA

- Ali imajo dostop do baze koordinatorjev KUV? MK je namreč VIZ leta 2014 pozvalo, da jim sporočijo kontaktne podatke teh oseb.
- Kulturni bazar > ali mislite, da ima učinek na povezovanje šol in kulturnih ustanov, ali vplivajo na odprtost učiteljev za nove pristope?
- Rezultati ankete Q5. Ali kot nevladne organizacije lahko soustvarjate vsebine formalnega izobraževanja – kakšne so vaše izkušnje z vključevanjem v formalni proces izobraževanja? Ali mate vzpostavljena stalna, večletna sodelovanja z vrtci in s šolami, kjer skupaj z učitelji tudi razvijate vsebine glede na potrebe učnih predmetov?
- Ali se vam zdi, da imajo šole do NVO drugačen odnos kot do javnih zavodov? Kako to občutite?

Bi morda še kdo želel dodati kakšen komentar?

Scenarij

Predstavi sebe in cilje analize > Glede na to, da se KUV v zadnjih letih izpostavlja kot eno ključnih področij, smo želeli dobiti jasnejšo sliko o stanju na terenu in predvsem o tem, kateri so tisti ključni problemi, s katerimi se srečuje nevladni sektor. Izhajamo iz predpostavke, da smo konkurenčni ponudbi javnih zavodov, vendar je zaupanje VIZ do nevladnega sektorja manjše. Naš cilj je torej na sistemskem nivoju predlagati rešitve in spremembe, ki bodo nevladnim organizacijam olajšale dostop do izobraževalnega sektorja kot potencialnega naročnika.

Najprej nekaj besed o fokusni skupni kot metodi. Pomembno je, da vsi pridejo do besede in podajo svoje poglede na problem. Ni nujno, da pridemo do končnih zaključkov in sklepov, cilj je predvsem izluščiti ključne skupne probleme, s katerimi se srečujejo nevladne organizacije. Prosila bi, da se vsi poskušajo držati teme. Izvedenih bo več skupin, s čimer bomo omogočili primerljivost ugotovitev. Glede na to, da rezultati ankete niso pokazali bistvenih razlik med področji, se pri oblikovanju skupin nismo ravnali po tem kriteriju.

Pripravljene imamo tri sklope izhodišč: prvi je vezan na samo **vsebinsko** KUV, drugi na odnos in **sodelovanje** s šolami in z vrtci in tretji na **financiranje**.

Vmes bomo naredili kratek odmor.

Predstavitev udeležencev.

- SKLOP vprašanj / OBLIKOVANJE VSEBIN
- Vprašanje (13.10–13.15)
- Vprašanje (13.15–13.25)
- Vprašanje (13.25–13.35)
- SKLOP vprašanj / FINANCIRANJE
- Vprašanje (13.35–13.45)
- Vprašanje (13.45–14.00)
- Vprašanje (14.00–14.10)

ODMOR (5–10 minut)

- SKLOP vprašanj / SODELOVANJE S ŠOLAMI
- Vprašanje (14.20–14.25)
- Vprašanje (14.25–14.30)
- Vprašanje (14.30–14.40)
- Vprašanje (14.40–14.50)

10.3 Priloga 3: Dopis Ministrstva za kulturo lokalnim skupnostim

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Maistrova ulica 10, 1000 Ljubljana

T: 01 369 59 00

F: 01 369 59 01

E: gp.mk@gov.si

www.mk.gov.si

Skupnosti občin Slovenije
Združenju občin Slovenije
Združenju mestnih občin Slovenije
Lokalnim skupnostim

Številka: 610-21/2013/19
Datum: 30. 6. 2014

**Zadeva: SKRB ZA NAČRTO KULTURNO-UMETNOSTNO VZGOJO
NA NACIONALNI IN LOKALNI RAVNI**

Spoštovani,

Ministrstvo za kulturo si v sodelovanju s kulturnimi ustanovami po vsej Sloveniji, z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport, Zavodom RS za šolstvo ter tudi drugimi resorji (zdravje, okolje, prostor ...) že nekaj let na različne načine prizadeva za načrtnjšo kulturno-umetnostno vzgojo v vzgoji in izobraževanju, tako na nacionalni kot lokalni ravni.

V številnih občinah po vsej Sloveniji ste na področju kulturno-umetnostne vzgoje že zelo dejavni, mnogi tudi že zelo uspešno povezuje svoje kulturne ustanove in vzgojno-izobraževalne zavode ter jim pomagata, tako organizacijsko kot finančno, pri izvajanju kulturno-vzgojnih programov in projektov, ne le za otroke in mladino, temveč za vse generacije.

Lokalne skupnosti ste skladno s 14. členom dopolnjenega Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo zavezane k pripravi in sprejemu lokalnega programa za kulturo in upamo, da ste že oziroma boste v programu namenili pomemben prostor tudi kulturno-umetnostni vzgoji. Primeri dobrih praks iz lokalnih skupnosti, kjer to že uspešno izvajate, kažejo pozitivne učinke ne le na celostni razvoj otrok in mladih in kakovost vzgojno-izobraževalnih procesov in programov, temveč tudi na kakovost bivanja v širši lokalni skupnosti (pomembni so tudi medgeneracijski učinki).

Ker bi lahko pri številnih ukrepih na področju kulturno-umetnostne vzgoje skupaj z vami dosegli še boljše učinke (tako vsebinsko, organizacijsko kot finančno), vas vabimo k sodelovanju. **Prosimo vas, da nam čim prej, najkasneje pa do 15. julija 2014, sporočite ime in priimek, e-naslov in telefonsko številko osebe, ki v vaši lokalni skupnosti skrbi za kulturno-umetnostno vzgojo.** Ker gre za področje, ki preči kulturo in izobraževanje, predlagamo, da v občinah, kjer imate za to ločene službe, sporočite kontakte oseb iz obeh področij. Za kontakte s teh področij prosimo tudi Skupnost občin Slovenije, Združenje občin Slovenije in Združenje mestnih občin Slovenije. Podatke pošljite Nataši Bucik, nacionalni koordinatorki za kulturno-umetnostno vzgojo na Ministrstvu za kulturo na naslov: kuv.mk@gov.si.

10.4. Priloga 4: Okrožnica MK in MIZŽ o imenovanju koordinatorjev KUV v VIZ

REPUBLIKA
SLOVENIJA

MINISTRSTVO ZA
KULTURO

MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

RAVNATELJICAM IN RAVNATELJEM:

- VRTCEV
- OSNOVNIH ŠOL
- OSNOVNIH ŠOL S PRILAGOJENIM PROGRAMOM
- ZAVODOV ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE OTROK IN MLADOSTNIKOV S POSEBNIMI POTREBAMI
- SREDNIH ŠOL
- GLASBENIH ŠOL
- DIJAŠKIH DOMOV

Številka: 6034-1/2014/24

Datum: 16. junij 2014

ZADEVA: NACIONALNA SKRB ZA NAČRTHO KULTURNO-UMETNOSTNO VZGOJO V VZGOJI IN IZOBRAŽEVANJU

Spoštovani,

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstvo za kulturo in Zavod RS za šolstvo si že nekaj let na različne načine prizadevamo za načrtnejšo kulturno-umetnostno vzgojo v vzgoji in izobraževanju, tako na nacionalni kot lokalni ravni. Vzgojno-izobraževalni zavodi po vsej Sloveniji ste na tem področju že zelo dejavni, mnogi se že uspešno povezujete s kulturnimi ustanovami in umetniki in skupaj z njimi izvajate raznolike kulturno-vzgojne projekte na različnih področjih umetnosti.

V nadaljevanju smo pripravili nekaj informacij in priporočil, ki lahko prispevajo k še načrtnejši kulturno-umetnostni vzgoji v vašem vzgojno-izobraževalnem zavodu (v nadaljevanju VIZ) in so pomembne prav sedaj, v času priprave vaših letnih delovnih načrtov za šolsko leto 2014/15:

1. Vabimo vas k imenovanju koordinatorjev kulturno-umetnostno vzgojo v vzgojno-izobraževalnih zavodih

Že nekaj let ugotavljamo, da bi lahko kulturno-umetnostno vzgojo (v nadaljevanju KUV) izvajali še učinkoviteje, če bi imeli **vzpostavljeno mrežo koordinatorjev KUV v VIZ in v kulturnih ustanovah** (v nadaljevanju KU), zato smo si v *Nacionalnem programu za kulturo 2014-2017* zadali to kot skupen medresorski cilj.

V vsakem VIZ se že sedaj izvajajo številne kulturno-vzgojne dejavnosti, mnogi imate že **imenovane koordinatorje KUV**, vendar smo prepričani, da bomo z vzpostavitvijo mreže koordinatorjev KUV v VIZ in KU lahko vsi skupaj prispevali k načrtnejši in dostopnejši KUV. Povezovanje nam bo lahko pomagalo pri izboljšanju pogojev za izvajanje KUV ter omogočilo boljšo dostopnost z različnih vidikov: vsebinsko, geografsko in finančno. Možnost izmenjave informacij o primerih dobrih praks v VIZ in KU, zlasti pa primerih partnerskega povezovanja, lahko zagotovo prispeva h kakovosti kulturno-vzgojnih vsebin in k raznolikosti pristopov.

Prednosti vzpostavitve koordinatorjev KUV v VIZ in povezovanja v mrežo:

- koordinator/ji KUV v VIZ so deležni brezplačnega strokovnega usposabljanja in so redno informirani o različnih aktualnih KUV dogodkih;
- koordinatorju KUV v VIZ bodo KU omogočile brezplačni predogled kulturno-vzgojnih vsebin (predstav, razstav ...);
- koordinatorji VIZ in KU v mreži izmenjujejo pozitivne izkušnje (primere dobrih praks), so obveščeni o aktualnih razpisih na področju KUV, kjer lahko kandidirajo bodisi kot partnerji, ali pa lahko koristijo ponudbo pri izbranih izvajalcih projektov;
- povezovanje v mrežo bo VIZ omogočalo skupno načrtovanje kulturnih dejavnosti (npr. več VIZ se dogovori in povabi na gostovanje gledališko, filmsko ali plesno predstavo – pridobi popust, zniža stroške prevozov otrok in mladine, zniža stroške prevoza scene ...), skupne dogovore za obiske umetnikov v VIZ (prihranki); možnost povezovanja pri izvajanju interesnih dejavnosti, izbranih predmetov s področja kulture ...

Prosimo vas, da **najkasneje do 30. junija 2014** na e-naslov kuv.mk@gov.si sporočite **ime (ali več imen, odvisno od organiziranosti in velikosti vašega VIZ) in kontakte strokovnega delavca (telefon, e-naslov)**, ki je v vašem VIZ koordinator KUV oziroma bo prevzel vlogo koordinatorja KUV v vašem zavodu.

2. Vse, ki v VIZ načrtujete KUV dejavnosti, obveščamo, da je od 26. maja 2014 naprej na spletni strani www.katalog.kulturnibazar.si dostopen **e-Katalog ponudbe kulturno-umetnostne vzgoje za šolsko leto 2014/2015**, ki je nadomestil dosednji tiskani katalog Kulturnega bazarja.

Katalog je odličen pripomoček za **načrtovanje KUV dejavnosti v VIZ**, saj na enem kraju predstavlja ponudbo KU iz vse Slovenije. V **novi e-obliki** prinaša vrsto prednosti – pridobivanje informacij po posameznih področjih umetnosti, po starostnih skupinah otrok, po regijah, neposredne kontakte in povezave s koordinatorji KUV v KU itd. Vključuje tudi ponudbo **strokovnih usposabljanj za KUV**, namenjenih strokovnim delavcem v vzgoji in izobraževanju ter kulturi.

Pozitivni odzivi na katalog kažejo, da tako zbrana ponudba pomembno prispeva k partnerskemu sodelovanju med VIZ in KU, boljšemu poznavanju različnih področij kulture ter tudi k boljši dostopnosti – strokovni delavci v VIZ s pomočjo kataloga hitreje in učinkoviteje načrtujejo KUV dejavnosti. Obširnejše informacije o e-katalogu bodo prejeli vsi strokovni delavci, ki jih boste VIZ imenovali kot svoje koordinatorje KUV.

3. VIZ vabimo, da v svoj **letni delovni načrt za šolsko leto 2014/15 vključite obisk Kulturnega bazarja 2015, ki bo v sredo, 18. marca 2015** v Cankarjevem domu v Ljubljani.

Strokovne delavce različnih predmetov oziroma področij, še posebej pa predstavnike timov, ki v VIZ skrbite za načrtno KUV ter seveda koordinatorje KUV v VIZ vabimo, da v svojem letnem delovnem načrtu za šolsko leto 2014/2015 načrtujete obisk enodnevnega brezplačnega strokovnega usposabljanja (udeleženci prejmejo potrdilo o udeležbi) Kulturni bazar 2015 (organizatorji MK, MIZŠ in ZRSŠ, izvršni producent Cankarjev dom v Ljubljani), ki ga bomo izvedli s partnerji (UNESCO, MKO ...) in več kot 300 kulturnimi ustanovami iz vse Slovenije. Več o projektu Kulturni bazar najdete na spletni strani www.kulturni.bazar.si.

2/3

4. Priporočamo, da pri pripravi letnih delovnih načrtov, vzgojnih načrtov ter predstavitev publikacij o delu vaše VIZ posebej poudarite skrb za kakovostno in načrtno kulturno-umetnostno vzgojo.

Najnovejše raziskave kažejo na pomembne učinke KUV na celosti razvoj otrok in mladih, poudarjajo njen pomen in učinke na zdrav in kakovosten življenjski slog, še prav posebej pa izpostavljajo njeno vlogo pri spodbujanju ustvarjalnosti in inovativnosti. Ker ste številni VIZ na tem področju že zelo dejavni, priporočamo, da to posebej predstavite in izpostavite kot eno od svojih pomembnih področij.

5. Strokovne delavce VIZ, ki v VIZ skrbijo za KUV, obveščamo o dveh **regijskih posvetih**, ki bosta namenjeni načrtnejšemu izvajanju KUV v VIZ.

ZRSŠ bo v sodelovanju z MIZŠ in MK pripravila dva regijska posveta (dodatno strokovno usposabljanje), ki bosta namenjena načrtnejšemu izvajanju KUV v VIZ. Prvi posvet bo 30. septembra 2014 v Radovljici v času nacionalnega medresorskega *Tedna kulturne dediščine*, drugi pa 21. oktobra 2014 v Celju. O programu posvetov boste VIZ obveščene posebej, informacije pa boste našli tudi na spletni strani ZRSŠ ter www.kulturnibazar.si

Lep pozdrav

mag. Gregor Mohorčič
DIREKTOR

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo
Ljubljana

dr. Uroš Grilc
MINISTER

Dr. Jernej Pikalo
MINISTER

